

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

magisterské kombinované studium

2010 - 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Dagmar Truksa Vágo

Rámcový vzdělávací plán – aplikace na základní škole

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Tereza Vacínová

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined (Part time) Studies

2010 - 2012

DIPLOMA THESIS

Dagmar Truksa Vágo

Framework Education Programme

– application in Elementary School

Prague 2012

The Diploma Thesis Work Supervisor:

PhDr. Tereza Vacínová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Jenštejně dne 15.2.2012

Dagmar Truksa Vágo

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Tereze Vacínové za pomoc a konzultace v průběhu přípravy diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat I. Zajíčkové a I. Bínové za poskytnutí materiálů a především osobních zkušeností nezbytných pro tuto práci.

Anotace

Diplomová práce se zabývá transformací rámcového vzdělávacího plánu na školní vzdělávací plán. Nejprve shrnuje dostupné teoretické zdroje a popisuje strukturu rámcového vzdělávacího plánu. Poté v praktické části představuje konkrétní školní vzdělávací plán Delfin a rekapituluje postup přípravy a vytváření tohoto vzdělávacího plánu a jeho aplikaci na základní škole.

Klíčové pojmy

Rámcový vzdělávací plán, školní vzdělávací plán, klíčové kompetence, primární vzdělávání, průřezová témata, vzdělávací oblasti, vzdělávací obory

Annotation

The Diploma Thesis focuses on the transformation from the Framework Education Programme to the School Education Programme.

In the first part, it summarizes available theoretical resources and describes the structure of the Framework Education Programme.

Secondly, in the practical part, it presents specifically, the School Education Programme named "Delfin" and sums up the methods of preparation and formulation of this Education Programme and its application in Elementary Schools.

Key words

Framework Education Programme, School Education Programme, Key Competences, Elementary Education, Sectional Topics, Educational Areas, Educational Fields

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	
1. PROMĚNY PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 Teoretická východiska a reformní úsilí českých primárních škol ve 20. století	12
1.2 Základní problémy školy před implementací RVP	13
2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	25
2.1 Klíčové kompetence	26
2.2 Průřezová témata	31
2.3 Vzdělávací oblasti a obory	35
2.3.1 Jazyk a jazyková komunikace	36
2.3.2 Matematika a její aplikace	38
2.3.3 Informační a komunikační technolo	40
2.3.4 Člověk a jeho svět	41
2.3.5 Člověk a společnost	43
2.3.6 Člověk a příroda	45
2.3.7 Umění a kultura	47
2.3.8 Člověk a zdraví	48
2.3.9 Člověk a svět práce	50
2.3.10 Doplnující vzdělávací obory	51
3. UČITEL PRIMÁRNÍ ŠKOLY	52
II. PRAKTICKÁ ČÁST – ŠVP DELFÍN (I. STUPĚŇ)	
4. PROCES PŘÍPRAV A TVORBY ŠVP	54
5. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	63
6. CHARAKTERISTIKA ŠVP DELFÍN	66
6.1 Charakteristika školního vzdělávacího programu	66
6.1.1 Výchovné a vzdělávací strategie	68
6.2 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	73
6.2.1 Vzdělávání žáků se zdravotním postižením	74
6.2.2 Vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním	76
6.3 Začlenění průřezových témat	77
6.3.1 Integrace průřezových témat do předmětů	77
6.3.2 Realizace průřezových témat formou projektů a dalších školních aktivit	77
6.3.3 Školní projekty	77
7. UČEBNÍ PLÁN	85
7.1. Poznámky k učebnímu plánu	86
8. UČEBNÍ OSNOVY VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ I. STUPNĚ	89
8.1 Český jazyk	89
8.2 Anglický jazyk	93
8.3 Matematika	96
8.4 Informatika	100
8.5 Prvouka	103
8.6 Přírodověda	108
8.7 Vlastivěda	111
8.8 Hudební výchova	113

8.9 Výtvarná výchova	117
8.10 Pohybová výchova	120
9. HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ A AUTOEVALUACE	128
9.1 Pravidla pro hodnocení žáků	128
9.2 Autoevaluace	130
ZÁVĚR	132
SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ	133
SEZNAM PŘÍLOH	135

„...První, čeho si přejeme, jest, aby tak plně a k plnému lidství mohl býti vzděláván ne nějaký jeden člověk nebo několik jich nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek i každý zvlášť, mladí i staří, bohatí i chudí, urození i neurození, mužové i ženy, zkrátka každý, komu se dostalo údělu narodit se člověkem, aby konečně jednou bylo celé lidské pokolení vzdělané po všech věkových stupních, stavech, pohlaví a národech.

Za druhé si přejeme, aby každý člověk byl celistvě vzdělán a správně vycvičen nikoli jen v nějaké jediné věci nebo v několika málo nebo v mnohých, nýbrž ve všech, které dovršují podstatu lidství...“

(J.A.Komenský: Obecná porada o nápravě věcí lidských. III sv. Pampaedia)

ÚVOD

Vzdělávání a školství bylo odjakživa zásadní otázkou pro každou společnost. Není třeba polemizovat s tím, že na míře vzdělanosti populace závisí úspěšnost společnosti. Každá společnost se snaží vytvořit ty nejlepší podmínky pro vzdělávání svých obyvatel.

Mohlo by se zdát, že téma diplomové práce se míjí s obsahem studia andragogiky. Ne každý si uvědomuje vztah mezi základním a středním vzděláváním a mezi dalším vzděláváním dospělých. Důležitost vyplývá ze současných potřeb celoživotního vzdělávání. Pro uspokojivé zvládnutí problematiky vzdělávání dospělých je nutné znát, jaké dovednosti a znalosti dosud v systému školství získali. Ten, kdo bude sestavovat vzdělávací program pro dospělé, musí vědět na co může navazovat, to předpokládá dobře se orientovat ve vzdělávacích programech nižších stupňů, tedy i prvního stupně základní školy. Tato znalost umožní andragogovi sestavit kvalitní vzdělávací program, který se u účastníků vzdělávacího programu setká s příznivým hodnocením.

V České republice máme v tomto ohledu velkou tradici. Vždyť myšlenkou vzdělávání celé populace se zabýval už J.A. Komenský v 17. století. Významným počínem v tomto směru bylo vydání Všeobecného školního řádu dne 6. prosince 1774 císařovnou Marií Terezií.

Ne vždy, především kvůli různým politickým vlivům, které na naši společnost působily, byl obsah vzdělání kvalitní a neodpovídal celosvětovým standardům. Velmi často naši učitelé museli děti vyučovat myšlenky, které sloužily pouze soudobému politickému režimu a ne požadavkům na rozvoj dítěte.

Po demokratizaci společnosti v roce 1989 dochází k zásadním změnám společnosti, ale i např. trhu práce. Po revoluci dochází k několika pokusům o reformování školství. Žádný z těchto reformních dokumentů se neujal. Až v roce 2000 začíná proces, který končí roku 2001 vydáním tzv. Bílé knihy. Tento dokument se stal základem pro školní reformu, která odstartovala roku 2004 schválením nového zákona a tvorbou rámcových vzdělávacích programů.

Tato práce se ve své teoretické části zabývá změnou, která tato reforma znamenala. Zabývá se strukturou rámcového vzdělávacího programu pro primární vzdělávání. Popisuje základní změnu oproti předešlé koncepci, a to rozvíjení klíčových kompetencí. Díky této změně již primární vzdělávání není službou vyšším stupňům vzdělávání, ale snaží se o rozvoj žáka. Dále jsou v teoretické části popsána průřezová témata a vzdělávací oblasti, které jsou podkladem pro tvorbu konkrétních učebních osnov jednotlivých předmětů.

V praktické části je popsán proces příprav a tvorby školního vzdělávacího programu Delfin. Zabývá se průřezovými tématy i vzdělávacími oblastmi a obory z pohledu školy. Jejich začleněním do předmětů a jejich realizací formou projektů a dalších školních aktivit. V praktické části jsou také uvedeny konkrétní učební osnovy.

1. PROMĚNY PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

1.1 Teoretická východiska a reformní úsilí českých primárních škol ve 20. století

Minulé století bylo ve znamení proměn českého školství. Ve dvacátých a třicátých letech debaty o směřování našeho školství vyústily v nutnost provést radikální reformy. V rámci těchto reforem se změnil přístup k dětem, dítě se stává centrem. Uskutečňované reformní zásady spočívají v zásadní změně k přístupu k dětem. Dítě se stává centrem výchovného a vzdělávacího procesu. Reformátoři hledají cesty, jak přizpůsobit vyučovací proces věku dítěte a přihlídnout k jeho individuálním zvláštnostem, jeho potřebám a zájmům. Upřednostňuje se výchovná stránka před stránkou vzdělávací.

K další změně dochází po roce 1948. Do vzdělávacího procesu je zahrnuto marxisticko leninské učení. Cílem je vychovávat politicky uvědomělého občana. To vede k velké deformaci osobnosti dítěte.

Po téměř třiceti letech se rodí nová koncepce primárního vzdělávání. Reforma využívala myšlenky zejména Vygotského a Zankova. Tento vzdělávací program byl pro žáky, zvláště na prvním stupni, nepřiměřeně náročný, protože zdůrazňoval rychlé tempo získávání znalostí bez ohledu na věk a schopnosti žáků. Žáci byly zahlceni velkým množstvím teoretických poznatků, které neměli možnost zažít. Nová látka byla probíraná bez ohledu na to, že minulou si žáci ještě dostatečně neosvojili. Nová koncepce se ověřovala na vybraných školách od roku 1968, celostátně byla zavedena v roce 1976. Nepříjemným důsledkem této reformy byl nárůst dětí, které měly problém úspěšně zvládat školní požadavky, a následně nárůst dětí s odkladem školní docházky. Nepřiměřená náročnost je zmírněna až po roce 1989, kdy došlo úpravou osnov k částečnému snížení množství probíraného učiva.

„Hlavním úkolem primární školy bylo vést žáky tak, aby se orientovali ve světě práce, umění a vědy, mělo postavit základy osobnostních předpokladů člověka. Obecný cíl primární školy byl ve 30. letech minulého století formulován následujícím způsobem: Úkolem jednotného 1. stupně je připravit mládež pro vyšší vzdělání, tj. poskytnout jí základní vědomosti a dovednosti aktivní pracovní metodou a vedením k samostatnosti.“¹

Dle Spilkové (1997) je obecný cíl dále konkretizován v požadavcích – zprostředkovávat nástroje kultury, tříbit jazyk, rozvíjet slovní zásobu, kultivovat smysly a smyslové vnímání, rozvíjet zájem o vše, co dítě obklopuje, vychovávat k pospolitosti a sociálnímu uplatnění.

1.2 Základní problémy školy před implementací RVP

Jak uvádí Spilková (1997), je třeba brát v úvahu, že jakákoliv generalizace je v této oblasti velice obtížná. Následující výroky nelze chápat absolutně, jde spíše o postižení převažujících tendencí.

Co tedy bylo nejčastěji předmětem kritiky?

- Normativní a uniformní charakter školy, nerespektující individualitu dítěte, jeho potřeby, zájmy, rozdíly ve schopnostech, stylech učení, tempu práce, netolerance k „nestandardním“ žákům, ke všemu, co vybočuje z normy
- Direktivní a centralistické řízení celého školského systému (na úrovni makro i mikro)
- Detailně a normativně vymezený obsah vzdělání, předimenzovanost obsahu, dítě je zahlceno informacemi, často nepodstatnými a izolovanými, mnohdy navíc příliš abstraktními a nepropojenými s konkrétními představami, „neprožitými a nezvnitřněnými“
- Encyklopedický charakter vzdělání, atomizace vědění, dítě nechápe souvislosti, celek, vědomosti neumí funkčně používat, dochází často ke ztrátě smyslu učení, vzdělání a školy vůbec

¹ Organizační a učební plán reformních škol. Praha, ŠVSP 1930, s. 3

- Deformovaná komunikace mezi učitelem a žákem, autoritativní a manipulativní přístup k dítěti, založený na donucování a drilu s malým porozuměním pro svět dítěte
- Důraz na vnější disciplínu (poslušnost, podřízení se, přizpůsobení se) na úkor vnitřní kázně, autoregulace, konformismus,
- Jednostranné zdůrazňování intelektuálního rozvoje na úkor rozvoje sociálního, emocionálního, morálního, volního, z cílových kategorií školy vymizely takové hodnoty jako je svědomí, zodpovědnost, tolerance, soucítění, tvořivost, fantazie, kritické a samostatné myšlení apod.
- Škola pasivní, verbální, v níž je málo vlastní činnosti, zkušenosti, prožitků dítěte, v níž chybí proces objevování a vlastního konstruování poznatků (sdělováním poznatků v hotové podobě dochází k permanentnímu zkracování poznávacího procesu žáků), chybí hrané činnosti, skupinová práce, řešení problémových úkolů apod.
- Jednostranná orientace na výkon dítěte (zejména ve zkouškových situacích), přeceňování klasifikace vede k posunům v motivaci žákova učení – od vnitřní motivace (radost z poznávání nového, chuť dělat něco pro věc samu, ze zájmu) k vnější motivace (učení se pro známku, ze strachu ze špatné známky a následných sankcí ze strany rodičů apod.)
- Zkoušení a klasifikace zaměřená převážně na zjišťování znalostí (hodnocení jako měření o kolik se žák jako prázdná nádoba naplnil poznatky a to zejména ve vztahu k ostatním žákům) a neznalostí, chyb (pojetí chyby jako neznalosti, důkazu žákova nevědění – špatná známka je trest za chyby)
- Deformovaný přístup k chybě žáka, která je pozitivním elementem v procesu učení (výzkumy potvrzují, že příliš časté opravování chyb a trestání za ně vede k blokování rozvoje kreativity žáka a k neúměrné úzkostnosti – některé údaje uvádějí, že až 50% žáků prožívá v průběhu školní docházky úzkostné stavy takové intenzity, že dochází k dlouhodobým důsledkům pro vývoj žákovy osobnosti)

- Škola izolovaná vůči okolí, uzavřená sama do sebe (vlivy zvenčí jsou pokládány spíše za rušivé, protože přinášejí různorodost a s ní narušení jistoty věcí, jejímž garantem je učitel a učebnice), přístup k rodičům jako laikům, jimž nepřísluší zasahovat do pedagogických tedy odborných záležitostí školy (komunikace rodiny a školy byla často redukována na informování o prospěchu a chování žáka)
- Pojetí učitele jako úředníka a vykonavatele předpisů s minimálními kompetencemi, kontrolovaného na základě pochybných kritérií (z pedagogického hlediska bylo požadováno, aby se učitelé co nejméně odchylovali od normy v podobě přesně vymezeného a závazného obsahu a dané organizace vyučování). Pod tímto silným a dlouhotrvajícím tlakem mnoho učitelů ztrácelo profesní identitu, sebevědomí, vyhasínala vnitřní motivace k učitelství, radost z práce s dětmi, objevování nového, tvořivost
- Kvalita učitelské přípravy, její uniformní ráz (typizování, standardizování absolventů, chybí systém studijních variant, alternativ, specializací, které podporují „růst osobnosti“), preferování vědomostí („co“ učit) namísto didaktických dovedností, činností („jak“ učit) a postojů, hodnot, zcela nedocenen je osobnostní rozvoj (rozvoj komunikativních dovedností, tvořivosti, samostatnosti, odpovědnosti...) a obecná vzdělanost.

Velkých změn se školství dočkalo po roce 1989. Všem, kdo se zajímali o úroveň školství, bylo zřejmé, že současný stav nemůže splňovat požadavky na vzdělání v současné společnosti. Bylo třeba oprostít vzdělávací programy od komunistické ideologie. Bylo nutné vytvořit novou koncepci tak, aby odpovídala požadavkům moderního školství a zároveň potřebám společnosti. Bylo třeba stanovit vzdělávací cíle a nároky společnosti na vzdělání, určit základní směr jednotlivých kroků reformy a jejich vzájemnou provázanost.

V bouřlivém porevolučním období se pozornost vládních garnitur soustřeďovala hlavně na ekonomické otázky. Problémy školství stály na okraji zájmu, mnohé změny probíhaly živelně, nedařilo se stanovit jasná pravidla pro školskou reformu. V první vlně docházelo ke změnám často chaoticky a šly v některých případech proti sobě.

Vzniklo několik více či méně zapálených skupin, které formulovaly své programy – skupiny IDEA, NEMES, Jednota českých matematiků a fyziků a další. Za nejucelenější v té době byl považován projekt školské reformy, vypracovaný na začátku devadesátých let expertní skupinou Pedagogické fakulty UK v Praze pod vedením děkana fakulty J.Kotáska. Některé skupiny se spokojují s dílčími pomalými úpravami, jiné vypracovávají komplexnější návrhy změn.

Nejpropracovanější se jevil návrh, který zpracoval tým J. Kotáska a skupina NEMES.

Na základě analýzy stěžejních úkolů vzdělávací politiky a studia směřování vývoje vzdělávání ve vyspělých demokratických zemích navrhuje zásadní změny, které by se měly dotknout celé soustavy vzdělávacího systému, zdůrazňují nutnost zároveň s vnitřní reformou uskutečňovat reformu vnější.

Dle Spilkové (2005) by vnější reforma měla vytvářet podmínky, otevírat prostor a podporovat vnitřní reformu, tedy proměny uvnitř škol, v pojetí školního vzdělávání, funkcí a rolí školy, cílů a obsahu vzdělávání; v pojetí vyučovacího procesu (přístup k žákovi, kvalita komunikace a sociálního klimatu, metody a formy výuky, způsob hodnocení žáků apod.). Za klíčové principy, na nichž má být budováno české školství, jsou považovány principy humanizace, demokratizace a liberalizace.

V polovině devadesátých let vznikaly další studie a dokumenty a koncepční materiály – např. Rozvoj vzdělávací politiky nebo Program rozvoje vzdělávací soustavy České republiky – Kvalita a odpovědnost. Posledně jmenovaný dokument byl v době svého vzniku považován za velmi významný, jeho myšlenky se měly stát východiskem pro tvorbu nového školského zákona. Tento program formuloval vzdělávací standardy

jako východisko pro tvorbu vzdělávacích programů. Školám byla dána určitá autonomie při výběru programů, případně si mohly zpracovat program vlastní. Úlohou MŠMT měla být podpora školám při výběru a při tvorbě vlastních programů. Přestože byl tento program velmi dobře připraven a našel příznivé ohlasy u informovaných pedagogů, nebyl dále rozpracován, chyběla vůle zásadní změny prosadit.

Spilková (2005) uvádí - v návaznosti na dokument Kvalita a odpovědnost byl v roce 1995 zveřejněn Standard základního vzdělávání, který byl prezentován jako nástroj péče státu o kvalitu vzdělávání. Standard vyjadřoval představu o společensky žádoucí podobě povinného základního vzdělávání – o cílech, jež jsou sledovány, a o vzdělávacím obsahu, který má být zprostředkováván všem žákům.

Vzdělávací cíle zohledňovaly věk žáků, důraz se kladl na poznávání, dovednosti a na formování osobnosti. Povinnou částí vzdělávacích programů mělo být tzv. kmenové učivo, které by bylo garantem návaznosti, prostupnosti a srovnatelnosti jednotlivých žáků.

Dokument si stavěl vysoké cíle. Měl zrušit dosud uzákoněnou praxi, kdy ve všech školách se vyučovací proces řídil centrálně vypracovanými osnovami, které určovaly nejen , co se bude učit ale předkládaly i časový plán, kdy se bude jednotlivé učivo probírat.. Pro všechny učitele byly osnovy závazné, dovoľovaly jen minimální kreativitu učitele. Dalším záporom starých osnov bylo stanovení vzdělávacích cílů, které často neodpovídaly věku a chápání dětí, což vedlo k jejich přetěžování, k neúspěchu a ztrátě motivace. Standardy měly stanovit základní rámec pro práci škol, rozšířit jejich kompetence a na základě vymezení kmenového učiva připravit vzdělávací program školy. Bohužel, jak praxe později ukázala, zůstalo jen u teoretických úvah. Při stanovování základního učiva se velká část členů komise nedovedla oprostit od tradičního pojetí a v dokumentu se objevil detailní výčet učiva v takovém rozsahu, že nemohl splnit základní princip nového pojetí a to, že minimum by měli zvládnout všichni žáci. I mezi učiteli bylo zřejmě málo nadšenců, kteří by prosadily rozsáhlejší změny tlakem zdola. Slovně měly reformy podporu, v praxi u učitelů zvítězila pohodlnost

k zavádění něčeho nového, což by vyžadovalo hodně práce a studia. A proto se i nadále používaly jen lehce pozměněné předlistopadové jednotné osnovy..

Viditelný průlom se odehrál v roce 1993. Ministr Piňha sestavil tým, ve kterém převažovaly osobnosti z praxe a vytvořily program, který znamenal výraznou změnu v kurikulární oblasti.

Následně získal pro zavedení programu velkou část nadšených učitelů, kteří tento program zaváděli do praxe. Ti se ztotožnili se základní premisou při volbě obsahu a strategií vyučování, kdy požadavky na vzdělávací cíle jsou sice určovány nároky společnosti, ale s přihlédnutím k potřebám dětí, k jejich rozumovému vývoji a individuálním možnostem. Poznávací proces zdůrazňuje přiměřenost nároků na dítě, získávání nových poznatků staví na dosavadní dětské zkušenosti a zdůrazňuje význam smyslového vnímání, činnostního učení a prožitků. Cílem bylo nejen získávání vědomostí, ale i volných vlastností, které vedly ke kultivaci dětské osobnosti. Přestože byl tento program ve své době nejprogresivnější a nejlépe propracovaný, měl i řadu odpůrců. Zastánci tzv. tradiční školy mu vytýkaly humanistické pojetí, příliš velké zaměření na zájmy a potřeby dítěte, okleštění nároků na množství získávaných poznatků.

Na seznamu spoluautorů je zapsána řada učitelů základních škol, kteří spolu s odborníky z pedagogických i jiných fakult vytvořili Návrh učebních osnov pro Obecnou školu. Je to shrnutí obsahové stránky tak, aby se prezentovaná látka stala východiskem pro vzdělávací proces. Inspirovali se tradicemi českého školství a využili to, co ještě nebylo novým vývojem překonáno. Ze zahraničních zkušeností mohli převzít jen ty, které se osvědčily, negativním rysům se vyhnuli. Osnovy jsou vodítkem k čemu je potřeba dojít, jakých vzdělávacích cílů je žádoucí dosáhnout.

MŠMT (2007) uvádí zajímavé organizační členění pětileté obecné školy do tří fází – 1. a 2. ročník, 3. ročník, 4. a 5. ročník

Prvé dvouletí slouží především k tomu, aby se dítě stalo školákem, poznalo prostředí školy a získalo nejzákladnější návyky a dovednosti pro školní práci. V této fázi

vede všechny děti společně jeden učitel. Zde je rozumné uvažovat pro něho takovou volnost pro práci učitele, aby mohl sám propojovat činnost dětí ještě ne striktně rozdělenou na jednotlivé předměty. Také cesta členění času vyučovacích hodin by měla vyplýnout postupně a ustálit se až koncem třetího ročníku.

Třetí ročník dále rozvíjí vývoj žáků. Současně slouží jako třída diagnostická. Množství a složitosti látky ukáže, zda jsou všechny děti schopny sledovat výuku a osvojovat si potřebné minimum znalostí. V této třídě se i jasněji oddělí základní předměty a vhodně ustálené časové celky se postupně stanou samozřejmostí.

Základy vzdělání položené v těchto ročnících vytvářejí plný a jistý celek, který dítěti v budoucnu zajistí uprostřed specializačních tendencí tak potřebnou lidskou celost. V těchto fázích se totiž tvoří základy osobnosti, které pomáhá usměrňovat jediný učitel. Ten žáka nejen uvádí do poznání, ale také ho mravně a postojově vede.

Čtvrtý a pátý ročník jsou vývojovou fází, kdy narůstají požadavky na obsah a kvalitu výuky. Je možné, aby některé předměty, např. výchovné i jiné, učili různí učitelé. V této etapě školní docházky bude výjimečně nadaným jedincům umožněno urychlit celý postup a pátý ročník vypustit.

„Děti zpravidla dosáhnou hranice, kdy umějí číst a psát v určitém stupni již na konci 2. ročníku a na výrazně vyšším stupni na konci čtvrtého ročníku. Ale tato základní gramotnost není ještě tou zběhlostí, které je zapotřebí na vyšším stupni školy. Tam bude muset žák samostatně pracovat s knihou a k tomu potřebuje umět číst tak, aby na samostatné čtení už nemusel myslet. Jestliže dítě toto nezvládá, je nepřipravené pro práci na vyšším stupni, nezvládne přechod a trvale se opožďuje. Někdy je celý další stupeň pro takové dítě uzavřený a zbytečný.“²

² Vzdělávací program Obecná škola: (1.-5. ročník). In: [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/kompletni-pedagogicka-dokumentace-vzdelavaciho-programu-obecna-skola-cj-12035-97-20-vcetne-vsech-zmen-a-dopluku-1-cast-pro-1-5-rocnik-aktualizace-k-1-zari-2007>

Časově druhým vzdělávacím programem byl program Základní škola zpracovaný Výzkumným ústavem pedagogiky v Praze. Byl velmi málo progresivní, většinou se opíral o dosavadní dokumenty. Přesto byl školami nejvíce využíván.

Dalším vzdělávacím programem je program Národní škola, který vytvořil tým učitelů a ředitelů ze sdružení Asociace pedagogů základního školství ČR. Při tvoření programu nezohledňovali jen teoretické poznatky, ale opírali se o zkušenosti učitelů na základních školách, protože nejlépe znají schopnosti žáků v jednotlivých věkových skupinách.. Škola nastartuje vzdělávací dráhu dítěte a pomůže mu orientovat se ve společnosti, položí základy k výchově svobodného člověka.. Rychlost společenského vývoje se musí odrážet i ve vzdělávacím procesu. Ponechává na učiteli, jakou formu, metodu k dosažení cíle zvolí. Závazné pro něj je kmenové učivo, které je vybráno tak, aby ho zvládla většina žáků.

Program zároveň nastiňuje návrhy na didaktickou koncepci výuky, upozorňuje na nové metody výuky. Velmi přínosné pro učitele je vytvoření Katalogu forem a metod práce (KAFOMET), do kterého svými nápady, metodickými a didaktickými materiály přispívali učitelé z praxe. Tento zásobník je aktualizován i v dnešní době. I přes nesporně moderní a podrobné zpracování byl tento projekt školami nejméně využíván, protože se vinou dlouhého schvalovacího řízení dostal mezi pedagogickou veřejnost oproti prvním dvou programům s časovým zpožděním.

Popsané vzdělávací programy dávaly naději, že by se ve zkomatěném školství mohly cíle přiblížit moderním trendům v pedagogice. Bohužel nadějně nastartovaná reforma se začala komplikovat, protože práce na novém školském zákonu se zpožďovala. Chybělo stanovení základních východisek při reformě školství, názory se velmi různily. To bylo důvodem odkládání přijetí nového školského zákona, proto došlo jen k novelizaci stávajících zákonů.

I v druhé polovině devadesátých let vznikaly další dokumenty, které měly sloužit jako příspěvky do diskuze o realizaci reformy školství. Analýza dosavadního vývoje včetně pojmenování negativních jevů měla být základem pro stanovení požadavků budoucího českého školství tak, aby vzdělávací systém odpovídal rozvoji technickému i společnosti.

Dle Spilkové (2005) jsou to např. dokumenty: podkladová zpráva pro OECD Proměny vzdělávacího systému v České republice, již zpracovalo Středisko vzdělávací politiky při Pedagogické fakultě UK v roce 1995, a Zpráva examinatorů OECD o vzdělávacím systému v České republice z roku 1996. Na tyto práce bezprostředně navazuje zpráva České vzdělání a Evropa – strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie (1999), jejímž cílem byla reflexe stavu české vzdělávací soustavy rozšířená o analýzu předpokládaných důsledků vstupu ČR do Evropské unie a prognostický pohled na budoucnost českého vzdělávání.

Jak uvádí Spilková (2005), v těchto dokumentech jsou také formulovány pro vzdělávací systém důležité požadavky. S poukazem na změny trhu práce a struktury zaměstnanosti jsou zdůrazněny následující kvality: schopnost se neustále učit zahrnující motivaci k celoživotnímu učení, otevřenost ke změně a novým poznatkům, tvořivost, samostatnost, kritické myšlení, schopnost řešit problémy, sociální dovednosti (zejména schopnost spolupracovat), komunikační kompetence, dovednost zpracovávat informace, schopnost sebereflexe, odpovědnost apod.

Velkým nedostatkem všech pokusů o reformu byla jejich roztržitost a izolovanost. Byl to důsledek neexistence vzdělávací politiky. Školství stálo na okraji zájmu politiků. Podporu reformám vyjadřovali slovně, ale nikdy nedotáhli své sliby do konce, nezajistili, aby vznikla ucelená koncepce. Spíše než obsah reformy je zájmeno financování reformy. Chybou bylo, že tuto iniciativu musí iniciovat ministr, který měl sestavit tým odborníků, který by řekl, jakým směrem se má školská politika ubírat, navrhla jednotlivé kroky a určila jejich garanty a časovou posloupnost jednotlivých kroků. Po prostudování dění těchto uplynulých let mám dojem, že to byla léta

promarněných šancí a nesplnila očekávání pedagogické i rodičovské veřejnosti, která si uvědomovala potřebnost změn.

Jak uvádí Národní program rozvoje vzdělávání - Bílá kniha (2001), poslední pokus o reformu se datuje do roku 1998. V červenci vydává vláda své programové prohlášení. Záměry v oblasti školství jsou ukotveny v usnesení vlády České republiky č.277 ze dne 7. dubna 1998. schválila v něm hlavní cíle vzdělávací politiky. Na jeho základě vznikl program „*Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice*“ zveřejněný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13.října 1999. Stanovil obecný rámec vzdělávací politiky, určoval střednědobé i dlouhodobé záměry, které budou zpracovány v závazném vládním dokumentu a zveřejněny v tzv. „*Bílé knize*“ / to je označení pro strategické dokumenty/. Bílá kniha formuluje ideový základ, obecné záměry a rozvojové programy. Bude závazný pro ty, kteří budou tvořit konkrétní realizační programy a kteří uvedou do souladu myšlenky vládní program a stávající školské zákony.

V Bílé knize jsou také zapracovány názory a připomínky z veřejné diskuze, která byla vyhlášena pod názvem „*Výzva pro deset milionů*“ a které se účastnili pedagogičtí pracovníci, občanská sdružení, sociální partneři a zájmová sdružení spjatá s výchovou dětí. Záměr vyvolat celonárodní diskuzi se však nepodařilo úplně splnit.

*„Zásadní pozitivní zlom v procesu transformace přináší tedy vznik Národního programu rozvoje vzdělávání – Bílé knihy (2001), která představuje ucelený koncept rozvoje vzdělávání v České republice v horizontu 5-10 let. V Bílé knize bylo využito vše pozitivní z uplynulých deseti let. Navazuje na mnohé výše uvedené projekty reformy, expertní studie, praktické zkušenosti z dosavadního procesu transformace. Tento dokument byl projednán vládou a závazně vymezil hlavní strategické linie vzdělávací politiky v České republice. Stal se také základním podkladem k tvorbě nového školského zákona, jenž byl po desetiletém úsilí v roce 2004 konečně přijat.“*³

³ SPILKOVÁ, Vladimíra a kolektiv. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9

„Nově pojaté cíle vzdělávání vycházejí z vlivné a v zahraničí všeobecně uznávané formulace čtyř pilířů, tedy základních cílů vzdělávání pro 21. století, jimž má škola věnovat stejnou pozornost – učit se poznávat, učit se jednat, učit se žít společně, učit se být.“⁴

Dle Spilkové (2005) Bílá kniha definuje novou kurikulární politiku, která vychází z požadavku větší autonomie pro školy, z otevření prostoru pro výraznější uplatnění tvořivého potenciálu učitelů a ředitelů škol. Předpokládá vytvoření dvouúrovňového, participativního kurikula, jež bude klást důraz na rozvoj kompetencí, postojů a hodnot, na integraci výuky a mezipředmětové vztahy, na nové metody a strategie výuky.

Bílá kniha počítá ve své koncepci s tím, že jedinec se bude muset vzdělávat celoživotně, bude se muset přizpůsobit technickému a společenskému vývoji. Škola musí žáka motivovat k získávání vědomostí

Velmi významnou podporou byla Bílá kniha pro učitele, kteří se v uplynulém desetiletí snažili o zavádění reformních prvků do vyučování, kteří bojovali s tradičním a konzervativním přístupem a názory. Často se rozcházeli v názorech na to, co je smysluplné vzdělání, jaké cíle by mělo sledovat, aby vychovávalo žáky pro budoucnost. Snažili se vnášet do výchovně vzdělávacího procesu prvky humanizace, být vstřícní k potřebám a možnostem žáků. Tradiční memorování nahrazovali získávání vědomostí novými metodami a formami práce. Vytvářeli přívětivé prostředí ve škole, snažili se, aby škola pro děti nebyla strašák, ale místo, kam chodí rádi a na práci ve škole se těší. Většina učitelů za vrchol své pokrokovosti považovala používání různých pracovních sešitů. Učitelé, kteří si samostudiem a absolvováním různých školení rozšiřovali svůj obzor v oblasti vzdělávání, ještě před sepsáním Bílé knihy využívali prvky kooperativního učení, projekty, metody kritického myšlení aj. do té doby však tito učitelé a ředitelé byly v menšině a prosazení inovačních prvků stálo mnoho energie, kterou by mohli věnovat jinde. Doposud pro své vyučovací metody neměli oporu v závazných školských dokumentech a tak Bílá kniha vlastně posvětila jejich činnost.

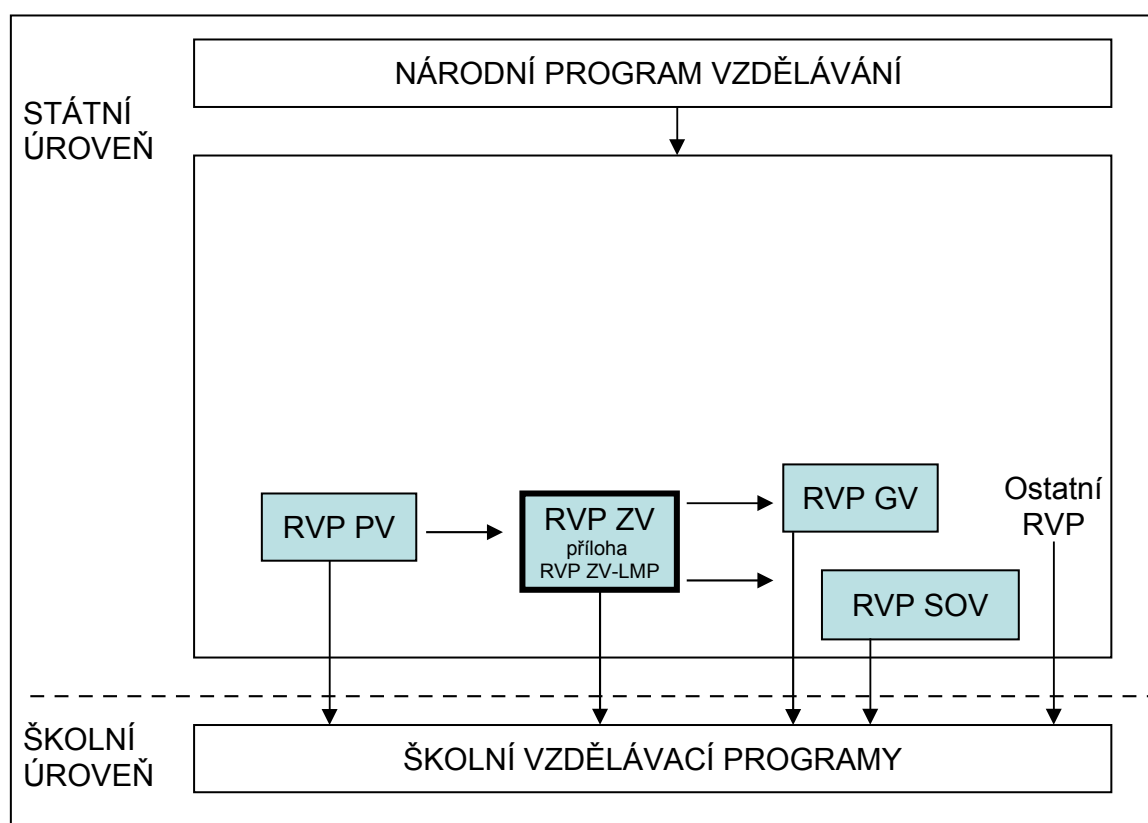
⁴ Delors 1996 at Spilková, 2005

Náměty a zásady v Bílé knize byly dále rozpracovány v letech 2001 – 2004 v dokumentu nazvaném Rámcový vzdělávací program pro základní školy (dále jen RVP ZV). Do něj jsou zapracovány principy kurikulární politiky, zpracované v Národním programu rozvoje vzdělávání a dané v zákoně č.561/2004 Sb. Obsahuje konkrétní požadavky na obsah vzdělávání, definuje vzdělání jako soubor vědomostí, dovedností, schopností a postojů, který připraví jedince pro praktický život.

Kurikulární dokumenty jsou vypracovány ve dvou úrovních – státní a školní. (viz obr. 1)

Státní úroveň zajišťuje RVP, ve kterém jsou stanoveny závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy. Školní úroveň zajišťují školní vzdělávací programy.

Obr. 1: Struktura kurikulárních dokumentů

Zdroj: RVP ZV, Praha, 2007, s. 9

2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Osou nového vzdělávacího programu je důraz na klíčové kompetence, které by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělání.

V RVP ZV se zdůrazňuje provázanost obsahu školního vzdělávání se získanými dovednostmi a jejich uplatnění v praktickém životě. Stanovuje výstupy v jednotlivých obdobích, které zajistí požadovanou úroveň vzdělání. Uvolňuje ruce školám při rozhodování o obsahu školy. Počítá s tím, že k dosažení cílů budou použity různé vzdělávací postupy, metody a formy práce. Předpokládá, že bude brán ohled na individuální potřeby žáků. Stanovením klíčových kompetencí dochází k průlomové změně při stanovování vzdělávacích cílů. Dříve se v cílech definovalo učivo, které musí žák v určitém období konečný (plány byly tak podrobné, že určovaly i časový úsek probírané látky, tzn. že žáci v celé republice se učili stejné téma v přibližně stejnou dobu). Důraz na vzdělávací stránku měl za následek opomíjení rozvoje celé osobnosti, chyběl komplexní pohled na vzdělávání. Při sestavování učebních plánů vycházel učitel ze závazných osnov, které stanovovaly konkrétní znalosti a vědomosti.

V RVP ZV jde o důraz na komplexnost a vyváženost rozvoje žáka v oblasti kognitivní, sociální, emocionální a volní. Nepřeceňují se ani nepodceňují se jednotlivé aspekty rozvoje osobnosti. Rozvoj osobnosti a příprava na život v nové společnosti nezávisí na kvantu vědomostí, které donutíme žáky vstřebat. Určité penzum vědomostí musí souběžně být doplněno rozvojem dovedností, postojů, touhou po dalším získávání nových poznatků, usměrňováním hodnotového žebříčku. Důraz je kladen na uvědomění si odpovědnosti a na výchovu sebedůvěry. A to vše s ohledem na věk žáků a na jejich individuální možnosti a schopnosti. Přes všechna prohlášení se však zdá, že snaha občas bývá negativně ovlivněna tím, že některé obory zařadily do základního učiva příliš rozsáhlou látku, kdy potom vyučujícím nezbývá čas na rozvíjení osobnosti a na používání nových metod. _

Naopak pokrok lze spatřovat v tom, že výstupy, kterých má žák dosáhnout, nejsou určovány podle jednotlivých ročníků, ale je závazně stanoveno, co žák bude umět na konci třetího, pátého a devátého ročníku.

Rámcový vzdělávací program reaguje na nové strategie vzdělávání. Rámec vzdělávání vytvářejí klíčové kompetence a jejich využití v praktickém životě v soulad s vyučovacím obsahem a získanými dovednostmi. Stanovují očekávanou úroveň jednotlivých etap a úroveň konečných výstupů. Určuje povinný obsah základního učiva. Neméně velký důraz se klade na zařazení průřezových témat, která musí učitelé rozpracovat v ŠVP ZV. Program nezapomíná ani na úpravu a přizpůsobení vzdělávacího rámce pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

2.1 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence je slovní spojení, které se ve školním programu objevuje poprvé a na jeho obsah si pedagogická veřejnost musela s obtížemi zvykat. Dříve se stanovilo učivo a pak se hledaly vhodné metody k zprostředkování dané látky. Nyní se uplatňuje opačný postup. Učitel si určí, čeho chce dosáhnout a pak vybírá učivo, pomocí kterého určitý cíl dosáhne. A protože se jednotlivé kompetence prolínají, propojuje se i vzdělávací obsah jednotlivých předmětů.

Dle RVP ZV (2007) představují klíčové kompetence představy souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člověka ve společnosti. Volba a pojetí těchto kompetencí se vztahuje k hodnotám obecně přijímaným ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány:

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence občanské
- Kompetence pracovní

Následující detail jednotlivých kompetencí popisuje stav na konci základního vzdělávání.

Kompetence k učení

- *„Vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení*
- *Vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě*
- *Operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislosti, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy*
- *Samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti*
- *Poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich*

Kompetence k řešení problémů

- *Vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností*
- *Vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému*
- *Samostatně řeší problém; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů*
- *Kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí*

Kompetence komunikativní

- *Formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu*
- *Naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje*
- *Rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reauje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění*
- *Využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem*
- *Využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi*

Kompetence sociální personální

- *Účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce*
- *Podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá*
- *Přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají*
- *Vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty*

Kompetence občanské

- *Respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí*
- *Chápe základní principy, n nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu*
- *Rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka*
- *Respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit*
- *Chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti*

Kompetence pracovní

- *Používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky*
- *Přístupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot*
- *Využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnosti, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání o profesním zaměření*
- *Orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl i riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení*⁵

⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>

2.2 Průřezová témata

Novou kapitolou v RVP ZV jsou průřezová témata, která se stávají neoddělitelnou součástí základního vzdělávání. Jejich úkolem je vytvářet příležitosti pro individuální práci a položit základy pro týmovou spolupráci s ohledem na rozvoj žákovy osobnosti, hlavně v oblasti postojů a hodnot. Škola musí do svého školního programu povinně zařadit všechna průřezová témata. Je však na ní, jakým způsobem je splní. Zda témata začlení do jednotlivých předmětů nebo je zrealizuje formou projektů, seminářů apod.

Důležitost a význam průřezových témat v základním vzdělávání je zdůrazněn také tím, jak podrobně je tento oddíl zpracován. Charakteristika průřezových témat objasňuje přínos pro rozvoj osobnosti nejen v oblasti vědomostí a dovedností ale i v oblasti postojů a hodnot. Doporučený obsah je zpracován do tématických okruhů. Ty nabízejí náměty a činnosti. Jednotlivá témata si školy vybírají podle svého zaměření.

Průřezová témata se týkají těchto oblastí:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Osobnostní a sociální výchova

Toto průřezové téma je důležité pro rozvoj osobnosti žáka, má vliv na utváření osobnosti žáka. Pomáhá žákovi získávat praktické dovednosti a postoje, uvědomit si sám sebe. Učí žáka řešit praktické situace sám za sebe nebo s pomocí skupiny. Učí se řešit běžné životní situace.

Pomocí tohoto průřezového tématu si má žák utvářet praktickém životní dovednosti. Žák nebo žakovská skupina řeší běžné situace každodenního života, vede žáka k uvědomění si sebe sama, vychovává k zdravému sebevědomí a zároveň učí spolupráci ve skupině. Za pomoci učitele nebo spolužáků se učí hledat řešení různých situací a problémů, učí se vzájemné spolupráci, hledá vztah k lidem, s kterými musí spolupracovat. Témata osobnostní a sociální výchovy nejsou otázkou jednoho předmětu, určité vyučovací hodiny, ale naopak se uplatňují každodenně, průběžně v každém předmětu, podle toho, kdy se určitý problém objeví.

Jednotlivé otázky tohoto průřezového tématu se v některých vzdělávacích oblastech uplatňují častěji, ze své podstaty umožňují častější frekvenci. Nejvíce podnětů skýtá vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace. Žáci si rozvíjejí slovní zásobu, učí se verbální komunikaci, učí se formulovat a obhajovat své názory, naslouchat druhým, respektovat jiné názory, respektovat fyzické i psychické odlišnosti. Důležité je rozvíjet v žácích myšlenku, že úspěšný budu tehdy, když úspěšná bude celá skupina. Učitel musí žáky vést k dovednosti spolupracovat v týmu. Úspěšně se zde mohou rozvíjet citové vazby a sociální vztahy. Učit těmto dovednostem je velmi obtížné, od učitele vyžaduje hodně trpělivosti, pedagogického taktu a v neposlední řadě i teoretické a praktické zkušenosti. Na tuto oblast vzdělávání bohužel většinou absolventi Pedagogických fakult nejsou připraveni. Mnoho příležitostí k osvojování popsaných vědomostí poskytuje také vzdělávací oblast Člověk a jeho svět a to hlavně v tématickém učivu o rodině, třídě, škole. Praktické dovednosti získávají žáci ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, Člověk a zdraví, Umění a kultura.

Výchova demokratického občana

Průřezové téma Výchova demokratického občana není otázkou jednoho předmětu, ale prolíná se napříč všemi předměty, vyžaduje součinnost všech učitelů. Má pomoci žákům orientovat se ve složitých situacích, utvářet si svůj kritický názor na určitý problém, učit je uplatňovat demokratické způsoby řešení konfliktních situací. Vštěpuje žákům hodnoty jako je spravedlnost odpovědnost, obrana svobod, slušná komunikace, uvědomění si své hodnoty. Učí respektovat to, že mám nejen práva, ale i povinnosti, se

svobodou musí přijmout i odpovědnost. Žák při obhajování svých názorů musí znát míru, Žák své názory musí umět obhájit, ale musí také vědět, že ne vždy se mu to podaří, musí také poznat, kdy má ustoupit.

PT Výchova demokratického občana probíhá především v dvou vzdělávacích oblastech – Člověk a jeho svět (vztah k sobě samému, vztahy v rodině, v dětském kolektivu, vztah k vlasti) a Jazyk a jazyková komunikace (umět se dorozumět s lidmi, porozumět textům, sdělit svůj postoj a pocit, pochopit záměry a postoje druhých, vyjednávat o svých záměrech). I v jiných vzdělávacích oblastech je mnoho příležitostí v tomto směru žáky vzdělávat.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jak je uvedeno v RVP ZV (2007), toto PT akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí.

Multikulturní výchova

Toto průřezové téma dává poznat žákům jedinečnost každého člověka, učí respektovat individuální odlišnosti jazyka, vzhledu, zvyků a kultury. Zdůrazňuje právo všech lidí žít společně. Nepodléhat vžitým stereotypům a předsudkům, bránit se před

diskriminací. I v tomto tématu je důležité rozvíjet mezilidské vztahy, dodržování slušného chování, respektovat různé způsoby života a jiné myšlení a odlišné vnímání světa, vžívat se do pocitů druhých. Žák poznává vlastní kulturní zakotvení. Poznávání různých kultur a různých etnik přispívá k vzájemnému obohacování. Učí se respektu majoritní společnosti k minoritám, učí se spolupracovat s ostatními bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské nebo zájmové zaměření.

I toto průřezové téma se prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Nejvíce příležitostí k multikulturní výchově je ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět. Ve vyšších ročnících lze toto téma využít v oblastech Informační a komunikační technologie, Umění a kultura a Člověk a zdraví.

Environmentální výchova

RVP ZV (2007) uvádí, že Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možností různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Myšlenky environmentální výchovy se dají uspořádat do několika okruhů – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí a vztah k životnímu prostředí. Z rozsáhlého obsahu mohu namátkově jmenovat podmnožiny – např. les, pole, voda, lidské sídlo, ovzduší, ochrana biologických druhů, odpady a hospodaření s nimi, přírodní zdroje, doprava, ochrana přírody, ochrana kulturních památek aj.

Mediální výchova

Dle RVP ZV (2007) má Mediální výchova vybavit žáka základní úrovni mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

2.3 Vzdělávací oblasti

„Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- *Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)*
- *Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)*
- *Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)*
- *Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)*
- *Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)*
- *Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)*
- *Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)*
- *Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)*
- *Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)“⁶*

⁶ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007

V RVP ZV je každá vzdělávací oblast členěna Charakteristikou vzdělávací oblasti (formuluje funkci a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání; popisuje jednotlivé obory charakterizované vzdělávací oblasti), dále pokračuje Cílové zaměření vzdělávací oblasti (charakterizuje cíle, jejichž splňováním žák postupně dosahuje klíčových kompetencí).

Jak je uvedeno v RVP ZV (2007) vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen očekávanými výstupy a učivem. Očekávané výstupy mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v běžném životě a ověřitelné. Vymezuji předpokládanou způsobilost využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě. Učivo je v RVP ZV strukturováno do jednotlivých tematických okruhů a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů.

Škola dále pracuje se vzdělávacími obsahy jednotlivých vzdělávacích oborů. Rozvine a rozdělí je do vyučovacích předmětů a dále dopracuje učební osnovy dle požadavků a zaměření žáků, aby dosáhla rozvoje klíčových kompetencí.

2.3.1 Jazyk a jazyková komunikace

Tato vzdělávací oblast je velmi důležitým prvkem výchovně vzdělávacího procesu. Je nejen předmětem poznávání ale je i nástrojem nabývání znalostí, dovedností a informací. Je znakem vyspělosti absolventa, umožňuje žákovi vstřebávat různá sdělení, pochopit je, prezentovat výsledky vzdělávání. Znalosti získané v tomto oboru jsou nezbytné pro vzdělávání se a zdokonalování se v dalších oblastech.

V rámci vzdělávací oblasti si žáci osvojují spisovnou podobu českého jazyka; rozlišují různé jeho formy; rozvíjí logické myšlení tak, aby byli schopni se srozumitelně a jednoznačně vyjadřovat; učí se číst s porozuměním; učí se usuzovat a dělat rozhodnutí po přečtení textu, nebo na základě slyšeného textu. Do tohoto komplexu bezesporu patří poznávání různých literárních druhů, záměrů autora a také schopnost rozlišovat mezi fikcí a skutečností.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Chápání jazyka jako svébytného historického jenu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj národa, a tedy jako důležitého sjednocujícího činitele národního společenství a jako důležitého a nezbytného nástroje celoživotního vzdělávání
- Rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako potenciálního zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- Vnímání a postupnému osvojování jazyka jako bohatého mnohotvárného prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů
- Zvládnutí běžných pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- Samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- Získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama
- Individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založených na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání

2.3.2 Matematika a její aplikace

Matematika a její aplikace hraje ve vzdělávání zásadní roli a prostupuje celým základním vzděláváním. Základní matematická gramotnost je důležitá nejen pro návaznost se složitějšími postupy, ale má nezastupitelnou roli v běžném životě žáka po celý jeho život

Vzdělávací oblast je rozčleněna na čtyři základní bloky Číslo a početní operace; Závislosti, vztahy a práce s daty; Geometrie v rovině a prostoru a Nestandardní aplikační úlohy a problémy.

První okruh se vyučuje na prvním stupni a na druhém na něj navazuje Číslo a proměnná.

Žáci se v něm naučí zvládnout tři složky početních operací, a to:

- Schopnost provádět operaci
- Algoritmické porozumění (pochopení uvedeného postupu)
- Významové porozumění (vztah k reálné situaci)

Osvojují si různé postupy jako je měření, výpočet, odhad apod. V dalším okruhu poznávají různé druhy změn a závislostí, je jim předkládána spojitost s praktickým životem, učí se tyto změny interpretovat a analyzovat různými způsoby (graf, tabulka atd.) V okruhu Geometrie v rovině a prostoru identifikují různé útvary, které se vyskytují v okolí, je nastiňována jejich vzájemná poloha v prostoru, rozvíjejí grafický projev.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Využívání matematických poznatků a dovedností v praktických činnostech – odhady, měření a porovnávání velikostí a vzdáleností, orientace
- Rozvíjí paměti žáků prostřednictvím numerických výpočtů a osvojováním si nezbytných matematických vzorců a algoritmů

- Rozvíjení kombinatorického a logického myšlení, ke kritickému usuzování a srozumitelné a věcné argumentaci prostřednictvím řešení matematických problémů
- Rozvíjení abstraktního a exaktního myšlení osvojováním si a využíváním základních matematických pojmů a vztahů, k poznávání jejich charakteristických vlastností a na základě těchto vlastností k určování a zařazování pojmů
- Vytváření zásoby matematických nástrojů (početních operací, algoritmů, metod řešení úloh) a k efektivnímu využívání osvojeného matematického aparátu
- Vnímání složitosti reálného světa a jeho porozumění; k rozvíjení zkušenosti s matematickým modelováním, k vyhodnocování matematického modelu a hranic jeho použití; k poznání, že realita je složitější než její matematický model, že daný model může být vhodný pro různorodé situace a jedna situace může být vyjádřena různými modely
- Provádění rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledků, volbě správného postupu k vyřešení problému a vyhodnocování správnosti výsledku vzhledem k podmínkám úlohy nebo problému
- Přesnému a stručnému vyjadřování užíváním matematického jazyka včetně symboliky, prováděním rozborů a zápisů při řešení úloh a ke zdokonalování grafického projevu
- Rozvíjení spolupráce při řešení problémových a aplikovaných úloh vyjadřujících situace z běžného života a následně k využití získaného řešení v praxi; k poznávání možností matematiky a skutečnosti, že k výsledku lze dospět různými způsoby
- Rozvíjení důvěry ve vlastní schopnosti a možnosti při řešení úloh, k soustavné sebekontrolě při každém kroku postupu řešení, k rozvíjení systematickosti, vytrvalosti a přesnosti, k vytváření dovednosti vyslovovat hypotézy na základě zkušenosti nebo pokusu a k jejich ověřování nebo vyvracení pomocí protipříkladů

2.3.3 Informační a komunikační technologie

Dle RVP ZV (2007) vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie umožňuje všem žákům dosáhnout základní úrovně informační gramotnosti – získat elementární dovednosti v ovládání výpočetní techniky a moderních informačních technologií, orientovat se ve světě informací, tvořivě pracovat s informacemi a využívat je při dalším vzdělávání i v praktickém životě.

Tato vzdělávací oblast demonstruje radikální změnu společnosti, kdy nutnost ovládat výpočetní techniku je natolik zásadní, že ji bylo nutné zařadit mezi povinné součásti vzdělávacího procesu. Bez těchto znalostí se může mít absolvent zásadní problém s uplatněním na trhu práce, dále bude velmi znevýhodněn i v dalších aktivitách v praktickém životě – další rozvoj a vzdělávání. Za předpokladu, že každý jedinec se musí kontinuálně vzdělávat po celý svůj život, je znalost a dovednost efektivního vyhledávání na internetu, příp. z dalších elektronických zdrojů, nepostradatelná.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Poznání úlohy informací a informačních činností a k využívání moderních informačních a komunikačních technologií
- Porozumění toku informací, počínaje jejich vznikem, uložením na médium, přenosem, zpracováním, vyhledáváním a praktickým využitím
- Schopnosti formulovat svůj požadavek a využívat při interakci s počítačem algoritmické myšlení
- Porovnání informací a poznatků z většího množství alternativních informačních zdrojů, a tím k dosahování větší věrohodnosti vyhledaných informací
- Využívání výpočetní techniky, aplikačního i výukového software ke zvýšení efektivnosti své učební činnosti a racionálnější organizaci práce
- Tvořivému využívání softwarových a hardwarových prostředků při prezentaci výsledků své práce

- Pochopení funkce výpočetní techniky jako prostředku simulace a modelování přírodních i sociálních jevů a procesů
- Respektování práv k duševnímu vlastnictví při využívání SW
- Zaujetí odpovědného, etického přístupu k nevhodným obsahům vyskytujících se na internetu či jiných médiích
- Šetrné práci s výpočetní technikou

2.3.4 Člověk a jeho svět

Jako jediná je tato vzdělávací oblast určena pouze pro 1. stupeň ZV. Obsah vzdělávací oblasti navazuje na dovednosti a znalosti, které dítě získá z výchovy v rodině, příp. v předškolním zařízení. Je proto koncipován velmi široce a komplexně, zabývá se informacemi týkajícími se člověka, života v rodině, kultury, státu, ale dotýká se i techniky nebo přírody. Studenti si utvářejí světonázor tím, že se učí nazývat věci, děje a úkazy, zabývají se jejich vztahy.

Vzdělavatel žákům předkládá informace nejprve o jejich bezprostředním okolí a poté o vzdálenějších jevech, dějích a osobách, představuje jim krásy a rozdíly mezi lidskými výtvoři a přírodními jevy, žáci se učí vnímat sebe sama a své potřeby, navazují poznáváním světa kolem nich. Tím se učí rozumět vztahům ve společnosti, našemu současnému způsobu života, učí se chápat současnost v návaznosti na minulé události a jako základ pro budoucnost.

Úlohou učitele v této vzdělávací oblasti je zprostředkovávat zkušenosti a informace žákům prostřednictvím jejich vlastního prožitku, který vychází z konkrétní (příp. modelové) situace. Bez propojení obsahu vzdělávací oblasti s praktickým životem by nemohlo dojít ke kvalitnímu vzdělávání v dané oblasti.

Pro větší přehlednost je vzdělávací oblast rozdělena do tématických okruhů Člověk a jeho svět; Lidé kolem nás; Lidé a čas; Rozmanitost přírody a Člověk a zdraví. Různým spojováním a kombinováním okruhů může škola v ŠVP vypracovat rozmanité varianty vyučovacích předmětů.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- Orientaci ve světě informací a k časovému a místním propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- Rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- Poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- Samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní, bezproblémové a bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)
- Utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- Přirozenému vyjadřování pozitivních cílů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- Objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět
- Poznávání podstaty zdraví i příčin nemocí, k upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých

2.3.5 Člověk a společnost

Vzdělávací oblast je určena pro 2. stupeň ZV a přímo navazuje na oblast Člověk a jeho svět. Pokračuje ve snaze informovat žáky o jejich zapojení do praktického života, učí je poznávat pravidla demokratické společnosti a života v ní.

„Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech.“⁷

Obsah vzdělávací oblasti je tvořen tak, aby obeznámil žáky se společenským vývojem, se zásadními společenskými jevy a procesy. Seznamuje žáky s tím, jak se tyto jevy a děje projektují do života společnosti a jaký ovlivňují společenské prostředí. Vzdělávací oblast má kladně ovlivnit budoucí občanské postoje žáků, rozvíjí povědomí o příslušenství naší společnosti k evropské civilizaci, odkazuje na evropské kulturní hodnoty. Vzdělávací oblast má za úkol žákům představovat toleranci, respekt lidských práv, rovnost pohlaví a úctu k přírodním, kulturním a uměleckým hodnotám jako jediné východisko života v demokratické společnosti. Tyto hodnoty pak používat jako prevenci rasistických, xenofobních a extremistických názorů.

Vzdělávací oblast v sobě spojuje obory Dějepis a Výchova k občanství. Velmi významně zasahuje také do oboru Zeměpis (ten je ovšem z důvodu zachování jednotnosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda).

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí příslušnosti k evropské kultuře

⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007

- Odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- Hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- Utváření pozitivního hodnotového systému opřené o historickou zkušenost
- Rozlišování mýtů a skutečnosti, rozpoznávání projevů a příčin subjektivního výběru a hodnocení faktů i ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti
- Vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru
- Rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života; k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních
- Úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům; k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství
- Získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti
- Utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
- Utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání i v politickém životě, k vnímání předsudků v nazírání na roli žen ve společnosti
- Rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití; ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- Uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv

2.3.6 Člověk a příroda

Prostřednictvím této vzdělávací oblasti žáci zkoumají přírodu. Předkládá studentům nástroje a postupy umožňující pochopení přírodních faktů a jejich zákonitostem. V rámci této vzdělávací oblasti je žákům příroda ukázána jako ucelený systém se vzájemně propojenými součástmi, které se ovlivňují. Významnou částí obsahu vzdělávací oblasti je podpora otevřeného a kritického myšlení a logického uvažování.

Vzdělávací oblast Člověk a příroda staví na znalostech a dovednostech, které žáci získali na 1. stupni základního vzdělávání ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

Vzdělávací oblast v sobě integruje vzdělávací obory Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis.

„Zvláště významné je, že při studiu přírody specifickými poznávacími metodami si žáci osvojují i důležité dovednosti. Jedná se především o rozvíjení dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat a měřit, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě pozorovaných přírodních jevů, analyzovat výsledky tohoto ověřování a vyvozovat z nich závěry.“⁸

V rámci uvedených vzdělávacích oborů se studenti seznamují se skutečností, která může být složitá a různorodá. Zkoumají vztahy mezi stavem přírody a činností lidí. V souvislostech jsou jim předkládány důsledky lidské činnosti na životní prostředí, na zdraví lidí, ale také závislost lidských aktivit na přírodních zdrojích.

⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Zkoumání přírodních faktů a jejich souvislostí s využitím různých empirických metod poznávání (pozorování, měření, experiment) i různých metod racionálního uvažování
- Potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů, správně tyto otázky formulovat a hledat na ně adekvátní odpovědi
- Způsobu myšlení, které vyžaduje ověřování vyslovovaných domněnek o přírodních faktech více nezávislými způsoby
- Posuzování důležitosti, spolehlivosti a správnosti získaných přírodovědných dat pro potvrzení nebo vyvrácení vyslovovaných hypotéz či závěrů
- Zapojování do aktivit směřujících k šetrnému chování k přírodním systémům, ke svému zdraví i zdraví ostatních lidí
- Porozumění souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí
- Uvažování a jednání, která preferují co nejefektivnější využívání zdrojů energie v praxi, včetně co nejširšího využívání jejich obnovitelných zdrojů, zejména pak slunečního záření, větru, vody a biomasy
- Utváření dovedností vhodně se chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí lidí

2.3.7 Umění a kultura

Vzdělávací oblast je zaměřena na rozvoj i ostatních stránek osobnosti a nezahrnuje tak pouze rozumové poznávání okolí. Představuje kulturu a umění nejen jako výsledek činnosti člověka, ale ukazuje i proces vzniku. Snaží se předložit spojitost změn historických zkušeností a na jejich základě ukázat proces socializace jedince. Rozšiřuje kulturní povědomí do každodenního života (kultura vystupování, oblékání apod.).

Vzdělávací oblast rozvíjí jedince tím, že díky vzdělání v oblasti estetického cítění, tvořivosti a vnímavosti k umělecké tvorbě, vytváří uvědomění si sama sebe i okolního světa.

Vzdělávací oblast Umění a kultura se člení na Hudební výchovu a Výtvarnou výchovu, příp. Dramatickou výchovu.

Na 1. stupni základního vzdělávání žáci pracují se základními výrazovými prostředky, učí se základy hudebního, výtvarného, dramatického a literárního umění. Těmito prostředky se učí vyjadřovat své pocity.

Na 2. stupni základního vzdělávání poté žáci navazují na tyto získané zkušenosti, rozvíjí svůj pohled na umění. Jsou jim předkládány historické a společenské souvislosti, které ovlivňují vznik uměleckých a kulturních děl. Žáci se zapojují do projektů, pomocí kterých objevují spojitosti mezi jednotlivými druhy umění.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace
- Chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o

subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot

- Spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- Uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života
- Zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

2.3.8 Člověk a zdraví

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví má žákům ukázat zdraví, zdravý životní styl, nutnost prevence jako nezbytný předpoklad pro optimální uplatnění na pracovním trhu, pro spokojený a činný život.

Jak je uvedeno v RVP ZV (2007) je třeba klást důraz především na praktické dovednosti a jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě školy, je velmi důležité, aby celý život školy byl ve shodě s tím, co se žáci o zdraví učí a co z tohoto pohledu potřebují. Zpočátku musí být vzdělávání silně ovlivněno kladným osobním příkladem učitele, později přistupuje důraz i na větší samostatnost a odpovědnost žáků v jednání, rozhodování a činnostech souvisejících se zdravím.

V etapě základního vzdělávání je oblast Člověk a zdraví zastoupena vzdělávacími obory Výchova ke zdraví a Tělesná výchova.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Poznávání zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem, příjemným prostředím a atmosférou příznivých vztahů
- Poznávání člověka jako biologického jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí
- Získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje
- Využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevnování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví
- Propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými amorálními postoji, s volným úsilím atd.
- Chápání zdatnosti, dobrého fyzického vzhledu i duševní pohody jako významného předpokladu výběru profesní dráhy, partnerů, společenských činností atd.
- Aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci

2.3.9. Člověk a svět práce

Během vzdělávacího procesu je nezbytné žákům předat nejen teoretické znalosti, ale seznámit je také s konkrétními pracovními činnostmi. K tomu slouží vzdělávací oblast Člověk a svět práce.

Oblast je bohatě členěna do vzdělávacích oborů, které respektují schopnosti žáků na každém stupni vzdělávání. Na 1. stupni se dělí na obory Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Tyto obory jsou pro školu povinné. Na 2. stupni je vzdělávací oblast rozčleněna na obory Práce s technickými materiály, Design a konstruování, Pěstitelské práce a chovatelství, Provoz a údržba domácnosti, Příprava pokrmů, Práce s laboratorní technikou, Využití digitálních technologií a Svět práce. Z těchto oborů je pouze obor Svět práce povinný, z ostatních si škola vybírá jeden dle svých možností.

Při výuce vzdělávací oblasti vyučující seznamuje žáky se základními pracovními návyky, učí studenty pracovat samostatně i v týmu, zabezpečuje dodržování bezpečnostních pravidel a hygienu při práci. Ve vyšších ročnících se vzdělávací oblast postupně zaměřuje na pomoc žákům při výběru jejich budoucího profesního směřování.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Dle RVP ZV (2007) vzdělávání v dané vzdělávací oblasti utváří a rozvíjí klíčové kompetence tím, že vede žáka k:

- Pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- Osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- Vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku

- Poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka
- Autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí
- Chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebekulturaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení

2.3.10 Doplnující vzdělávací obory

„Do RVP ZV se zařazují Doplnující vzdělávací obory, které nejsou povinnou součástí základního vzdělávání, jeho vzdělávací obsah pouze doplňují a rozšiřují. Doplnující vzdělávací obory je možné využít pro všechny nebo jen pro některé žáky jako povinný nebo povinně volitelný vzdělávací obsah.“⁹

Těmito doplňujícími vzdělávacími obory jsou Další cizí jazyk a Dramatická výchova.

⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007

3. UČITEL PRIMÁRNÍ ŠKOLY

Učitel je subjektem, který má zaručit kvalitu výchovně vzdělávacího procesu a vzdělávání v základních dovednostech. Současný učitel je spoluodpovědný za osobnostní rozvoj dítěte, hlavně v oblasti sociální a komunikační. Učitel primární školy musí řídit a organizovat výchovně vzdělávací činnost tak, aby byly naplněny cíle vzdělávacího programu.

Pozice učitele se v současném školství dramaticky mění. Dříve učitel žákům předával ucelené vědomosti, hodnotil, jak se žáci byli schopni danou látku naučit, nevyžadoval samostatné myšlení.

Současný vývoj společnosti generuje úplně jiné nároky na profil žáka, pozornost se obrací převážně na získávání dovedností a schopností. V době rozmachu informačních technologií jsou informace snadno dostupné a učitel už nefunguje jako jediný zprostředkovatel získávání vědomostí. Naopak se objevuje potřeba naplňovat jiné cíle vzdělávání. Pro úspěšnost v budoucím profesním životě žáci potřebují umět komunikovat, pracovat v týmu, nebát se rozhodovat. Všechny tyto změny kladou velké nároky na změnu profilu osobnosti učitele. Nové pojetí vzdělávacího procesu vyvolalo zájem odborníků o stanovení požadavků, které by měl učitel splnit. Na něm totiž záleží, jestli bude reforma dnešního školství úspěšná.

Podstatou nového nahlížení na potřeby vzdělávání je orientace na to, co budou žáci po absolvování povinné školní docházky pro další profesní život potřebovat. Pozornost se orientuje na pozitivní sociální rozvoj a na rozvoj osobnosti žáka. Na zvládnutí nových tendencí ve školství se musí učitel svědomitě připravit. Současnému učiteli nestačí vědomosti, které před lety získal na pedagogické fakultě, musí se dál vzdělávat – studovat přístupnou literaturu, absolvovat semináře (např. dramatické výchovy, kritického myšlení apod.) . Budoucí učitelé by měli potřebné zkušenosti získat na fakultě. Učitel musí zvládat nové dovednosti, např. pedagogicko- psychologickou diagnostiku, práci ve dvojicích, skupinovou práci, sociální komunikaci, předkládat obecné situační modely a vytvářet pozitivní klima ve třídě.

Na významu získává sociální učení. Důležitým předpokladem pro správné rozvíjení osobnosti žáků je, aby učitel zvládl sociální dovednosti sám u sebe. Mělo by být samozřejmostí umět naslouchat, vcítit se do pocitu druhých, trpělivost, pozitivní myšlení, nebát se projevovat emoce a pocity, dát najevo nadšení z poznávání nového. Učitel si musí být vědom, že nejlépe se učí žáci prožitkem a činností. A sám musí mít jasno, jak tuto metodu používat pro kvalitní naplňování vzdělávacích cílů. Je mnoho příležitostí, kde učitel získá teoretické znalosti, ale je též nezbytné, aby si tyto znalosti ověřil v praxi. Existuje mnoho seminářů, ve kterých učitelé zažijí předávání zkušeností pomocí prožitků.

Učitel primární školy si musí také uvědomovat, že bude pracovat s dětmi na různém stupni vývoje tělesném, mentálním a sociálním. Musí vytvářet takové podmínky při vyučování, aby se pomalu stíraly rozdíly. To je rozdíl proti minulému vzdělávacímu systému, kdy handicapované děti se zařazovaly do speciálních škol. Problémoví žáci, žáci se specifickými poruchami učení nebo s poruchami chování, kteří nestačily zvyšujícím se nárokům byly přeřazeny do specializovaných tříd (dyslektické, vyrovnávací) nebo do zvláštních škol. A to je opět nová situace pro primárního učitele, která vyžaduje změnu myšlení proti zaběhlým pořádkům. Učitel musí působit jako spojovací článek, nesmí žáky rozdělovat podle toho, jak úspěšně zvládají učivo. Rozdělování žáků na úspěšné a méně úspěšné může být pro další vzdělávání demotivující. Úlohou učitele primárního vzdělávání je postupně vyrovnávat rozdíly v připravenosti na školní docházku, respektovat odlišná prostředí, která se podílela na dosavadním vývoji dítěte. Učitel musí být schopný komplexně posoudit silné a slabé stránky žáka, jeho předpoklady pro učení a stanovit, jak bude dál vzděláván, jak náročný na žáka bude, jaké úrovně může dosáhnout.

4. PROCES PŘÍPRAV A TVORBY ŠVP

Tvorba ŠVP byla pro školu velmi nová, neznámá situace. Kdo si představoval, že program bude napsán za pár hodin, byl v dalších týdnech velmi překvapen. Jak se následně ukázalo tato náročná akce si vyžádala dva roky tvrdé a časově náročné práce. Dalším faktem je skutečnost, že dokončený dokument není konečný a bude se muset v následujících ročnících ještě upravovat, protože při použití v praxi se mohou ukázat slabá místa projektu.

Hned v úvodu je však třeba poznamenat, že už v začátcích se ukázalo, že přes všechna optimistická prohlášení bylo ministerstvo i NIDV na rozjezd reformy velmi nedostatečně připraveno. Jak učitelé zjistili, museli si mnoho informací vyhledávat z jiných zdrojů, výstupy vydávané ministerstvem byly nedostatečné. Chyběly také materiály, které by reformu propagovaly mezi učiteli i informovaly veřejnost.

Tvorbu ŠVP škola odstartovala roku 2004.

První kroky udělalo vedení školy. Bylo nutné stanovit, kdo tyto změny bude řídit. Tvorbu školních vzdělávacích programů má na starosti koordinátor. Jeho výběru byla věnována velká pozornost. Vedení školy se zamyslelo nad profilem osobnosti, která by se měla stát koordinátorem. Vedení školy si stanovilo, jaké úkoly bude muset plnit a z toho pak vyplynuly požadavky na osobnostní vlastnosti koordinátora.

Co se tedy od osoby koordinátora očekává:

- znát problematiku, být vnitřně přesvědčen o smyslu reformy
- znát dokonale prostředí školy, učitelského sboru
- musí mít přirozenou autoritu
- umět jasně a stručně formulovat požadavky
- přesvědčivě argumentovat
- mít přehled o nabídce programů nabízených v DVPP
- kriticky a objektivně hodnotit
- posoudit jednotlivé osobnosti pedagogického a delegovat na ně úkoly, určit jim role v týmu
- komunikovat s ředitelem
- komunikovat na různých úrovních
- stanovit „jízdní řád“ tvorby ŠVP
- uplatnit svoji autoritu a při řešení patových situací se nebude bát rozhodnout

Především musí být odolný vůči problémům, které se na něj budou valit delší dobu. Jako řídicí osoba musí umět jasně pojmenovat cíle, problémy, výstižně formulovat úkoly. Paní ředitelka zastávala názor, že tvorbu ŠVP by neměla řídit ona a navrhla na místo koordinátora svého zástupce ing. Pavla Kose.

Koordinátor se musel hned na počátku vypořádat s negativními emocemi – obava z práce navíc, nepochopení, odmítání, nechuť ke změnám a zavedeným postupům. Při plánování své práce se musel opírat naopak o učitelky, které byly nadšené pro věc, uvědomovaly si nutnost změn, věděly, že tvorba ŠVP je velmi náročný proces a na tvorbu programu budou muset věnovat hlavně své osobní volno, současně s plněním všech svých pracovních povinností. Je nutné podotknout, že jednodušší práci měl s učitelkami prvního stupně, protože ty se i před vznikem rámcového vzdělávacího programu zajímaly o nové trendy a o jejich uplatnění ve výchovně vzdělávacím procesu. Proto RVP ZV přivítaly jako pomoc v jejich dosavadní práci.

Vlastní práce na tvorbě ŠVP začala v „ přípravném týdnu“ roku 2005. Koordinátor si připravil úvodní motivační seminář, ve kterém seznámil učitelský sbor se základními myšlenkami rámcového vzdělávacího programu. Správně zvolenou motivací sledoval zvýšení osobní angažovanosti učitelů, protože kladný vztah ke změnám je zárukou kvalitního sestavení ŠVP. Vysvětlil, v čem spočívá změna, nastínil jednotlivé kroky a časovou posloupnost, jaký dopad budou mít tyto změny na práci učitelů a na život školy. V následné diskuzi vyzval učitele, aby se zamysleli nad tím co dělají dobře a na co se dá navazovat, co naopak nevyhovuje nebo nefunguje efektivně, jak, co a proč by se něco mělo změnit.

Zároveň zdůraznil, že se musí upustit od dřívější praxe, kdy si učitel při sestavování výchovně vzdělávací plánu prostudoval osnovy svého předmětu a při jeho tvorbě se nezajímal o propojení s ostatními předměty (tak se například renesance probírala v literatuře v říjnu, v dějepise v prosinci, v hudební výchově v únoru a ve výtvarné výchově v dubnu).

Je nutné nahlížet na RVP ZV jako ucelený dokument a hlavně pozorně prostudovat ty části, které znamenají změny ve způsobu vzdělávání. Jedná se o cíle základního vzdělání, očekávané výstupy, klíčové kompetence a průřezová témata.

Tyto první diskusní příspěvky se staly podkladem pro pozdější podrobnou analýzu podmínek školy.

Na závěr dostali všichni pedagogičtí pracovníci úkol důkladně se během dvou měsíců seznámit s RVP ZV, případně s dalšími dokumenty, např. s Bílou knihou.

Během těchto dvou měsíců se učitelky seznamovaly s dokumenty, ale zároveň se scházely na pracovních schůzkách ve svých předmětových komisích, které pracovaly ve stejném složení jako v programu Obecná škola. Nebylo potřeba nic měnit, protože i RVP ZV počítá s rozdělením prvního stupně na období 1. – 3. ročník a 4.-5.ročník.

Scházely se vždy za jeden až dva týdny a jejich schůzky se zaměřovaly na zjišťování a stanovování toho, co je v RVP ZV nové a jaké změny se budou muset uskutečnit, aby se naplnil smysl a základní myšlenky RVP ZV. Největší problém se ukázal při probírání klíčových kompetencí. Problém byl už se samotným pojmem kompetence. Všechny učitelky si pod pojmem kompetence představovaly úplně jiný význam. Doposud byl výraz kompetence nejčastěji vnímán jako předpoklad zvládat určitou funkci nebo situaci nebo oprávnění pro řešení určité činnosti nebo situace. Výraz klíčové kompetence je v RVP ZV vysvětlen jako souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, důležitých pro rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Soubor klíčových kompetencí pomáhá při stanovení cílů vzdělávání pro základní školu tak, aby odpovídaly úrovni věku žáků a aby byly pro žáky dosažitelné. V počátcích studia RVP ZV byly klíčové kompetence pro učitelky velkým problémem, hlavně proto, že si uvědomovaly, že kompetence nejsou ukončený proces, ale že se do programu musí postavit tak, aby se staly základem pro další vzdělávání nebo byly základem pro vhodné zařazení do pracovního procesu.

Na dalším semináři se účastníci věnovali hlavně analýze výchozích podmínek školy. Bylo třeba shrnout materiální a technické podmínky, ale také se zamyslet nad personální otázkou. Koordinátor učitele seznámil s určitými poznatky. Ve svém rozboru se opíral o výroční zprávy školy a inspekční zprávy. Vybídl učitele, aby se vyjadřovali ke všem podstatným otázkám školy. Zajímalo ho, co učitelé od reformy očekávají, zjišťoval, náladu učitelského sboru, kdo je o nutnosti změn přesvědčen a kdo naopak není s myšlenkou nového vzdělávání srozuměn. Probíhala otevřená diskuse, ve které měli učitelé možnost vyjádřit své názory na vzdělání, na jeho cíle a směřování, jakým způsobem zajistit podmínky pro vypracování vzdělávacího programu. Hodně času se věnovalo otázce klimatu školy a jak vedení školy zajistí učitelům pracovní podmínky pro tvorbu ŠVP.

Další setkání mělo charakter pracovní dílny. Učitelé se rozdělili do několika skupin a písemně na jeden papír zapisovali silné stránky školy a na druhý slabé stránky. Následně každá skupina prezentovala své myšlenky. Koordinátor současně jejich myšlenky zaznamenával na velký formát papíru. Následovala diskuse, kdy si učitelé obhájili své myšlenky a učitelé z ostatních skupin se vyjadřovali k prezentovaným názorům. Dále se učitelé rozdělili nově do dvou skupin. Každá skupina se věnovala pouze jedné stránce. Porovnávali myšlenky, případně je doplňovali. Znovu docházelo k prezentaci výsledků dohadování a k diskusi. Výstupem tohoto semináře mělo být zjištění, co učitelé považují za silné a slabé stránky školy pro tvorbu ŠVP, co považují za nejdůležitější a co za méně důležité. Učitelé důležitost určovali nalepovacími lístečky (tři pro každou stránku), které umístili u bodů, kterým považovali za důležité. A k jakým výsledkům došli?

Silné stránky:

- několikaletá práce ve vzdělávacím programu Obecná škola
- další vzdělávání v oboru berou jako samozřejmost
- učitelky s různou délkou praxe
- již několik let pracují na změnách ve vyučování
- velmi příznivé klima na 1. stupni
- zvyk pracovat v týmu
- všechny učitelky na vysoké úrovni ovládají práci s moderními technologiemi
- osm z deseti učitelek jsou schopné vyučovat Aj.
- poměrně dobrá spolupráce s rodiči (Den otevřených dveří, Slavnost slabikáře, třídní a školní besídky
- spolupráce s PPP
- spolupráce s MŠ
- školní klub

Slabé stránky:

- nedostatečné vybavení počítači
- zastaralé vybavení kabinetů
- chybí školní knihovna
- malá, spíše formální spolupráce s učiteli 2. stupně

Na závěr koordinátor výsledky analýzy zhodnotil a ujistil, že budou sloužit při další práci na tvorbě ŠVP. Je to však jen první krok a bude nutné jej doplnit dalšími činnostmi.

2004 – 2005 Školení k tvorbě ŠVP

Během školního roku 2004 – 2005 proběhlo několik školení, které měly pedagogické pracovníky vybavit teoretickými znalostmi a následně jim ulehčit samotnou tvorbu ŠVP. Na praktických cvičeních si zkoušeli nové formy práce, zjišťovali, jaké nástroje se jim nabízejí k efektivnímu naplnění cílů ŠVP. Vedení školy zajistilo velký počet seminářů, vysoký zájem učitelů o ně svědčí o zodpovědném přístupu k tvorbě ŠVP.

Říjen 2004 - uskutečnil se úvodní seminář, na kterém lektor Mgr. J. Dvořák (ředitel pilotní školy) seznámil s postupem při tvorbě ŠVP na své škole. Pro učitele nebyl valným přínosem, protože ve svém projevu citoval pasáže z RVP ZV (a tedy informace, které už měly načtené). Ze svého know – how nic neprozradil.

Leden 2005 - seminář byl věnován týmové spolupráci. Vedl jej lektor Step by step V. Šneberger. Na praktických činnostech si procvičovali zásady týmové spolupráce.

Únor 2005 - seminář byl na téma Emoční a sociální rozvoj osobnosti.

- uskutečnil se zájezd na pilotní škole ZŠ Táborská Praha., po společných hospitacích

- následovala beseda s ředitelem Mgr. V. Beranem a učiteli o tvorbě ŠVP a jeho uplatňování ve vyučovacím procesu

Březen 2005 – seminář vedl lektor Ing. P. Kos a hlavním tématem byl rozbor práce školy a následná diskuse, jak výstupy budou pomáhat při tvorbě ŠVP

- Tvořivé dílny PAU ve Smržovce se zúčastnili čtyři učitelé a jak už je pro

dílny PAU charakteristické, lektoři připravili velmi kvalitní program

k otázkám nových trendů ve vzdělávání i k tvorbě ŠVP

Květen 2005 - seminář byl věnován projektovým dnům, teoretické zásady přednášeli

lektor Ing. P. Kos a ředitelka školy H. Zábojníková, na semináři se

projednávalo sestavování projektových dní a diskutovalo se o jejich

náplni

Březen, květen 2005 – semináře Tvořivá škola – byly spíše přínosem pro učitele druhého

stupně, protože učitelky prvního stupně se již v minulých letech účastnily

projektů Tvořivé školy vedené Mgr. Roseckou a v nynějších seminářích

ne našly téměř nic nového

2005 – 2006 Školení k vytváření ŠVP

Srpen 2005 – dvoudenní seminář lektorů Step by Step formou tvořivých dílen, lektoři

paní Mgr. Plavcová a Mgr. Šneberger, pracovní dílny na kritické myšlení,

týmová spolupráce, komunitní kruh aj., pro užší vedení školy koučování a

supervize vedení školy

Říjen–listopad 2005 – kurz Kritického myšlení v délce 40ti hodin, lektorky

Mgr. Bergmanová a Mgr. Hegrová, byl ukončen závěrečnou prací.

Přestože učitelky prvního stupně již jeden takový kurz před lety

absolvovaly, hodnotily ten současný velmi kladně a hlavně díky

lektorkám získaly nové zkušenosti, nápady a podněty pro další práci.

Duben 2006 – dvoudenní seminář na téma Klíčové kompetence – lektorka

Mgr. Duchoňová

Červenec 2006 – Letní škola Step by Step – účastnily se čtyři učitelky a ředitelka školy,

přínosem byly dílny, kde získávaly zkušenosti jak efektivně využívat nové

poznatky v činnostním učení, které se dají uplatnit při tvorbě ŠVP. Lektori předávali nové poznatky o efektivních způsobech vyučování, účastníci si je vyzkoušeli v praxi. Zároveň získaly podněty pro tvorbu ŠVP, jak se vyhnout chybám.

V prvním pololetí školního roku 2005 – 2006 se také uskutečnily každý měsíc setkání celého pedagogického sboru, na jednotlivých setkáních koordinátor seznamoval s rozbohem práce školy, probíhaly přípravy k samotné tvorbě ŠVP.

Učitelé obou stupňů se v jednotlivých seminářích dohadovali nad zaměřením školy, museli si ujasnit priority školy, čeho by chtěli dosáhnout. Mnoho hodin strávili nad stanovením výchovně vzdělávacích strategií. Dopodrobna rozpracovávali body jednotlivých kompetencí, které body tam zařadit a které ne. Diskusi řídil koordinátor a využíval různé formy práce – týmová spolupráce, brainstorming, myšlenkové mapy apod. Všechny body, na kterých se učitelé dohodli, zpracoval koordinátor do tabulky. Ve druhém pololetí se práce na ŠVP přenesla do předmětových komisí. Na prvním stupni pracovaly dvě skupiny – metodické sdružení 1.- 3. tříd a 4.- 5. tříd. Hlavním úkolem bylo prostudovat materiály, které byly zpracovány na společných seminářích v prvním pololetí. Učitelky si musely domluvit, které body budou v ŠVP pro první stupeň rozpracovávat podrobně.

2006-2007 Školení k ŠVP

I v tomto školním roce pokračovaly práce na vlastní tvorbě ŠVP. Učitelky obou předmětových komisí společně vypracovaly učební plán pro první stupeň. Diskutovaly také nad sestavením učebních osnov tak, aby splňovalo podmínky RVP ZV. Dále se tým učitelek dohodl na tom, že si každá vezme v rámci své předmětové komise k rozpracování jeden nebo několik předmětů – podle rozsahu práce. Rozpracovávaly určená témata po jednotlivých ročnících. V různých časových intervalech, většinou za tři až čtyři týdny, se scházela celá předmětová komise. Každá učitelka prezentovala svou práci a ostatní členky metodického sdružení její práci připomínkovaly. A teprve nyní se ukázalo, jak práce na tvorbě ŠVP bude časově i psychicky náročná. Opakovaně musely studovat podklady pro tvorbu ŠVP i další odbornou literaturu. Zároveň v intervalu tří až

čtyř měsíců se scházeli všichni pedagogové na pracovních schůzkách, kde koordinátor hodnotil dosavadní práci, připomínkoval je a vybízel k diskusi o jednotlivých bodech.

Vedle této přímé práce na tvorbě ŠVP i v tomto školním roce pokračoval program dalšího vzdělávání učitelů. Četnost seminářů se snížila, vzhledem k tomu, že náročnost práce na dokončování ŠVP se zvyšovala. Největší účast byla na těchto školeních:

- třídní seminář NIDV, věnovaný hodnocení školy a žáků. Lektorka pí Bažantová (ředitelka ZŠ Terežín) předala užitečné rady a erudovaně odpovídala na otázky
- seminář Týmová spolupráce vedený lektorem p. Šnebergerem
- genetická metoda čtení
- Didaktické a nové metody výuky – velmi přínosný seminář vedl lektor p. Hanzelka
- Semináře Tvořivá škola – matematika

Na začátku druhého pololetí školního roku 2006-2007 učitelky prezentovaly konečnou verzi ŠVP v určeném předmětu. Následovaly schůzky učitelek z obou předmětových komisí a kontrolovaly návaznost stanovených výstupů. Prováděly už jen drobné opravy a naposledy zkontrolovaly shodu ŠVP ZV s RVP ZV.

Práce na školním vzdělávacím programu byla oficiálně ukončena 29.6.2007. Dokument vstoupil v platnost 1.8.2007 a podle tohoto programu se začalo ve školním roce 2007 -2008 vyučovat v 1. a v 6. ročníku.

5. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

V praktické části jsem si vybrala Základní školu v Liberci ul. 5. května. Škola se nachází v centru města na dopravní obslužnosti, jejích služeb využívají rodiče, kteří pracují v okolních úřadech, obchodech a v nemocnici a za prací dojíždí i z okolních obcí. Škola má dvě budovy oddělené městskou komunikací. V budově v Masarykově ulici je 11 kmenových tříd I. stupně s kapacitou 30 žáků na třídu a 6 oddělení školní družiny.

Pro tělesnou výchovu jsou využívány 2 menší tělocvičny po rekonstrukci. V roce 2005/06 zde byla uvedena do provozu učebna výpočetní techniky. Pro výuku jazyků slouží jazyková učebna. Ve třetím patře budovy jsou učebny praktických činností – šití a vaření. Učitelé na I. st. mají k dispozici společnou sborovnu, kde jsou umístěny počítače s přístupem na internet, kopírka, laminovačka, k dispozici mají digitální fotoaparát, dataprojektory, notebook. Třídy jsou postupně vybavovány počítačem s přístupem na internet a dataprojektory.

V budově je byt školníka. V suterénu budovy jsou šatny a technické zázemí. Okolo školy je zahrada s herními prvky a hřištěm, školní pozemek k výuce pěstitelských prací.

Škola se v minulých letech zapojila do mezinárodního projektu EU SOKRATES, po jeho skončení i nadále úzce spolupracuje se základní školou v Bogatyni v Polsku a s německou školou z Freitalu. Každoročně se uskuteční přibližně patnáct společných akcí formou vzájemných hospitací, vícedenních pracovních setkávání dětí, vzájemných sportovních a kulturních aktivit.

Je to plně organizovaná škola, v každém ročníku má dvě paralelní třídy. Pro účel své práce jsem se zaměřila pouze na 1. stupeň této ZŠ. Nejprve bych se chtěla zmínit o pedagogickém kolektivu. Pedagogický sbor tvoří deset učitelek. Všechny mají odpovídající vysokoškolské vzdělání, několik učitelek si ještě rozšířilo vzdělání dalším studiem oborů speciální pedagogika; cizí jazyky apod. Věkové složení je rozloženo rovnoměrně. Vedle zkušených učitelek s třicetiletou praxí jsou zde učitelky zhruba

s dvacetiletou praxí a také učitelky, které učí méně než deset let. Tvoří stabilizovaný a kvalitní pracovní tým. V posledních patnácti letech nedochází k častým obměnám učitelského sboru. Změny přicházejí jen při odchodu učitelek do důchodu.

K vysoké úrovni pedagogického sboru přispívá i skutečnost, že škola je fakultní školou při Pedagogické fakultě Technické univerzity v Liberci. Z toho vyplývá povinnost vést praxi studentů. Při ní si vytipují absolventy, kteří by byly posilou pro učitelský sbor, kteří respektují vysoké pracovní nasazení a nadšení pro práci s dětmi, u kterých je záruka, že se budou dále profesně vzdělávat a přispějí k vysokému standardu školy. Za zajímavé považují poznatek, že se v tomto kolektivu sešly na I. stupni učitelky, pro které vzdělávání dětí není jen příležitostí k vydělávání peněz, ale hlavně je pro ně koníčkem. Velmi kladně hodnotím přístup učitelek ke vzdělávání dětí, to že děti pokládají ve správné míře za své partnery. Nepřistupují k dětem z pozice převahy dospělého, dávají dětem pocítit, že jsou důležitým článkem při učení, dostávají v některých případech příležitost spolurozhodovat s učitelem. Učitelky jsou si vědomy přiměřenosti při takovém rozhodování, aby vedle práva si děti uvědomovaly povinnosti a odpovědnost, aby se demokratické rozhodování nezvrhlo v anarchii. Je pro ně samozřejmostí používat nové formy vzdělávání, nový přístup k žákům, vytvářet ve třídě prostředí příznivé pro školáky. Přivítaly nové možnosti dalšího pedagogického vzdělávání. Zúčastnily se různých školení, věnovaných novým formám učení, kurzů PAU (Přátelé angažovaného učení), kurzy pro týmovou spolupráci pořádané organizací STEP BY STEP, semináře emočního a sociálního rozvoje osobnosti, kurz kritického myšlení apod. Úzce spolupracovaly s Tvořivou školou paní Rosecké a pomáhaly zajišťovat její kurzy tvořivé a činnostní výuky. Sbíraly zkušenosti na hospitacích ve školách s jiným učebním programem (např. Daltonská škola v Brně).

Od roku 1995 škola vyučovala v programu Obecná škola.

Myšlenku na vznik rámcového vzdělávacího programu přijaly v počátcích s nadšením. Braly to jako pokračování své dosavadní práce a prostředek k jejímu zdokonalení.

Při zpracování jsem nevycházela jen z písemných dokumentů, ale hovořila jsem s učitelkami o tvorbě i o využití ŠVP v praxi. Poskytly mi také k prostudování své materiály. Učitelky mi umožnily hospitace v hodinách, abych v praxi poznala nové metody práce s dětmi. Zúčastnila jsem se také projektového dne Barevné dílny.

„Při škole působí Sdružení rodičů a přátel školy. Hlavní výbor je tvořen ze zástupců rodičů, z každé třídy jeden zástupce. Spolupráce s rodiči žáků se soustavně rozvíjí. Rodiče žáků mohou školu navštívit kdykoli, učitelé mají stanovené konzultační hodiny, společné schůzky se konají 3x ročně, 1x ročně je den otevřených dveří pro veřejnost. Žáci mohou být přítomni při jednání učitele a rodiče. Rodiče jsou zváni na společné akce – besídky, akademii školy, školní výlety. Pro rodiče dle jejich zájmu jsou pořádány semináře o nebezpečí drog, o problémech při výchově dětí. Uskutečňují se společné pracovní dílny pro rodiče a děti. (např. keramika). Rodiče jsou informováni o činnosti školy prostřednictvím informačního plakátu, školního časopisu, webových stránek školy, vitríněk před budovou II. stupně, prostřednictvím žákovských knížek.“¹⁰

¹⁰ Školní vzdělávací program (Jedná se o interní materiál ZŠ 5. května Liberec, platný od 1.8.2007)

6. CHARAKTERISTIKA ŠVP DELFÍN

6.1 Charakteristika školního vzdělávacího programu

Při úvahách o vypracování Školního vzdělávacího programu si kolektiv pedagogických pracovníků musel stanovit strategii, to znamená, že se musel zamyslet nad tím, jaké cíle budou sledovat, kam bude škola směřovat, jaké budou výstupy absolventa základní školní docházky.

Z diskuze vyplynulo několik zásadních zadání. Program se samozřejmě orientuje na žáka, bere ohled na jeho osobní schopnosti a individuální potřeby. Pro splnění náročných požadavků se musí pracovat na vytváření příjemného prostředí. Týká se to nejen materiálního vybavení školy, ale také změny v klimatu školy, v nahlížení na vztah učitel – žák, žák – žák, učitel – rodič. Vzájemné vztahy jsou v daleko větší míře založeny na společenském dialogu, na respektu a toleranci.

Prioritou pro vedení školy bylo sestavit tým učitelů, který je ochotný změnit styl práce, podílet se na někdy velkých změnách, který je profesionálně zdatný, schopný promýšlet efektivní a metody a formy práce, je schopný a ochotný věnovat mnoho sil a času ze svého volna. To byl velký úkol pro vedení školy. Byl určen koordinátor – zástupce ředitelky Mgr. P. Kos. Ten absolvoval školení pro koordinátory a stal se garantem, že ŠVP bude vypracován v souladu s RVP ZV.

Samotná tvorba ŠVP byla velmi náročná časově, metodicky i obsahově. Na tvorbě programu se učitelé scházeli po splnění svých pracovních povinností. Museli se dopodrobna seznámit s obsahem RVP ZV, ztotožnit se s myšlenkami tohoto vzdělávacího programu. Jednodušší úlohu měli učitelky 1. stupně, které už víc jak deset let vyučovaly v programu Obecná škola a nové trendy ve vzdělávání jim nebyly vzdálené a adaptovat se na změny, vyplývající z RVP ZV pro ně nebylo obtížné. Vedle pečlivého studia RVP ZV, musely prostudovat další materiály, které se vázaly k různým formám práce, radily, jak zefektivnit vyučování, jak pracovat na klimatu třídy apod. účastnit se školení.

Byl to velmi dlouhý proces. Na začátku si nikdo neuměl představit, že se na programu bude pracovat téměř dva roky, spíš měly představu, že to bude práce na několik měsíců. Výhodou pro učitelský kolektiv byl fakt, že byly učitelky zvyklé pracovat v týmu a hlavně, že všechny cítily povinnost se na tvorbě ŠVP podílet, nebyl mezi nimi nikdo, kdo by bral tuto obtížnou práci formálně.

Priority školy

- *„Budování pohodového školního prostředí, kdy jsou si žáci, učitelé i rodiče partnery, vedou spolu dialog postavený na vzájemné úctě a toleranci*
- *Budování týmu kompetentních a tvořivých učitelů, kteří odvádí profesionální a promyšlenou práci, volí efektivní metody a formy práce s cílem vybavit žáka dovednostmi potřebnými k životu*
- *V rámci výchovy ke zdraví zajištění podmínek pro zapojení žáků do sportovních aktivit ve spolupráci s tělovýchovnými organizacemi. Zejména podpora výchovy plavců, orientačních běžců a tenistů...*

Motivační název školního vzdělávacího programu „Delfín“ vychází:

- *Z tradičního zaměření školy na výchovu plavců*
- *Vlastnosti, chování a způsob života delfínů jsou vhodným vzorem pro výchovu člověka. Bereme si za příklad jejich vysoko inteligenci, neobvyklou chápavost a učenlivost, jejich silné svaly, velkou soudržnost skupin, ve kterých žijí. Příkladná je ochrana matek s mláďaty, vzájemná podpora a pomoc, ochrana proti nepřátelům, spolupráce při lovu. Vzorem může být i mírumilovný vztah k lidem a radost ze hry.“¹¹*

¹¹ Školní vzdělávací program

Co chceme dosáhnout?

Na I. Stupni školy si učitelky stanovily jako základní myšlenky rozvíjet základní návyky a dovednosti pro školní práci, pěstovat kladný vztah k učení a touhu po vědě, učit toleranci, vztahům v třídním kolektivu, formovat názory a postoje, osvojit si základní gramotnost. Zvláštní pozornost je věnována žákům s různými znevýhodněními.

„Delfínek“ na I. Stupni školy:

- *Získává základní návyky a dovednosti pro školní a mimoškolní práci*
- *Vytváří si motivaci k učení*
- *Osvojuje si základní gramotnost*
- *Formuje si náhled na svět*
- *Kultivuje si osobnost (postoje, hodnotové orientace, zájmy)*
- *Pečuje o své zdraví*
- *S pomocí učitele a rodičů napravuje případná znevýhodnění, rozvíjí své specifické zájmy, schopnosti, nadání“¹²*

6.1.1 Výchovné a vzdělávací strategie

6.1.1.1 Umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení (kompetence k učení)

„Výchovné a vzdělávací strategie jsou rozpracovány v jednotlivých kompetencích

- *Učit žáky vyhledávat, třídít, zpracovávat informace z různých zdrojů, domýšlet jejich použití v praktickém životě*
- *Vést žáky k sebehodnocení*
- *Učit žáky ovládat informační technologie*
- *Dbát na práci s textem, čtení s porozuměním*
- *Rozvíjet u žáků čtenářskou dovednost, spolupracovat s městskou knihovnou*
- *Společně se žáky vybírat vhodné způsoby učení pro daná témata*

¹² Školní vzdělávací program

- *Zařazovat do výuky pokusy, průzkumy, šetření, učit žáky vyvozovat závěry*
- *Diskutovat se žáky o smyslu a cíli učení, učit je kritickému pohledu na své schopnosti*
- *Zapojovat žáky do soutěží, olympiád apod.*
- *Volit vhodné formy pro trénování paměti žáků*
- *Dbát na osobní příklad učitele*
- *Ve výuce zadávat žákům referáty*
- *Používat problémové úlohy*
- *Ve výuce používat efektivní metody, střídat metody práce, pracovní postupy*
- *Ve výuce simulovat reálné situace ze života*
- *Ve výuce navozovat situace k prožití úspěchu žáků, radosti z práce*
- *Všemi aktivitami směřovat k tvorbě stimulujícího pracovního prostředí ve škole*
- *Zařazovat do výuky relaxační prvky*
- *Pečlivě a smysluplně vybírat učivo, které žák uplatní v životě*

6.1.1.2 Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů (kompetence k řešení problémů)

- *Používat ve výuce samostatné pozorování (i dlouhodobé)*
- *Propojovat výuku s praxí*
- *Podporovat kreativitu u žáků*
- *Zařazovat do výuky projektové vyučování, problémové úlohy, hry k rozvíjení úsudku, činnostní učení*
- *Používat skupinové vyučování s cílem učit žáky spolupracovat*
- *Učit žáky vyhledávat, třídít, zpracovávat informace z různých zdrojů, domýšlet jejich použití v praktickém životě*
- *Zařazovat do výuky všechny myšlenkové operace (analýza, syntéza, zhodnocení... atd)*
- *Volit vhodné formy pro cvičení paměti žáků*
- *Vytvářet podmínky pro vlastní tempo žáků při práci*
- *Učit žáky sebehodnocení, pracovat s chybou*

- *Umožňovat žákům diskutovat o problémech*
- *Zařazovat do výuky mezipředmětové projekty*

6.1.1.3 Vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci

(kompetence komunikativní)

- *Rozvíjet u žáků mluvený a písemný projev*
- *Využívat mluvnická cvičení, hlasovou výchovu*
- *Používat řízenou komunikaci ve třídě, se žáky stanovit pravidla komunikace*
- *Zařazovat do výuky besedy, využívat debatní kroužky*
- *Vytvářet podmínky pro prezentace práce jednotlivců, skupin, tříd*
- *Učit žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor*
- *Využívat ve výuce dramatickou výchovu*
- *V třídnických hodinách využívat komunitní kruh, zařazovat hodnocení a sebehodnocení žáků*
- *Ve výuce cizích jazyků klást důraz na komunikativní dovednosti*
- *Učit žáky všestranně využívat počítačovou techniku*
- *Ve výuce dávat přednost párovému, skupinovému, týmovému vyučování*
- *Aktivně zapojovat žáky do přípravy a realizací školních akcí*

6.1.1.4 Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i

druhých (kompetence sociální a personální)

- *Ve výuce využívat zejména párové, skupinové, týmové vyučování, kooperativní výuku*
- *Učit žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *Podporovat a umožňovat žakovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *Do výuky zařazovat problémové úlohy ze života*
- *Vytvářet příjemnou atmosféru v týmu*
- *Zařazovat do výuky dramatizaci, didaktické hry, hraní rolí*
- *Využívat projektovou práci, klást důraz na prezentaci výsledků*
- *Zkvalitnit prezentaci úspěchů žáků ve škole i mimo ni*
- *Zařazovat do výuky projekty napříč ročníky, umožnit setkávání tříd*

- *Společně s žáky tvořit pravidla pro práci ve škole, dbát na jejich dodržování*
- *Poskytovat žákům osobní příklad ve schopnosti spolupracovat a respektovat práci druhých*
- *Učit sebe i žáky pracovat s chybou*
- *Ve výuce klást důraz na osobnostní a sociální výchovu*

6.1.1.5 Připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a odpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti (kompetence občanské)

- *Realizovat besedy s odborníky k vybraným tématům*
- *Přenášet na žáky zodpovědnost (např. služby, výzdoba...)*
- *Umožňovat žákům podílet se na přípravě soutěží, kulturních pořadů, pomoc při vedení kroužků*
- *Dbát na používání demokratických prvků ve škole – diskuse, hlasování, dodržování práv a povinností atd.*
- *Dbát na osobní příklad učitele*
- *Umožnit žákům podílet se na tvorbě školního řádu*
- *Důsledně odhalovat a potírat šikanu*
- *Využívat při práci ve škole různých forem pochval*
- *Vést žáky k sebehodnocení*
- *Cíleně budovat pozitivní klima tříd*

6.1.1.6 Vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě

- *Využívat ve výuce komunitní kruhy, promlouvat se žáky o jejich životě*
- *Dbát na čistotu ve třídách, v okolí školy*
- *Vytvářet společně se žáky příjemné prostředí ve škole*
- *Používat prvky pozitivní výchovy*
- *Vést žáky k sebepoznání a sebehodnocení*
- *Vzniklé problémy řešit okamžitě*

- *Cíleně si budovat důvěru u žáků*
- *Klást důraz na dobrou spolupráci s psychology (PPP)*
- *Rozvíjet spolupráci s rodiči, realizovat pro ně vzdělávací semináře*
- *Kvalitně připravit minimální preventivní program, důsledně jej naplňovat*
- *Realizovat projektové dny umožňující tvorbu kvalitních vztahů mezi žáky*
- *Vytvořit se žáky společná pravidla chování v třídním kolektivu*
- *Klást důraz na osobní příklad učitele (také v šetření energií, likvidace odpadu atd.)*
- *Zařazovat do výuky ekologické projekty, naplňovat plán EWO*
- *Využívat ve výuce prvky dramatizace, zážitkové vyučování, hraní rolí*
- *Zapojovat žáky do humanitních akcí, spolupráce se sociálními zařízeními*
- *Realizovat společné pobyty dětí při využívání stmelujících aktivit*

6.1.1.7 Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný

- *Zařazovat do výuky besedy s odborníky*
- *Využívat relaxační prvky v hodinách, cvičení na zvýšení pozornosti*
- *Učit žáky aktivním formám odpočinku, nabídnout kvalitní mimoškolní aktivity*
- *Klást důraz na protidrogovou prevenci*
- *Realizovat projektový den „Den zdraví“*
- *Budovat zdravé prostředí ve škole*
- *Zapojovat žáky do sportovních soutěží, realizovat „Olympiádu“*

6.1.1.8 Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními

- *Umožňovat žákům spolupracovat napříč ročníky*
- *Plnohodnotně využívat kulturních akcí v rámci projektu MaK*
- *Ve výuce využívat hry založené na důvěře a toleranci*
- *Zapojovat do kolektivu třídy děti jiných národností, seznamovat žáky s jejich kulturou, zvyky apod.*
- *Zapojovat žáky do humanitárních akcí*

- *Udržovat tradice a rituály akcí*
- *Udržovat tradice a rituály školy*
- *Ve výuce využívat skupinové práce, kooperativní výuku*
- *Zařazovat do výuky exkurze, návštěvy muzeí, galerií atd.*

6.1.1.9 Pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci (kompetence pracovní)

- *Zachovat nabídku praktických činností s vysokým podílem ruční práce žáků*
- *Do výuky zařazovat exkurze, besedy s odborníky*
- *Umožňovat žákům zapojit se do různých brigádnických činností*
- *Vést žáky k sebepoznání a sebehodnocení*
- *Ve výuce využívat laboratorní práce, pozorování, experimentování, pokusy apod.*
- *Klást důraz na etickou výchovu žáků“¹³*

6.2 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Škola má velmi dobře propracovaný program vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Při sestavování programu pro práci s těmito žáky vycházeli z Vyhlášky č.73/ 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, Metodického pokynu MŠMT ČR č.j. 13 711/2001-24 k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování. Do žákovských kolektivů jsou zařazováni žáci se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, s kombinovanými vadami a vývojovými poruchami učení nebo chování), žáci se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení nebo chování) a žáci se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením,

¹³ Školní vzdělávací program

ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu).

Učitelky úzce spolupracují s odborníky z pedagogicko – psychologické poradny a dalších odborných pracovišť, kteří pomáhají při sestavování individuálních vzdělávacích plánů pro jednotlivé žáky a v průběhu školního roku plnění těchto plánů a konzultují s učitelem dosažené výsledky a pokrok žáků. Práce s integrovaným žákem je pro učitele náročná nejen na přípravu, ale i v samotném procesu v hodinách. Od učitele vyžaduje vysoké pracovní nasazení, trpělivost, empatii a soustavné vzdělávání. Pro úspěšné začlenění takových žáků je důležitá spolupráce po linii škola – rodiče – odborné pracoviště. Při komunikaci s rodiči musí mít učitel na paměti, že může rodičům navrhnout opatření a řešení, ale vždy si k provedení musí vyžádat jejich souhlas – rodič je ten, kdo rozhoduje. Zároveň je nutné, aby rodiče respektovali rodiče i odborníky v dané oblasti a pomáhali při naplňování učebního a výchovného plánu.

„Při komunikaci s rodiči musí učitel dodržovat několik zásad:

- *vytvoření klidné atmosféry*
- *dostatek času pro rozhovor*
- *nejprve je nutno dítě pochválit, vyjádřit víru ve zlepšení*
- *zpočátku pouze popsat, nehodnotit jevy, situace, chování, příhody*
- *ujasnit si pojmy s rodiči*
- *uvádět konkrétní příklady a objasňovat svá stanoviska*
- *snažit se rodičům citlivě poradit, nabídnout jim pomoc*
- *opakovat „pravidla hry“¹⁴*

6.2.1 Vzdělávání žáků se zdravotním postižením

Neméně důležitá otázka je vzdělávání žáků se zdravotním postižením. O zařazení rozhoduje ředitelka školy po poradě s pedagogickým sborem. Rodiče musí předložit lékařské doporučení a speciální pedagogické vyšetření. Před rozhodnutím přihlédnou také

¹⁴ Školní vzdělávací program

k možnostem školy – zda vyhovuje architektonické vybavení školy, možnost zajištění asistenta, zabezpečení kompenzačními nebo edukačními pomůckami apod.

Na škole jsou integrováni žáci se sluchovým a zrakovým postižením. Třídní učitelky úzce spolupracují s pracovníky příslušného odborného centra, v jehož péči žák je. Společně pro žáka vypracují individuální vzdělávací plán. Postižení žáků, kteří v současné době navštěvují školu, je takové, že nevyžaduje každodenní přítomnost asistenta. Třídní učitel věnuje žákovi v průběhu vyučování individuální péči podle stanoveného plánu. Mimo rámec vyučování ještě učitel věnuje individuální speciální péči jednu hodinu týdně, kterou má započítanou do úvazku.

6.2.1.1 „Postup při práci s dětmi se zdravotním postižením:

- *seznámíme všechny učitele s postižením dítěte a jeho specifiky*
- *dohodneme se s rodiči a odborným pracovištěm na možnostech úzké spolupráce*
- *vysvětlíme vyučujícím způsoby hodnocení žáka, možnosti úlev a tolerancí*
- *vypracujeme individuální vzdělávací program*
- *seznámíme spolužáky s handicapem dítěte a vším, co z toho vyplývá*
- *ponecháváme dítěti v hodinách potřebné pomůcky*
- *snažíme se zajistit přístup k odborné literatuře a kurzům vztahujícím se k handicapu dítěte*

6.2.1.2 Zásady pro práci s dětmi se zdravotním postižením:

- *respektování zvláštností dítěte*
- *vytvářet optimální prostředí, které usnadní osvojování vědomostí*
- *respektovat vývojové etapy, nepřeskakovat*
- *využívat dostupné speciální pomůcky*
- *vybírat vhodné metody a formy výchovy a vzdělávání*
- *umožnit výběrem vhodných činností kompenzovat jeho znevýhodnění a dopřát mu radost z úspěchu“¹⁵*

¹⁵ Školní vzdělávací program

6.2.2 Vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním

Další skupinu tvoří žáci se specifickými poruchami učení nebo chování. Aby mohl učitel efektivně na tyto žáky působit, je nutné, aby rodiče souhlasili s vyšetřením v pedagogicko-psychologické poradny. Učitel na základě jejich návrhů a doporučení sestaví pro žáka individuální vzdělávací nebo výchovný plán zvlášť pro každý další školní rok. Ve vzdělávání těchto žáků uplatňujeme zásadu šesti P – poznání, porozumění, péče, pomoc, práce, prevence. Doporučení je platné dva roky, pak musí žák vyšetření opakovat.

6.2.2.1 „Postup při práci s dětmi se zdravotním znevýhodněním:

- *seznámíme všechny učitele s poruchou dítěte a jejími specifiky*
- *dohodneme se s rodiči na možnostech úzké spolupráce, stanovíme termíny pravidelných schůzek (zpravidla jednou měsíčně), v případě potřeby budou schůzky častější*
- *vysvětlíme vyučujícím způsoby hodnocení, možnosti úlev a tolerancí pro žáka*
- *vypracujeme individuální vzdělávací program*
- *seznámíme spolužáky s rozdílným způsobem hodnocení*
- *v hodinách ponecháváme dítěti potřebné pomůcky*
- *zajistíme na škole docházení dítěte na doplňkovou hodinu za účelem provádění reedukace*

6.2.2.2 Zásady pro práci s dětmi se specifickými poruchami učení:

- *používání vhodných metod výuky dle specifík předmětu*
- *kladení reálných cílů, postupné zvyšování nároků*
- *chválit nejen výkon, ale i snahu*
- *hodnotit je samotné a srovnávat jeho dílčí úspěchy či nedostatky s jeho vlastní osobou*
- *pracovat s dítětem často, ale krátkodobě*

- při práci odstranit rušivé vlivy
- snažit se navodit příjemnou, soustředěnou atmosféru při práci
- snažit se najít něco, v čem je dítě úspěšné
- pravidelná relaxace“¹⁶

6.3 Začlenění průřezových témat

6.3.1 Integrace průřezových témat do předmětů

Detailní informace o integraci průřezových témat do předmětů jsou uvedeny v Příloze A.

6.3.2 Realizace PT formou projektů a dalších školních aktivit

Detailní informace o realizaci průřezových témat formou projektů jsou uvedeny v Příloze B.

6.3.3 Školní projekty

Čert a mikuláš

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • Seznamuje se s historií a tradicemi našeho národa. • Prezentuje lidové zvyky spojené s jednotlivými svátky. • Dokáže vyrobit různé předměty a kostýmy typické pro danou tradici. • Zdramatizuje krátkou scénku, která vystihne zvyk a tradici, přiměřeným způsobem pro děti z MŠ. 	MV: <ul style="list-style-type: none"> • D • Čj-sloh • Čj – čtení (dramatická vých.) • Vv • Hv • Pov PT: OSV – spolupráce, komunikace	Tvořivé dílny, kde starší žáci vytvářejí tradiční kostýmy a nacvičují dramaturgii dané zvyklosti. Návštěva a prezentace v MŠ.	3-4 hodiny (6.12.)

Zdroj: Školní vzdělávací program

¹⁶ Školní vzdělávací program

Den učitelů aneb žák učitelem

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • Žák vyučuje 1 hodinu předmět dle vlastního výběru • Domluví se s učitelem I. st. na formách a metodách výuky, jakož i na učivu, kterému bude vyučovat • Aplikuje své vědomosti ve vybraném oboru • Pracuje s žáky nižších ročníků • Uplatní své komunikační dovednosti, kreativitu, samostatnost při řešení problémů 	<p>Český jazyk, matematika, přírodověda, vlastivěda, prvouka, VV,TV,HV – podle toho, jakému předmětu vyučují</p> <p>OSV, VDO</p>	<p>Projektový den složený z jednohodinových seminářů a dalších zajímavých aktivit žáků 9. tříd, kteří vyučují na I. st. ZŠ. Tento projekt probíhá v březnu, jako dárek učitelům ke Dni učitelů.</p>	4 hodiny

Zdroj: Školní vzdělávací program

Dětský den

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • organizuje a připravuje činnosti pro spolužáky • vytvoří pravidla soutěží • popíše jednotlivé aktivity • vyrábí kulisy k soutěžím • řídí soutěže • vyhodnotí výsledky soutěží • ocení soutěžící 	<p>TV Vv Pracovní činnosti OV RV MEV</p> <p>- kritické čtení a vnímání mediálního sdělení (práce s internetem, různými zdroji)</p> <p>- tvorba mediálního sdělení (grafická úprava, vkládání obrázků)</p>	<p>Žáci 8. tříd ve spolupráci se svými třídními učiteli připraví a organizují sportovní, vědomostní a dovednostní soutěže pro žáky 1. – 5. třídy.</p> <p>MEV</p> <p>- výroba plakátu (reklama) v TH při přípravě DD</p> <p>- jedna skupina dětí bude dělat během DD fotoreportéry, zpracovávat fotografie, vytvoří reportáž do vitríny, na webové stránky a do časopisu</p>	4 hodiny

Zdroj: Školní vzdělávací program

Slavnost slabikáře

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> dokáže vystoupit před veřejností v rámci třídy i jako jednotlivce zpracuje výtvarně krátkou básničku zatancuje aspoň 1 tanec 3/4 nebo 2/4 rytmu přečte krátký neznámý text odpovídající čtenářským dovednostem 	<ul style="list-style-type: none"> Čj Hv Tv Vv 	Děti během vystoupení rodičům předvedou, co všechno se v 1. třídě naučily.	8 h

Zdroj: Školní vzdělávací program

Jedeme do Evropy

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> aktivně se zapojuje do skupinové práce spolupracuje se spolužáky různého věku vyhledává informace v dostupných médiích a v literatuře třídí a zpracovává vhodné informace vyjádří přiměřeně svůj názor, podloží jej vhodnými argumenty respektuje názory druhých hledá způsoby řešení problémů prezentuje výsledky své práce (verbálně, graficky) 	Vv – zpracování a estetická hodnota výstupů z projektu OSV – mezilidské vztahy, komunikace, řešení problémů a rozhodování VEGS – Evropa a svět nás zajímá, objevujeme Evropu a svět Ze – regiony Evropy	Žáci pracují pod vedením jednoho učitele ve skupinách, rovnoměrně složených ze žáků 5.-9. tříd. Učí se aktivnímu přístupu k informacím, potřebné informace vyhledávat, třídit, zobecňovat, různě kombinovat; více se poznat (sebe i ty druhé), být spolu a „učit se navzájem“, vyjadřovat názory, obhajovat je, poslouchat se, týmově spolupracovat, dělit se o nápady, pomáhat si, poradit si, společně se rozhodovat, prosadit se v cizím nesourodém kolektivu, ale i respektovat druhé, samostatněji organizovat, motivovat se navzájem, rozumět psanému slovu, hledat vlastní cesty (způsoby), jak problémy řešit.	11 h. (2 dny)

Zdroj: Školní vzdělávací program

Indiánský týden

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> naučí se písmeno I čte slabiky mi, mí pracuje ve skupině procvičí matematické příklady v oboru 1 – 5 vyrobí indiánskou čelenku 	<ul style="list-style-type: none"> Čj M Tv Vv 	Děti se seznámí s písmenem I prostřednictvím hry na indiány. Děti v „indiánské vesnici“ získají každý den pero do čelenky za splnění úkoly. Na konci týdne proběhne shromáždění indiánů ze všech prvních tříd, kde se hodnotí jejich úspěšnost.	20 h

Zdroj: Školní vzdělávací program

Mezinárodní spolupráce se zahraničními školami

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> rozpozná a respektuje zvláštnosti různých etnik udržuje tolerantní vztahy a rozvíjí spolupráci s jinými lidmi porovná různé kultury zdůvodní rovnocennost všech národnostních a etnických skupin rozpozná a zdůvodní projevy rasové nesnášenlivosti zdůvodní význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumívání srovnává projevy kultury v evropském kontextu, popíše společné znaky a odlišnosti a hodnotí je v širších souvislostech porovná historický vývoj partnerských zemí a posoudí společné kořeny objasní podstatu nutnosti spolupráce sousedních států nachází vzorce chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost 	<p>PT – MV, VEGS</p> <p>Předměty dle výběru tématu projektu.</p>	<p>Partnerská spolupráce se školami :</p> <ol style="list-style-type: none"> Základní šestiletá škola Boleslava Chrabrého v Bogatynii – Polsko Základní škola ve Freitalu – SRN <p>Spolu s partnery sestavujeme dlouhodobé projekty k určenému tématu. Projekty jsou vytvářeny pro program Comenius Evropské unie. Spolupráce s partnery bude probíhat i v případě neschválení projektu národními agenturami.</p> <p>Žáci všech tří škol řeší předem zadané úkoly, výsledky své práce prezentují na společných setkáních. Vedle stanoveného tématu probíhají pravidelné akce zaměřené na společné sportování, poznávání partnerských krajín, kulturní akce.</p>	průběžně dle stanoveného harmonogramu ve spolupráci s partnery

Zdroj: Školní vzdělávací program

Moje město

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • aktivně se zapojuje do skupinové práce • vyhledává informace v médiích a v odborné literatuře • třídí a zpracovává vhodné informace a prameny • hledá způsoby řešení problémů • pracuje s internetem • pracuje s mapou našeho města, poznává ho • komunikuje s pamětníky, informačním centrem • fotografuje nebo kreslí zadané objekty • prezentuje výsledky své práce • obhazuje a dokazuje svoje výsledky 	<p>D + D prakt. historie našeho města i regionu</p> <p>Vv zpracování a estetická hodnota</p> <p>OSV mezilidské vztahy, komunikace, rozhodování a řešení problémů</p> <p>Ze práce s mapou našeho města, regionu, poznávání města i okolí</p> <p>Čj zpracování celého projektu</p> <p>INF úprava textu i fotografií na počítači</p> <p>MEV</p> <p>- kritické čtení a vnímání mediálního sdělení (práce s internetem, různými zdroji)</p> <p>- tvorba mediálního sdělení (grafická úprava, vkládání obrázků)</p>	<p>Žáci pracují samostatně, mohou jim pomáhat rodiče, sourozenci apod. pod dohledem zadavatele /vyučujícího D/. Učí se aktivnímu přístupu k informacím, vyhledávat informace, třídít je, kombinovat je, obhajovat je, popřípadě týmově spolupracovat, radit se, orientovat se v cizím prostředí, organizovat si čas, rozumět psanému slovu, hledat vlastní cesty vedoucí k vyřešení problémů, prezentovat svůj výtvar, poznávat pocit z dobře vykonané práce.</p>	<p>2 měsíce</p>

Zdroj: Školní vzdělávací program

Projektové dny CO

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • předvede, jak se chovat v mimořádných situacích • aplikuje naučené znalosti v modelových situacích • roztrídí modelová zranění podle rozsahu poranění • navrhne způsob ošetření zranění v modelových situacích • rozliší základní nebezpečné látky a na modelových situacích navrhne řešení, jak jednat při jejich úniku • vytvoří alternativní postup řešení jednotlivých mimořádných událostí (praktická část projektu v přírodě) 	<p>chemie biologie občanská výchova zeměpis</p>	<p>Projekt je rozdělen do dvou dnů. První den se žáci seznamují s teoretickou stránkou vzniku mimořádných událostí a jejich řešení. Druhý den probíhá praktický výcvik v terénu. Žáci se seznámí s integrovaným záchranným systémem, nebezpečím v okolí školy a telefonními čísly IZS, s mimořádnými událostmi, živelnými pohromami, krizovými situacemi, činností při ohrožení, signály a evakuací. Naučí se poskytovat první pomoc, rozlišovat nebezpečné látky, požáry a jejich hašení. Druhý den se provádí praktický výcvik v přírodě – závod hlídek – učitelé a žáci 9.tříd jsou na stanovištích, kde hlídky tříd plní zadané úkoly a testují své znalosti z předchozího dne.</p>	2 dny po 5 hodinách

Zdroj: Školní vzdělávací program

Vajíčkový den

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • seznámí se s různými technikami zdobení kraslic • ozdobí si kraslice 	<p>Vv, Pv, Čj, Prv, V1, OSV, MV</p>	<p>Projekt je realizován ve 3.-5.ročníku. Třídní učitelé si připraví jednu z technik zdobení velikonočních vajíček, zapíše potřebné pomůcky a vyrobí ukázkový vejdunek. V den před projektem se žáci zapisují dle svého uvážení a výběru do 4 vyučovacích hodin ke 4 různým učitelům. V projektovém dni jsou na dveřích tříd vyvěšeny seznamy žáků, kteří se v uvedených vyučovacích hodinách účastní zdobení.</p>	4 hodiny

Zdroj: Školní vzdělávací program

Sportovní den

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • zvládá potřebné pohybové dovednosti • zapojuje se v kolektivních hrách • podílí se na pořádání a organizaci soutěží • řídí soutěže • vytváří pravidla soutěží • vyhodnocuje výsledky • oceňuje soutěžící • řídí se pravidly a respektuje je • soutěží v duchu fair-play 	TV Vv Pracovní činnosti OV RV Mediální výchova M	Atletika, drobné soutěže a kolektivní míčové sporty ve formě školní olympiády Organizují učitelé TV ve spolupráci s ostatními vyučujícími a žáky	5 hodiny

Zdroj: Školní vzdělávací program

Uklid'me svět

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> • organizuje vlastní práci i práci ve skupině s ohledem na funkční dělbu činností mezi členy skupiny • uvědomuje si odpovědnost za zachování životního prostředí • vytváří si emocionální vztah k životnímu prostředí • utváří a rozvíjí si vědomí odpovědnosti za kvalitu životního prostředí • vytváří si návyky a postoje vedoucí k ochraně životního prostředí 	Př Vz OSV – hodnota spolupráce a pomoci, uvědomování si mravních rozměrů lidského chování EV - lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí	Jednotlivé třídy si vyberou oblast kolem školy, kterou v době jednoho říjnového týdne uklidí. Zaměří se na sběr odpadků.	1 hodina v každé třídě

Zdroj: Školní vzdělávací program

Vánoce

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> Seznamuje se s vánočními tradicemi našeho národa či dalších národů Charakterizuje jednotlivé zvyky spojené s vánočními svátky Vyrábí vánoční dekorace, ozdoby a drobné dárky svým blízkým 	Rv, Ov, Vv, Hv, Čj, Pč, Inf, cizí jazyky Multikulturní výchova	Žáci pracují v tvořivých dílnách, které si sami zvolili podle svých zájmů a schopností. Seznamují se s vánočními zvyky, vyrábějí vánoční dekorace, dárky, zpívají koledy, poznávají tradice jiných národů... Dílny vedou jednotliví vyučující společně s žáky 9. ročníků.	4 hodiny

Zdroj: Školní vzdělávací program

Multikulturní den

Školní výstupy žáka	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Popis projektu (metody a formy práce)	Časová dotace
<ul style="list-style-type: none"> aktivně se zapojuje do skupinové práce spolupracuje se spolužáky různého věku vyhledává informace v dostupných médiích a v literatuře třídí a zpracovává vhodné informace vyjádří přiměřeně svůj názor, podloží jej vhodnými argumenty respektuje názory druhých respektuje národnostní odlišnosti hledá způsoby řešení problémů prezentuje výsledky své práce (verbálně, graficky) orientuje se v problematice xenofobie a rasismu 	MV- kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, multikulturalita, princip sociálního smíru a solidarity. Vv – zpracování a estetická hodnota výstupů z projektu. OSV – mezilidské vztahy, komunikace, řešení problémů a rozhodování, kreativita, poznávání lidí, komunikace, hodnoty, postoje, etika. VEGS – Evropa a svět nás zajímá, objevujeme Evropu a svět. Ze – národnosti světa. HV – písně jiných kultur. MEV –práce v realizačním týmu.	Žáci pracují pod vedením jednoho učitele ve skupinách, rovnoměrně složených ze žáků 5.-9. tříd. Učí se aktivnímu přístupu k informacím, potřebné informace vyhledávat, třídít, zobecňovat, různě kombinovat; více se poznat (sebe i ty druhé), být spolu a „učit se navzájem“, vyjadřovat názory, obhajovat je, poslouchat se, týmově spolupracovat, dělit se o nápady, pomáhat si, poradit si, společně se rozhodovat, prosadit se v cizím nesourodém kolektivu, ale i respektovat druhé, samostatněji organizovat, motivovat se navzájem, rozumět psanému slovu, hledat vlastní cesty (způsoby), jak problémy řešit.	11 h. (2 dny)

Zdroj: Školní vzdělávací program

7. UČEBNÍ PLÁN

povinná časová dotace RVP			18 - 22	18 - 22	22 - 26	22 - 26	22 - 26	118	14
vzdělávací oblast	vyučovací předmět	minimum RVP	1.	2.	3.	4.	5.	celkem	Disponibilní
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk	35	7 + 2	7 + 2	7 + 1	7 + 1	7 + 1	42	7
	Anglický jazyk / Německý jazyk	9			3	3	3	9	0
Matematika a její aplikace	Matematika	20	4	4 + 1	4 + 1	4 + 1	4 + 1	24	4
Informační a komunikační technologie	Informatika	1					1	1	0
Člověk a jeho svět	Prvouka	12 + 5 (5 Člověk a svět práce)	2 + 1	2 + 1	2 + 1			9	0
	Přírodověda					1 + 1	1 + 1	4	
	Vlastivěda					2	2	4	
Umění a kultura	Hudební výchova	12	1	1	1	1	1	5	3
	Výtvarná výchova		1	1 + 1	2	2 + 1	1 + 1	10	
Člověk a zdraví	Pohybová výchova	10	2	2	2	2	2	10	0
Člověk a svět práce		5	oblast rozdělena do předmětů Prvouka, Přírodověda, Výtvarná výchova						
Celkem			20	22	24	26	26	118	14

● disponibilní časová dotace

Zdroj: Školní vzdělávací program

7.1. Poznámky k učebnímu plánu

„Český jazyk 1.-3. ročník

Předmět je členěn na čtení, psaní a jazykovou výchovu. Výuka probíhá převážně v soustředěné výuce, dle potřeby v blocích nebo jako součást projektů. Předmět je posílen v 1. a 2.ročníku o 2 hodiny, ve 3.ročníku o 1 hodinu z disponibilní časové dotace. V předmětu jsou realizována PT osobnostní, sociální, multikulturní výchovy a výchovy demokratického občana.

Český jazyk 4.-5. ročník

Předmět je posílen v každém ročníku o 1 hodinu z disponibilní časové dotace. Výuka probíhá převážně v soustředěné výuce, podle potřeby v blocích nebo jako součást projektů. V předmětu jsou realizována PT osobnostní výchovy, sociální výchovy, environmentální výchovy, mediální výchovy, multikulturní výchovy a výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Matematika 1.-3. ročník

Předmět je posílen o 1 hodinu ve 2. a 3.ročníku z disponibilních hodin. Výuka probíhá převážně v soustředěné výuce, podle potřeby

Matematika 4.-5. ročník

Výuka probíhá v soustředěné výuce, ve 4. a 5.ročníku je předmět posílen o 1 hodinu z disponibilní časové dotace. V předmětu je realizováno PT osobnostní a sociální výchovy

Anglický/Německý jazyk 3.-5. ročník

Výuka probíhá v soustředěné výuce, dle potřeby doplněné projekty. Do předmětu je zařazeno PT mediální výchova.

Prvouka 1.-3. ročník

Předmět vznikl ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Do předmětu byl zařazen obsah tří tématických okruhů ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce – Práce s dobrým materiálem, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Výuka probíhá převážně v soustředěné výuce, dle potřeby formou malých projektů. V předmětu jsou realizována PT osobnostní a sociální výchovy, výchovy demokratického občana, výchovy k myšlení v evropských souvislostech, multikulturní výchova a environmentální výchova.

Vlastivěda 4.-5. ročník

Předmět vznikl ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Probíhá v soustředěné výuce se zařazováním krátkodobých projektů. V předmětu jsou realizována PT multikulturní výchovy, výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, osobnostní a sociální výchovy, výchovy demokratického občana a environmentální výchovy.

Přírodověda 4.-5. ročník

Předmět vznikl ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Do předmětu byl zařazen obsah dvou tématických okruhů ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce – Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Probíhá v soustředěné výuce se zařazováním krátkodobých projektů a praktických činností. V předmětu jsou realizována PT multikulturní výchovy, výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, osobnostní a sociální výchovy, výchovy demokratického občana a environmentální výchovy

Informatika 5. ročník

V 5.ročníku probíhá výuka v dotaci 1 hodiny týdně. Třídy jsou děleny

Výtvarná výchova 1.-5. ročník

Předmět vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví, je vyučován v dotaci 2 hodiny týdně. Ve 2. a 3.ročníku je v rámci předmětu realizován plavecký výcvik.

Hudební výchova 1.-5. ročník

Předmět je vyučován v 1.-5.ročníku 1 hodinu týdně.“¹⁷

¹⁷ Školní vzdělávací program

8. UČEBNÍ OSNOVY VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ

I. STUPNĚ

8.1. Český jazyk

„Vyučovací předmět Český jazyk náleží do vzdělávací oblasti JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE.

Je zařazen jako samostatný předmět ve všech ročnících v těchto hodinových dotacích:

1.ročník 7 + 2 hodin

2.ročník 7 + 2 hodin

3. - 5.ročník 7 + 1 hodin

V 1. a 2.ročníku jsou přidány 2 hodiny z disponibilní časové dotace, ve 3. až 5.ročníku je přidána 1 hodina z disponibilní časové dotace.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura má komplexní charakter, ale pro přehlednost je rozdělen do tří složek: Komunikační a slohové výchovy, Jazykové výchovy a Literární výchovy. Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek podle potřeby vzájemně prostupuje.

Prolíná se rovněž v mezipředmětových vztazích s dalšími předměty vyučovanými na 1.stupni. Zejména s Prvoukou, Vlastivědou, Výtvarnou výchovou a Matematikou (slovní úlohy).

Základní formou realizace předmětu je vyučovací hodina. Do výuky jsou zařazeny také krátkodobé projekty. Při vyvozování nového učiva učitel v co nejvyšší možné míře navazuje na již osvojené vědomosti a dovednosti žáka.

Výuka probíhá většinou ve třídách, které jsou vybaveny kobercem. Učitelům je tak umožněno používat metodické postupy a formy práce, které odpovídají potřebám dítěte.

Při výuce literárně výchovné části učitel spolupracuje s Krajskou vědeckou knihovnou Liberec, využívá především nabídek Dětského oddělení.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- *učíme žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů*
- *vedeme žáky k sebehodnocení*
- *dbáme na práci s textem, čtení s porozuměním*
- *rozvíjíme u žáků čtenářskou dovednost, spolupracovat s městskou knihovnou*
- *diskutujeme se žáky o smyslu a cíli učení, učit je kritickému pohledu na své schopnosti*
- *zapojujeme žáky do soutěží, olympiád apod.*
- *volíme vhodné formy pro trénování paměti žáků*
- *dbáme na osobní příklad učitele*
- *ve výuce zadáváme žákům referáty, ročníkové práce*
- *používáme týmové projekty, problémové úlohy*
- *ve výuce používáme efektivní metody, střídát metody práce, pracovní postupy*
- *ve výuce simulujeme reálné situace ze života*
- *ve výuce navozujeme situace umožňující prožití úspěchu žáků, radosti z práce*
- *zařazujeme do výuky relaxační prvky*
- *pečlivě a smysluplně vybíráme učivo, které žák uplatní v životě*

Kompetence k řešení problémů

- používáme ve výuce samostatné pozorování
- oceňujeme originalitu řešení při výuce slohové a literární výchovy
- propojujeme výuku s praxí
- podporujeme kreativitu u žáků
- zařazujeme do výuky projektové vyučování, problémové úlohy, hry k rozvíjení úsudku, činnostní učení
- používáme skupinové vyučování s cílem učit žáky spolupracovat
- učíme žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů, domýšlet jejich použití v praktickém životě
- zařazujeme do výuky všechny myšlenkové operace
- volíme vhodné formy pro cvičení paměti žáků
- vytváříme podmínky pro vlastní tempo žáků při práci
- učíme žáky sebehodnocení, pracovat s chybou
- umožňujeme žákům diskutovat o problémech
- zařazujeme do výuky mezipředmětové projekty

Kompetence komunikativní

- rozvíjíme u žáků mluvený a písemný projev
- využíváme mluvnická cvičení, hlasovou výchovu
- používáme řízenou komunikaci ve třídě, se žáky stanovit pravidla komunikace
- vytváříme podmínky pro prezentace práce jednotlivců, skupin, tříd
- učíme žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor
- využíváme ve výuce dramatickou výchovu
- ve výuce dáváme přednost párovému, skupinovému, týmovému vyučování
- aktivně zapojujeme žáky do přípravy a realizací školních akcí – besídky,...

Kompetence sociální a personální

- *ve výuce používáme zejména párové, skupinové, týmové vyučování, kooperativní výuku*
- *učíme žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *podporujeme a umožňujeme žákovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *do výuky zařazujeme problémové úlohy ze života*
- *vytváříme příjemnou atmosféru v týmu*
- *zařazujeme do výuky dramatizaci, didaktické hry, hraní rolí*
- *společně se žáky vytváříme pravidla pro práci ve škole, dbát na jejich dodržování*
- *poskytujeme žákům osobní příklad ve schopnosti spolupracovat a respektovat práci druhých*
- *učíme sebe i žáky pracovat s chybou*
- *ve výuce klademe důraz na osobnostní a sociální výchovu*

Kompetence občanské

- *přenášíme na žáky zodpovědnost / služby, výzdoba, .../*
- *dbáme na používání demokratických prvků ve škole – diskuse, hlasování, dodržování práv a povinností atd.*
- *dbáme na osobní příklad učitele*
- *vedeme žáky k sebehodnocení*
- *cíleně budujeme pozitivní klima třídy*

Kompetence pracovní

- *vedeme žáky k sebepoznání a sebehodnocení*
- *klademe důraz na etickou výchovu žáků“¹⁸*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

¹⁸ Školní vzdělávací program

8.2 Anglický jazyk

„Anglický jazyk je na I. stupni vyučován od třetí do páté třídy. Časová dotace je ve všech třech ročnících stejná a to 3 hodiny týdně. Výuka probíhá vždy ve dvou paralelních třídách najednou. Tyto dvě třídy jsou děleny na tři jazykové skupiny. Rozdělení do skupin se provádí ve třetím ročníku tak, aby byly skupiny vyvážené. Toto rozdělení zůstává obvykle stejné až do třídy páté. Skupiny však mohou být utvořeny i podle jiných kritérií. Pokud se v ročníku objeví více dětí např. se SPU nebo s již částečnou znalostí jazyka, umožníme utvoření skupiny, kde se budou děti vzdělávat na úrovni a formou vyhovující jejich individuálnímu rozvoji. I přes svá specifika však všechny skupiny budou pracovat v souladu se ŠVP a jeho očekávanými výstupy.

Výuka anglického jazyka je v I. a II. období zaměřena na audiovizuální vnímání dětí a činnostní učení. Učitel mluví téměř výhradně anglicky. Ve třetí třídě výuka probíhá formou didaktických her, písniček, říkanek a básniček, jejich reprodukcí a dramatizací. Děti se setkávají i s psanou formou jazyka a to většinou pasivně. Aktivní forma se omezuje na opisování jednoduchých vět a frází vztahujících se k tématu (narozeninové přání atd.). Ve čtvrté třídě je základem výuky činnostní učení, didaktické hry, sluchová analýza a práce s jednoduchým textem a dramatizace. Začíná se zde klást větší důraz na slovní zásobu. Dítě by mělo být schopno si slovíčko nejen zapamatovat, ale zvládnout jeho mluvenou i psanou formu. Ve zmenšené míře toto platí i u jednoduchých vět a frází. V tomto případě ale jejich reprodukce není postavena na znalosti gramatických struktur, ale naučení se věty jako lexikální jednotky. V pátém ročníku se pokračuje stejným způsobem s prohloubením dosavadních znalostí, schopností a dovedností. Důraz je kladen na mluvenou formu jazyka, poslech a čtení s porozuměním, dovednost vyjádřit potřebné s omezenou slovní zásobou. Snahou učitele je povzbudit dítě k použití jazyka jako komunikačního prostředku – nástroje.

Výuka probíhá většinou ve třídách, které jsou vybavené kobercem. Učitelům je tak umožněno používat metodické postupy a formy práce, které odpovídají přirozenému prostředí dítěte. Do výuky je příležitostně začleněna i práce s výukovými programy v počítačové učebně.

Jazyk je používán v reálných situacích na pozadí světa pohádek, fantazie a zvířat. Ve vyšších ročnících postupně vystupuje do popředí realita a běžný život. Do výuky jsou vhodně zařazeny reálie z prostředí Britských ostrovů i ostatních anglofonních států. Některé z tradic či svátků jsou uskutečňovány formou projektu.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- *připravujeme pro děti v rámci výuky různé soutěže. Děti se podílejí jak na samotné soutěži, tak na její přípravě.*
- *nabízíme dětem široké spektrum činností podle kterých lze procvičovat a osvojovat si jazykové dovednosti a znalosti.*
- *předvádíme dětem přesně to, co po nich vyžadujeme. Slovní sdělení několikrát opakujeme, doplňujeme názorným příkladem, mimikou a gesty.*
- *v krátkých časových intervalech střídáme metody práce, pracovní postupy, aby byly prováděné aktivity co nejefektivnější.*
- *snažíme se ve výuce simulovat reálné situace z běžného života.*
- *volíme aktivity tak, aby se výuka co nejvíce podobala hře a každý z žáků měl šanci se ve hře uplatnit, zažít pocit radosti a úspěchu.*
- *zařazujeme do výuky pohybové hry, tanečky, které pomohou dětem současně se uvolnit i procvičovat daný jazykový jev.*

Kompetence k řešení problémů

- *zařazujeme do výuky činnostní učení, které je pro děti naprosto samozřejmou formou učení.*
- *oceňujeme „správné“ i originální řešení zadaného problému, situace, hry.*
- *nabízíme a praktikujeme různé formy pro cvičení paměti žáků.*
- *podporujeme kreativitu žáků zařazením výtvarné, pohybové či hudební výchovy.*

Kompetence komunikativní

- *používáme dramatizaci a práci s hlasem jako jedny ze základních postupů a forem výuky jazyka.*
- *snažíme se podporovat přirozenou potřebu dítěte svému okolí něco sdělit.*
- *vytváříme prostředí v kterém se může každý žák bez obav projevit.*
- *umožňujeme dětem díky originálním poslechovým nahrávkám co nejčastější setkání s rodilým mluvčím.*
- *v hodinách mluvíme téměř výhradně anglicky. Sdělení doprovázíme nonverbální řečí – mimika, gesta, názorné příklady, dramatizace.*

Kompetence sociální a personální

- *ve výuce využíváme zejména párové, skupinové, a týmové vyučování; kooperativní výuku.*
- *vytváříme příjemnou atmosféru díky vhodně zvoleným tématům a aktivitám, které jsou dětem blízké.*
- *zaujímáme kladný postoj k chybě; učíme sebe i žáky s ní pracovat.*
- *vytváříme s žáky v rámci činnostního učení vlastní didaktické pomůcky.*

Kompetence občanské

- *vytváříme dětem prostředí, v kterém mohou být různými způsoby a často oceněny.*

Kompetence pracovní

- *podporujeme díky tvořivosti žáků příjemné prostředí ve škole.*
- *používáme pracovní postup jako prostředek komunikace a práce s informací. Dosažený výrobek je pak výsledkem žákovy porozumění a jeho kreativity uplatněné na výsledné podobě výrobku.*
- *učíme žáka pracovat s různými druhy materiálů a vyžadujeme dodržení bezpečnostních zásad a pravidel“¹⁹*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

8.3. Matematika

„Vyučovací předmět MATEMATIKA pokrývá vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace. Vyučovací předmět je založen především na aktivních činnostech, které jsou typické pro práci s matematickými objekty a pro užití matematiky v reálných situacích. Poskytuje vědomosti a vědomosti potřebné v praktickém životě a umožňuje tak získávat matematickou gramotnost. Klade důraz na důkladné porozumění základním myšlenkovým postupům a pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Žáci si postupně osvojují některé pojmy, algoritmy, terminologii, symboliku a způsoby jejich užití.

Vyučovací předmět MATEMATIKA je tvořen následujícími tematickými okruhy:

- *číslo a početní operace*
- *závislosti, vztahy a práce s daty*
- *geometrie v rovině a prostoru*
- *nestandardní aplikační úlohy a problémy*

¹⁹ Školní vzdělávací program

Vyučovací předmět MATEMATIKA integruje následující průřezová témata a jejich tematické okruhy:

- *Osobnostní a sociální výchova*
- *Enviromentální výchova*

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu je realizován ve všech ročnících základního vzdělávání. Na 1. stupni

1. *ročník – 4 hodiny týdně*
2. *ročník – 4 + 1 hodiny týdně (1 disponibilní)*
3. *ročník – 4 + 1 hodiny týdně (1 disponibilní)*
4. *ročník – 4 + 1 hodiny týdně (1 disponibilní)*
5. *ročník – 4 + 1 hodiny týdně (1 disponibilní)*

Celková hodinová dotace předmětu MATEMATIKA na 1. stupni činí 24 hodin týdně, z toho jsou 4 hodiny disponibilní.

Matematika je většinou vyučována formou jednotlivých vyučovacích hodin ve třídě. Matematické vědomosti a dovednosti získávají žáci i v jiných předmětech, při krátkodobé tematické výuce, výuce v projektech integrujících více předmětů, v matematických soutěžích.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- *učit žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů, domýšlet jejich použití v praktickém životě*
- *vést žáky k sebehodnocení*
- *dbát na práci s textem, čtení s porozuměním*
- *zapojovat žáky do soutěží, olympiád apod.*

- *volit vhodné formy pro trénování paměti žáků*
- *dbát na osobní příklad učitele*
- *používat problémové úlohy*
- *ve výuce používat efektivní metody, střídat metody práce, pracovní postupy*
- *ve výuce navozovat situace k prožití úspěchu žáků, radosti z práce*
- *všemi aktivitami směřovat k tvorbě stimulujícího pracovního prostředí ve škole*
- *zařazovat do výuky relaxační prvky*
- *pečlivě a smysluplně vybírat učivo, které žák uplatní v životě*
- *ve výuce využívat programy pro PC*

Kompetence k řešení problémů

- *používat ve výuce samostatné pozorování*
- *oceňovat originalitu řešení při výuce*
- *podporovat kreativitu žáků*
- *zařazovat do výuky problémové úlohy, hry k rozvíjení úsudku, činnostní učení*
- *v DVPP se zaměřit na kurzy kritického myšlení*
- *používat skupinové vyučování s cílem učit žáky spolupracovat*
- *učit žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů, domýšlet jejich použití v praktickém životě*
- *zařazovat do výuky všechny myšlenkové operace (analýza, syntéza....)*
- *volit vhodné formy pro trénování paměti žáků*
- *vytvářet podmínky pro vlastní tempo žáků při práci*
- *učit žáky sebehodnocení, pracovat s chybou*

Kompetence komunikativní

- *používat řízenou komunikaci ve třídě, se žáky stanovit pravidla komunikace*
- *učit žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor*
- *do výuky zařazovat párové, skupinové vyučování*

Kompetence sociální a personální

- *do výuky zařazovat párové, skupinové vyučování*
- *učit žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *podporovat a umožňovat žákovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *do výuky zařazovat problémové úlohy ze života*
- *vytvářet příjemnou atmosféru v týmu*
- *poskytovat žákům osobní příklad ve schopnosti spolupracovat a respektovat práci druhých*
- *učit žáky pracovat s chybou*

Kompetence občanské

- *dbát na osobní příklad učitele*
- *využívat při práci ve škole různé formy pochval*
- *vést žáky k sebehodnocení*
- *cíleně budovat pozitivní klima třídy*

Kompetence pracovní

- *vést žáky k sebepoznání a sebehodnocení*
- *zařazovat činnostní učení“²⁰*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²⁰ Školní vzdělávací program

8.4 Informatika

„Vyučovací předmět Informatika je součástí vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie. Jako samostatný předmět je zařazen v 5.ročníku v hodinové dotaci 1 hodina týdně . Výuka probíhá v počítačové učebně, třídy jsou dělené na dvě skupiny.

V rámci naplňování cílů RVP žáci získávají základní vědomosti a dovednosti při práci s informačními a komunikačními technologiemi, zejména při využití výpočetní techniky a internetu. Žáci se postupně seznamují se základními oblastmi počítačové gramotnosti (popis a fungování počítače, operační systém, zpracování textu, práce s grafikou, internet, e-mail). Seznamují se s možnostmi a nástroji, které jim nabízejí výukové programy, textové a grafické editory. Objevují možnosti internetu a základy práce s poštovním programem.

Předmět se prolíná v mezipředmětových vztazích s dalšími předměty vyučovanými na 1.stupni, zejména s Vlastivědou, Českým jazykem a Výtvarnou výchovou. Formy vyučování naplňují témata Osobnostní a sociální výchovy.

Metody a formy vyučování

Základ výuky je postaven na maximálním využití vyučovací hodiny pro praktické činnosti. Základním principem výuky je probuzení zájmu (motivační rozhovory, brainstorming), názorné nabývání nových poznatků (prezenční vyučování), vlastní činnost.

Hodnocení sleduje schopnosti žáků realizovat získané dovednosti a vědomosti zejména v praktických úlohách.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- *využívat vhodných metod, které žákům přiblíží problematiku informačních technologií a povedou k vzbuzení jejich zájmů o danou problematiku*
- *učit žáky ovládat informační technologie*
- *poskytnout žákům dostatek spolehlivých informačních zdrojů a vést je k jejich využívání*
- *vést žáky k samostatnému přístupu v práci s informačními technologiemi a zdůrazňovat jim roli předmětu v kontextu celoživotního vzdělávání*
- *vést žáky k sebehodnocení při práci*
- *učit žáky vytvářet předmětové portfolio*
- *zařazovat do výuky relaxační prvky*

Kompetence k řešení problému

- *učit žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů, domýšlet jejich použití v praktickém životě*
- *předkládat žákům dostatek informací a námětů k řešení jejich vlastních problémů*
- *učit žáky samostatně řešit vznikající problémy a hledat jejich příčiny*
- *oceňovat dobrou práci, originalitu řešení, povzbuzovat pro další aktivity, navozovat spolupráci a vzájemnou pomoc žáků*
- *učit žáky sebehodnocení při tvorbě portfolia*

Kompetence komunikativní

- *podporovat moderní prostředky v komunikaci díky využití informačních technologií*
- *společně se žáky stanovit pravidla komunikace v hodinách informatiky*
- *vést žáky k písemnému sebehodnocení v hodnotících listech*

Kompetence sociální a personální

- *podporovat a umožňovat žakovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *učit žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *vytvořit se žáky pravidla pro práci v hodinách, dbát na jejich dodržování*
- *učit žáky pracovat s chybou*

Kompetence občanské

- *upozorňovat žáky na zákonné, společenské i etické v oblasti informačních technologií (dodržování licenční politiky apod.)*
- *zdůrazňovat rovnost lidí, potřebu spolupráce*
- *vést žáky k sebehodnocení*

Kompetence pracovní

- *vést žáky k vytváření vhodných pracovních návyků, k volbě vhodných pracovních postupů*
- *věnovat pozornost dodržování bezpečnosti při práci na počítači*
- *vést žáky k dodržování hygienických pravidel pro práci s výpočetní technikou“²¹*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²¹ Školní vzdělávací program

8.5 Prvouka

„Vyučovací předmět PRVOUKA vznikl spojením vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.

Prvouka je komplexně pojatým předmětem s mnoha vazbami k ostatním předmětům. Cílem je rozvoj osobnosti žáka v oblasti vědomostí, dovedností a postojů týkajících se přírody a společnosti. Učivo přírodovědné je propojeno s učivem společensko vědním, se základní orientací v různých druzích techniky a informatiky, s osvojováním základních pracovních návyků a dovedností. Výchova a vzdělání dětí v tomto předmětu má připravit do života lidi, kteří budou dobře zorientováni ve světě, tj. budou schopni nalézt své místo v rodině, zaměstnání, společenském životě. Budou umět pečovat o své zdraví, využít svůj volný čas a žít stylem, který umožní život i dalším generacím. Při vymezení témat se v žádném případě nejedná o jejich vymezení časové. Časový plán si sestavuje učitel sám, využívá možností projektů, vycházek a exkurzí.

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují se vzdálenějšími jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozoruje a přemýšlí o nich. Podmínkou úspěšného vzdělávání v této oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací. Propojením této oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností pomáhá žákovi zvládat nové životní situace, upevňovat pracovní a režimové návyky.

Na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí chápe organizaci života v rodině, ve škole, obci a ve společnosti. Různé činnosti a úkoly by měly probudit kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet vztah k naší zemi. Seznamují se s problémy, které provázejí soužití lidí, celé společnosti nebo i globální problémy. Žáci poznávají, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. Poznávají planetu Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé a neživé přírody. Na základě praktického

poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat, hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji. Dále poznávají člověka jako živou bytost, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají, jak se člověk vyvíjí a co je pro člověka vhodné či nevhodné. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech i o bezpečném chování v různých životních situacích. Uvědomují si svoji odpovědnost za své zdraví i za zdraví jiných lidí.

V předmětu PRVOUKA je realizován obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v pěti tematických okruzích: Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas; Rozmanitost přírody; Člověk a jeho zdraví.

Výchovně vzdělávací cíle jsou naplňovány převážně využíváním vlastních zkušeností žáků. K novým poznatkům docházejí žáci zejména na základě vlastního poznání a činností a přímého pozorování. Rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním zařízení. Učí se vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy. Učí se respektovat názory a myšlenky jiných.

V tematickém okruhu Místo, kde žijeme se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se hledat nové a zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností.

V tematickém okruhu Lidé kolem nás si žáci na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí osvojují organizaci života v rodině, ve škole, obci a ve společnosti. Různé činnosti a úkoly by měly probudit kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet vztah k naší zemi osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, učí se toleranci, pomoci a solidaritě mezi lidmi, vzájemné úctě a snášenlivosti. Seznamují se se základními právy a povinnostmi. Vytvářejí se první poznatky a dovednosti budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu Lidé a čas žáci poznávají, jak a proč se čas měří, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. Od nejnámějších událostí v rodině, obci a regionu se postupuje k poznatkům z historie naší země. Úkolem je vyvolat u žáků zájem o minulost regionu i celé země.

V tematickém okruhu Rozmanitost přírody poznávají velkou rozmanitost a proměnlivost živé a neživé přírody. Učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy . Na základě praktického poznávání okolní krajiny se přesvědčuje o proměnách přírody, sleduje vliv lidské činnosti na přírodu, hledá možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody a zlepšení životního prostředí. Poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život.

V tematickém okruhu Člověk a jeho zdraví poznávají člověka jako živou bytost, jeho vývoj, a jeho biologické funkce a potřeby. Získávají základní informace o zdraví a nemocech i o bezpečném chování v různých životních situacích, základní poučení o zdraví a nemocech i o bezpečném chování v různých životních situacích. Uvědomují si svoji odpovědnost za své zdraví i za zdraví jiných lidí.

Ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce jsou do PRVOUKY integrována témata Práce s drobným materiálem, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Jsou vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i ve skupině.

Časová dotace předmětu je 3 hodiny týdně v 1.-3.ročníku. V této dotaci je zahrnuta vždy 1 hodina v ročníku z oblasti Člověk a svět práce z důvodů přesunu tří témat této oblasti.

Výuka probíhá převážně v soustředěné výuce ve třídě, využívá možností projektů, vycházek a exkurzí. V předmětu jsou realizována průřezová témata OSV, VDO, VEGS, EV, MV.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení:

- *učitel vede žáky k zakládání pokusů a tím žák pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti*
- *učitel nabízí různé zdroje informací a tím vede žáka k vyhledávání a třídění informací z různých zdrojů informací (encyklopedie, přírodovědné knihy a časopisy...)*
- *učitel jasně, stručně, srozumitelně a v souvislostech provádí výklad a tím vede žáka k užívání obecně platných termínů, znaků a symbolů, uvádí věci do souvislostí.*

Kompetence k řešení problémů:

- *učitel nabízí problémové úkoly, objasňuje více druhů řešení a tím vede žáka řešit problémy, volit vhodné způsoby řešení, užívat při řešení problému empirické a logické postupy, tyto postupy prakticky ověřuje*
- *učitel společně s žáky vytváří pravidla a kritéria hodnocení a tím umožňuje žákovi sledovat vlastní pokrok při zdolávání problémů*

Kompetence komunikativní:

- *učitel nabízí různé texty a záznamy, audio i videotechniku a tím umožňuje žákovi porozumět různým typům textů a záznamů, obrazového materiálu*
- *učitel poskytuje žákovi informační a komunikační prostředky a technologie a tím vede žáka k efektivnímu využívání těchto prostředků pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem*

Kompetence sociální a personální:

- učitel umožňuje žákům podílet se na vytváření pravidel práce v týmu a tím se žák učí spolupracovat ve skupině a respektovat daná pravidla, učitel poskytuje žákům prostor pro skupinovou práci a kooperativní učení a tím učí žáky podílet se na příjemné atmosféře v týmu
- učitel je žákům rádcem a tím vede žáka k tomu, že žák umí v případě potřeby poskytnout pomoc nebo o ni požádat
- učitel umožňuje žákům klást otázky a tím žák přispívá k diskusi v malé skupině, cítí potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení problémů

Kompetence občanské:

- učitel uznává možnost volby při rozhodování a tím umožňuje žákovi rozhodovat se podle dané situace, poskytovat účinnou pomoc dle svých možností
- učitel umožňuje dávat věci, jevy do souvislostí a vede žáky k zodpovědnosti za svá rozhodnutí a tím se žák učí chápat základní ekologické souvislosti, znát požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhodovat se v zájmu podpory a ochrany zdraví

Kompetence pracovní:

- učitel poskytuje žákům různé nástroje a pomůcky a tím vede žáka k používání materiálů, nástrojů a vybavení a dodržování vymezených pravidel
- učitel předkládá různá rizika a následky nejen ve vztahu k lidem, ale i k přírodě a tím vede žáka k zodpovědnému přístupu k výsledkům pracovní činnosti i z hlediska ochrany svého zdraví a zdraví druhých, i z hlediska ochrany životního prostředí“²²

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²² Školní vzdělávací program

8.6 Přírodověda

„Obsahové , časové a organizační vymezení

- je realizován ve 4. ročníku – 2 hodiny týdně (z toho 1 hodina přesunuta z oblasti Člověk a svět práce)
v 5. ročníku – 2 hodiny týdně (z toho 1 hodina přesunuta z oblasti Člověk a svět práce)
- vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů, v přírodovědě se realizují 2 okruhy: **Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví**
- do přírodovědy jsou zařazeny i dva okruhy ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce:
Pěstitelské práce
Příprava pokrmů

Organizace – žáci pracují ve třídě nebo počítačové učebně s využíváním různých forem práce, s využitím dostupných učebních pomůcek

Průřezová témata – v tomto předmětu jsou realizována tato: EV (vztah člověka k prostředí, zodpovědnost a spoluodpovědnost za stav životního prostředí, ekosystémy, základní podmínky života), VEGS, OSV, MEV, INF, MV

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- umožňovat žákům používat vhodné učební pomůcky, encyklopedie a odbornou literaturu
- učit žáky vyhledávat, třídit a zpracovávat informace
- vést žáky k užívání správné terminologie a symboliky
- dbát na práci s textem

- *vybírat vhodné způsoby učení*
- *učit žáky vyvozovat závěry*
- *zadávat žákům referáty*
- *používat efektivní metody a pracovní postupy*
- *pečlivě a smysluplně vybírat učivo, které žák uplatní v praxi*

Kompetence k řešení problémů

- *oceňovat originalitu řešení při výuce*
- *umožnit, aby žáci v hodině pracovali s odbornou literaturou, encyklopediemi apod.*
- *umožnit každému žákovi zažít úspěch*
- *podporovat kreativitu*
- *zařazovat do výuky činnostní učení*
- *využívat skupinové vyučování*
- *vytvářet podmínky pro vlastní tempo žáků při práci*
- *umožňovat žákům diskutovat o problémech*
- *zařazovat metody, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům žáci sami*

Kompetence komunikativní

- *vést žáky k používání správné terminologie*
- *rozvíjet u žáků písemný i mluvený projev*
- *využívat řízenou komunikaci*
- *stanovit pravidla komunikace*
- *vytvářet podmínky pro prezentace prací*
- *podněcovat žáky k argumentaci*
- *učit žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor*
- *zařazovat sebehodnocení žáků*

Kompetence sociální a personální

- *zadávat úkoly, při kterých žáci mohou pracovat společně*
- *zajímat se o náměty, názory a zkušenosti žáků*
- *vytvářet příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů*
- *vytvářet heterogenní pracovní skupiny*
- *využívat skupinové a týmové vyučování*
- *učit žáky hodnocení a sebehodnocení druhých*
- *klást důraz na prezentaci výsledků*
- *učit žáky pracovat s chybou*

Kompetence občanské

- *budovat u žáků ohleduplný vztah k přírodě*
- *vyžadovat dodržování pravidel slušného chování*
- *umožnit každému žákovi zažít úspěch*
- *využívat při práci různých forem pochval*
- *umožňovat žákům, aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků*
- *vést žáky k sebehodnocení*

Kompetence pracovní

- *umožnit žákům pozorovat, manipulovat a experimentovat*
- *vést žáky ke správným způsobům užití pomůcek, vybavení, techniky*
- *vést žáky k dodržování obecných pravidel bezpečnosti*
- *zajímat se o náměty, názory a zkušenosti žáků*
- *vést žáky k plánování úkolů a postupů*
- *zadávat úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat*
- *preferovat činnostní učení*
- *do výuky zařazovat exkurze“²³*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²³ Školní vzdělávací program

8.7. Vlastivěda

„Obsahové , časové a organizační vymezení

- je realizován ve 4. ročníku – 2 hodiny týdně
v 5. ročníku – 2 hodiny týdně
- vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů , ve vlastivědě se realizují tři okruhy:
 - Místo, kde žijeme*
 - Lidé kolem nás*
 - Lidé a čas*

Organizace – žáci pracují ve třídě nebo počítačové učebně s využíváním různých forem práce, s využitím dostupných učebních pomůcek

Průřezová témata – v tomto předmětu jsou realizována tato: MV, VEGS, VDO, OSV, EV, INF, MEV

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- učit žáky vyhledávat, třídit a zpracovávat informace
- vést žáky k užívání správné terminologie a symboliky
- dbát na práci s textem
- vybírat vhodné způsoby učení
- učit žáky vyvozovat závěry
- zadávat žákům referáty
- používat efektivní metody a pracovní postupy
- pečlivě a smysluplně vybírat učivo, které žák uplatní v praxi

Kompetence k řešení problémů

- *oceňovat originalitu řešení při výuce*
- *umožnit, aby žáci v hodině pracovali s odbornou literaturou, encyklopediemi apod.*
- *umožnit každému žákovi zažít úspěch*
- *podporovat kreativitu*
- *zařazovat do výuky činnostní učení*
- *využívat skupinové vyučování*
- *vytvářet podmínky pro vlastní tempo žáků při práci*
- *umožňovat žákům diskutovat o problémech*

Kompetence komunikativní

- *rozvíjet u žáků písemný i mluvený projev*
- *využívat řízenou komunikaci*
- *stanovit pravidla komunikace*
- *vytvářet podmínky pro prezentace prací*
- *podněcovat žáky k argumentaci*
- *učit žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor*
- *zařazovat sebehodnocení žáků*

Kompetence sociální a personální

- *vytvářet příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů*
- *vytvářet heterogenní pracovní skupiny*
- *využívat skupinové a týmové vyučování*
- *učit žáky hodnocení a sebehodnocení druhých*
- *klást důraz na prezentaci výsledků*
- *učit žáky pracovat s chybou*

Kompetence občanské

- *využívat při práci různých forem pochval*
- *umožňovat žákům, aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků*
- *vést žáky k sebehodnocení*

Kompetence pracovní

- *zajímat se o náměty, názory a zkušenosti žáků*
- *vést žáky k plánování úkolů a postupů*
- *zadávat úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat*
- *preferovat činnostní učení*
- *do výuky zařazovat exkurze“²⁴*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

8.8. Hudební výchova

„Vyučovací předmět Hudební výchova se vyučuje jako samostatný předmět v 1. – 5. ročníku.

Vzdělávací obsah je rozdělen do 4 oblastí:

vokální činnost – práce s hlasem, kultivace pěveckého i mluveného projevu

instrumentální činnost – hra na hudební nástroje

hudebně pohybová činnost – ztvárnění hudby pohybem, tancem, gesty

poslechová činnost – aktivní vnímání hudby, poznávání žánrů, stylů a podob.

²⁴ Školní vzdělávací program

Vyučovací předmět Hudební výchova integruje následující průřezová témata a jejich tematické okruhy:

- Osobnostní a sociální výchova*
- Multikulturní výchova*
- Výchova demokratického občana*

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu je realizován ve všech ročnících základního vzdělávání na 1. stupni

- 1. ročník – 1 hodina týdně*
- 2. ročník – 1 hodina týdně*
- 3. ročník – 1 hodina týdně*
- 4. ročník – 1 hodina týdně*
- 5. ročník – 1 hodina týdně*

Celková hodinová dotace předmětu Hudební výchova na 1. stupni činí 5 hodin týdně.

Hudební výchova je většinou vyučována formou jednotlivých vyučovacích hodin ve třídě s využíváním audiovizuální techniky. Hudební vědomosti a dovednosti získávají žáci i v jiných předmětech, při krátkodobé tematické výuce, výuce v projektech integrujících více předmětů, na besídkách.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- vést žáky k sebehodnocení*
- volit vhodné formy pro trénování paměti žáků*
- dbát na osobní příklad učitele*
- ve výuce používat efektivní metody, střídat metody práce, pracovní postupy*
- ve výuce navozovat situace k prožití úspěchu žáků, radosti z práce*

- *všemi aktivitami směřovat k tvorbě stimulujícího pracovního prostředí ve škole*
- *zařazovat do výuky relaxační prvky*
- *pečlivě a smysluplně vybírat učivo, které žák uplatní v životě*

Kompetence k řešení problémů

- *oceňovat originalitu řešení při výuce*
- *podporovat kreativitu žáků*
- *používat skupinové vyučování s cílem učit žáky spolupracovat*
- *učit žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů,*
- *zařazovat do výuky všechny myšlenkové operace (analýza, syntéza....)*
- *volit vhodné formy pro trénování paměti žáků*
- *učit žáky sebehodnocení, pracovat s chybou*

Kompetence komunikativní

- *rozvíjet u žáků mluvený a písemný projev*
- *vytvářet podmínky pro prezentace práce jednotlivců, skupin*
- *učit žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor*
- *do výuky zařazovat párové, skupinové vyučování*
- *aktivně zapojovat žáky do přípravy a realizací školních akcí*

Kompetence sociální a personální

- *do výuky zařazovat párové, skupinové vyučování*
- *učit žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *podporovat a umožňovat žakovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *vytvářet příjemnou atmosféru v týmu*
- *poskytovat žákům osobní příklad ve schopnosti spolupracovat a respektovat práci druhých*
- *učit žáky pracovat s chybou*
- *ve výuce klást důraz na osobnostní a sociální výchovu*

Kompetence občanské

- *umožňovat žákům podílet se na přípravě kulturních pořadů*
- *dbát na osobní příklad učitele*
- *využívat při práci ve škole různé formy pochval*
- *vést žáky k sebehodnocení*
- *cíleně budovat pozitivní klima třídy*

Kompetence pracovní

- *vést žáky k sebepoznání a sebehodnocení*
- *zařazovat činnostní učení“²⁵*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²⁵ Školní vzdělávací program

8.9. Výtvarná výchova

„Vyučovací předmět VÝTVARNÁ VÝCHOVA vznikl spojením výtvarné výchovy a dvou tematických okruhů ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce - Práce s drobným materiálem a Konstrukční činnosti. Vyučuje se jako samostatný předmět v 1. – 5. ročníku.

Vyučovací předmět Výtvarná výchova integruje následující průřezová témata a jejich tematické okruhy:

- Osobnostní a sociální výchova*
- Environmentální výchova*

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu je realizován ve všech ročnících základního vzdělávání na 1. stupni

- 1. ročník - 1 hodina týdně*
- 2. ročník - 1 + 1 hodina týdně (1 disponibilní)*
- 3. ročník - 2 hodiny týdně*
- 4. ročník - 2 + 1 hodiny týdně (1 disponibilní)*
- 5. ročník - 1 + 1 hodina týdně (1 disponibilní)*

Celková hodinová dotace předmětu Výtvarná výchova v 1. – 5. ročníku je 10 hodin.

Výtvarná výchova je většinou vyučována formou dvouhodinových bloků ve třídě. Výtvarné vědomosti a dovednosti získávají žáci i v jiných předmětech, při krátkodobé tematické výuce, výuce v projektech integrujících více předmětů, na besídkách.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- *vést žáky k sebehodnocení*
- *zapojovat žáky do soutěží*
- *dbát na osobní příklad učitele*
- *ve výuce používat efektivní metody, střídat metody práce, pracovní postupy*
- *ve výuce navozovat situace k prožití úspěchu žáků, radosti z práce*
- *všemi aktivitami směřovat k tvorbě stimulujícího pracovního prostředí ve škole*
- *zařazovat do výuky relaxační prvky*
- *pečlivě a smysluplně vybírat učivo, které žák uplatní v životě*

Kompetence k řešení problémů

- *oceňovat originalitu řešení při tvorbě*
- *podporovat kreativitu žáků*
- *používat skupinové vyučování s cílem učit žáky spolupracovat*
- *učit žáky vyhledávat, třídit, zpracovávat informace z různých zdrojů,*
- *zařazovat do výuky všechny myšlenkové operace (analýza, syntéza....)*
- *učit žáky sebehodnocení, pracovat s chybou*
- *vytvářet podmínky pro vlastní tempo žáků při práci*

Kompetence komunikativní

- *rozvíjet u žáků mluvený projev*
- *používat řízenou komunikaci ve třídě, se žáky stanovit pravidla komunikace*
- *-vytvářet podmínky pro prezentace práce jednotlivců, skupin*
- *učit žáky naslouchat druhým a obhajovat svůj názor*
- *do výuky zařazovat párové, skupinové vyučování*

Kompetence sociální a personální

- *do výuky zařazovat párové, skupinové vyučování*
- *učit žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *podporovat a umožňovat žakovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *vytvářet příjemnou atmosféru v týmu*
- *zkvalitnit prezentaci úspěchů žáků ve škole i mimo ni.*
- *poskytovat žákům osobní příklad ve schopnosti spolupracovat a respektovat práci druhých*
- *učit žáky pracovat s chybou*
- *ve výuce klást důraz na osobnostní a sociální výchovu*

Kompetence občanské

- *přenášet na žáky zodpovědnost (výzdoba)*
- *dbát na osobní příklad učitele*
- *využívat při práci ve škole různé formy pochval*
- *vést žáky k sebehodnocení*
- *cíleně budovat pozitivní klima třídy*

Kompetence pracovní

- *vést žáky k sebepoznání a sebehodnocení“²⁶*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²⁶ Školní vzdělávací program

8.10 Pohybová výchova

„1.-3.ročník

Vyučovací předmět je realizován v rozsahu 2 hodin týdně. Ve 2. a 3.ročníku je v rámci předmětu realizován plavecký výcvik.

Výuka bude pobíhat podle přírodních podmínek buď v tělocvičně školy, na venkovním sportovišti, popř. v přírodním terénu.

Předmět „pohybová výchova“ je svou podstatou zaměřen na pozitivní vztah k vlastnímu zdraví, podporujeme odpovědnost za své zdraví i zdraví druhých a cílem je vytvořit pozitivní vztah k pohybovým aktivitám.

Základním východiskem pro první etapu tedy pro 1.-3. ročník je, že postupujeme od spontánní pohybové činnosti k činnostem řízeným a výběrovým. Nabízíme žákům dostatek možností sportovního využití v rámci zájmových útvarů a to i jako součást prevence proti nežádoucímu chování dětí mimo školu.

Cílem je, aby žák zvládl v souladu s individuálními schopnostmi jednotlivé pohybové aktivity a projevoval přiměřený zájem, samostatnost a vůli po zlepšení, přičemž respektujeme somatotyp, genetické předpoklady, konkrétní etapu vývoje, jeho aktuální zdravotní stav a další individuální zvláštnosti.

Neurčujeme konkrétní výstupy, zaměřujeme se spíše na pokrok, zlepšení a vytvoření pozitivního vztahu k pohybu a motivujeme k osobnímu zájmu na zlepšení. Výstupem je vždy osobní výkon ne konkrétní limit. V průběhu pohybových aktivit se snažíme rozpoznat výjimečné pohybové nadání popř. odhalit některá zdravotní oslabení. Vedeme děti ke zdravé soutěživosti při respektování pravidel fair-play.

Činnosti v terénu spojujeme s environmentální výchovou, popř. dopravní výchovou. Učivo osvojené v nižším ročníku je dále rozvíjeno v ročnících vyšších.

Výše předsevzatých cílů dosahujeme tím, že žáci pociťují radost z pohybu a úspěch v dílčích aktivitách. Dobře zvládnutá aktivita prožitek umocňuje. Tyto kladné pocity pak motivují děti k dalším zlepšením a vlastním pohybovým či sportovním aktivitám.

Výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

Učitel:

- *klade důraz na pozitivní motivaci žáka*
- *klade důraz na individuální přístup k talentovaným žákům, ale i k žákům s omezenými nebo nějakým handicapem*
- *respektuje somatotyp, genetické předpoklady, konkrétní etapu vývoje a jeho aktuální zdravotní stav*
- *věnuje se dovednosti autokorekce chyb*
- *učí trpělivosti a povzbuzujeme*
- *na začátku hodiny seznámí žáky s cílem VH a na jejím konci společně s žáky zhodnotí jeho dosažení*
- *předkládá žákům dostatek zdrojů a možností k pohybovému a sportovnímu vyžití*
- *používá vhodné, bezpečné a účinné pracovní pomůcky, nástroje a vybavení s dodržáním všech bezpečnostních pravidel*
- *plní povinnosti a závazky*

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- *podporuje týmovou spolupráci při řešení úkolů*
- *zařazuje aktivity ve skupině, družstvu a klade důraz na vytvoření pravidel práce v týmu a ctění pravidel fail-play*
- *zadáva úkoly s možností využívat vlastní žákovy zkušenosti*
- *zadáva modelové situace k posílení možnosti žáka využívat vlastní kreativity*

Kompetence komunikativní

- *klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace*
- *důsledně vyžadujeme dodržování pravidel stanovených ve školním řádu,*
- *uplatňuje individuální přístup k talentovaným žákům*
- *vede žáky k tomu aby se podíleli na utváření pravidel chování*
- *vnáší přátelskou a přirozeně soutěživou aktivitu*
- *posiluje sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj*

Kompetence občanské

Učitel:

- *vede žáky k tomu aby se podíleli na utváření pravidel chování*
- *netolerujeme projevy rasizmu a agresivní, hrubé či vulgární projevy žáků*
- *důsledně dbáme na dodržování stanovených pravidel.*
- *seznamuje žáky s našimi sportovními tradicemi*
- *aktivně zapojuje žáky do sportovního dění, popř. organizuje sportovní soutěžení či účast žáků v těchto sportovních aktivitách a reprezentaci školy*
- *podporuje u žáků projevování pozitivních postojů k našim národním sportovním úspěchům o ocenění sportovních výkonů v mezinárodních soutěžích*
- *nabízíme žákům vhodné „pozitivní“ sportovní aktivity*
- *seznámí žáky s pravidly první pomoci a s důležitými telefonními čísly v případě úrazu*

Kompetence pracovní

Učitel:

- *rozvíjí u žáka smysl pro povinnost pravidelné přípravy a pohybových aktivit*
- *používá vhodné, bezpečné a účinné pracovní pomůcky, nástroje a vybavení s dodržováním všech bezpečnostních pravidel*
- *důsledně vede žáky k dodržování pravidel a ochraně zdraví*
- *plní povinnosti a závazky*

Kompetence sociální a personální:

Učitel:

- *vede žáky ke spolupráci v týmu a vnímat vzájemné odlišnosti jako základní podmínku*
- *efektivní spolupráce*
- *podporujeme vzájemnou pomoc žáků a vytváří situace, kde se žáci vzájemně potřebují*
- *podporujeme integraci žáků s handicapem či speciálními vzdělávacími potřebami*
- *netolerujeme projevy rasismu, šikany aj.*
- *umožňujeme žákům podílet se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce a chování*
- *vede žáky ke vzájemné pomoci*

4.-5.ročník

Vyučovací předmět pohybová výchova je zařazen samostatně ve 4. – 5. ročníku v hodinové dotaci 2h týdně. Vyučovací předmět pohybová výchova je součástí vzdělávací oblasti člověk a zdraví. Vyučování probíhá v jednogodinových blocích

Výuka pohybové výchovy navazuje na předmět pohybová výchova v 1. – 3. ročníku.

Pohybová výchova představuje nejdůležitější formu pohybového učení a pohybové kultivace žáků a je hlavním zdrojem poznatků a námětů pro zdravotní, rekreační i sportovní využití pohybu v režimu školy i mimo školu.

V pohybové výchově žáci nacházejí prostor k osvojování nových pohybových dovedností, k ovládnutí a využívání různého sportovního náčiní a náradí, k seznámení s návody pro pohybovou prevenci či korekci jednostranného zatížení nebo zdravotního oslabení, stejně jako pro zdravý rozvoj tělesné zdatnosti a výkonnosti. Učí se uplatňovat osvojené pohybové dovednosti v různém prostředí a s různými účinky, zvykají si na rozličné sociální role, které vyžadují spolupráci, tvořivost, překonávání zábran,

objektivnost, rychlé rozhodování, organizační schopnosti i nutnou míru odpovědnosti za zdraví své i svých spolužáků. Významné je propojování pohybových činností s dalšími oblastmi vzdělání, jako je hudební výchova, estetika, poznávání a ochrana přírody, dopravní kázeň, hygiena, úrazová zábrana, etika, právo atd.

Hlavně však pohybová výchova umožňuje žákům poznat vlastní pohybové možnosti a přednosti i zdravotní a pohybová omezení, rozumět jim, respektovat je u sebe i jiných a aktivně je využívat nebo cíleně ovlivňovat. Vede proto žáky od spontánního pohybu k řízené pohybové činnosti (s narůstajícím podílem žáka na tomto řízení) a zpět k vlastní pravidelné seberealizaci v oblíbeném sportu nebo jiné pohybové aktivitě. Takový vztah k pohybovým aktivitám lze rozvíjet jen v atmosféře důvěry, úzké spolupráce a radostného prožitku z pohybového výkonu, který vychází z aktuální pohybové úrovně jednotlivých žáků, z konkrétního splnitelného cíle, ze změny každého žáka i jeho hodnocení vzhledem k této individuální změně.

Hodnocení žáka sleduje úroveň získaných dovedností s ohledem na jeho individuální schopnosti a opírá se o celkový pohybový projev a míru zapojení do jednotlivých činností.

Žáci s přihlédnutím k určité sportovní aktivitě cvičí v tělocvičně, na hřišti, na stadionu, ve volné přírodě nebo v plaveckém bazénu. V úvodu hodiny všichni absolvují nástup, rozcvičku a dále se věnují v hlavní části hodiny danému typu sportování. Ke konci dochází k závěrečnému zklidnění - relaxaci. Žáci cvičí ve vhodném sportovním oblečení a obuvi. Učitel v hodinách využívá různé metody a formy práce. Spolu s dětmi používá veškeré dostupné náčiní a nářadí.

Kompetence k učení

Učitel

- *umožňuje žákům, aby se naučili na základě jasných kritérií hodnotit své činnosti nebo výsledky*
- *hodnotí žáky způsobem, který jim umožňuje vnímat vlastní pokrok,*
- *stanovuje dílčí vzdělávací cíle v souladu s cíli vzdělávacího programu,*
- *dodává žákům sebedůvěru a sleduje pokrok všech žáků*

- vede žáky k sebehodnocení
- diskutuje s žáky o smyslu a cíli učení, učí je kritickému pohledu na své schopnosti
- zapojuje žáky do soutěží, olympiád apod.
- dbát na osobní příklad učitele
- ve výuce navozovat situace k prožití úspěchu žáků, radosti z práce
- zařazuje do výuky relaxační prvky

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- dodává žákům sebedůvěru
- podle potřeby žákům v činnostech pomáhá.
- s chybou žáka pracuje jako s příležitostí, jak ukázat cestu ke správnému řešení,
- vede žáky ke správným způsobům řešení problémů.
- oceňuje originalitu řešení při výuce
- podporovat kreativitu u žáků
- učit žáky sebehodnocení, pracovat s chybou

Kompetence komunikativní

Učitel

- vede žáky k vzájemnému naslouchání a oceňování přínosu druhých
- vytváří příležitosti pro relevantní komunikaci.
- vyžaduje dodržování pravidel slušného chování,
- podle potřeby žákům v činnostech pomáhá,
- zadává úkoly, při kterých mohou žáci spolupracovat
- aktivně zapojovat žáky do přípravy a realizací školních akcí

Kompetence sociální a personální

Učitel

- zadává úkoly při kterých žáci mohou spolupracovat
- umožňuje každému žákovi zažít úspěch.
- umožňuje každému žákovi zažít úspěch,

- *zadáva úkoly, při kterých mohou žáci spolupracovat,*
- *podle potřeby žákům v činnostech pomáhá,*
- *požaduje dodržování dohodnuté kvality a postupy*
- *ve výuce využívá zejména párové, skupinové, týmové vyučování, kooperativní výuku*
- *učí žáky sebehodnocení a hodnocení druhých*
- *podporuje a umožňuje žákovskou pomoc, radu, vysvětlení*
- *vytváří příjemnou atmosféru v týmu*
- *zkvalitňuje prezentaci úspěchů žáků ve škole i mimo ni*
- *zařazuje do výuky projekty napříč ročníky, umožňuje setkávání tříd*
- *poskytuje žákům osobní příklad ve schopnosti spolupracovat a respektovat práci druhých*

Kompetence občanská

Učitel

- *umožňuje žákům ,aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků.*
- *vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé,*
- *vyžaduje dodržování pravidel slušného chování,*
- *umožňuje žákům, aby na základě jasných kritérií hodnotili své činnosti nebo výsledky*
- *dbát na osobní příklad učitele*
- *využívá při práci ve škole různých forem pochval*
- *vede žáky k sebehodnocení*
- *cíleně buduje pozitivní klima třídy*

Kompetence pracovní

Učitel

- *vyžaduje dodržování pravidel slušného chování,*
- *vede žáky k dodržování obecných pravidel bezpečnosti*
- *využívat v hodinách dle potřeby muzikoterapii, arteroterapii, relaxační prvky, hry v přírodě*

- *používat prvky pozitivní výchovy*
- *vede žáky k sebepoznání a sebehodnocení*
- *vzniklé problémy řeší okamžitě*
- *cíleně si buduje důvěru u žáků“²⁷*

Ukázku detailního rozpracování učebních osnov znázorňuje Příloha C.

²⁷ Školní vzdělávací program

9. HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ A AUTOEVALUACE

9.1 Pravidla pro hodnocení žáků

„Pravidla pro hodnocení žáků vycházejí ze zákona č.561/2004 Sb. (školský zákon) a vyhlášky č.48/2005 Sb. (o základním vzdělávání). Jsou shrnuta v Klasifikačním řádu, který je součástí Školního řádu.“²⁸

Ze školního řádu vycházejí učitelé při stanovování pravidel pro hodnocení. Hodnotí úroveň dosažených cílů, jak byly naplněny cíle a úkoly RVP ZV a ŠVP. Hodnocení probíhá průběžně, podle předem stanovených pravidel. Pro žáka musí být srozumitelné, učitel musí své hodnocení zdůvodnit, žákovi vysvětlí co se naučil, v čem se zlepšil, v čem dělá chyby, poradí, co udělat pro zlepšení výkonu. Učitel musí být náročný přiměřeně věku žáků a hodnotit konkrétní situaci, ne osobu žáka. Hodnocení má sloužit jako motivační prvek, vyzdvihnout individuální pokrok každého žáka.

Povinností učitele je zajistit dostatek podkladů pro klasifikaci v daném pololetí. Způsob získávání podkladů vybírá učitel podle charakteru předmětu a podle toho, co chce hodnotit. Vybírá si hlavně z těchto možností: písemné práce, testy, diktáty, slohové práce nebo pracovní listy. U starších žáků může využívat vypracování referátů, projektové a skupinové práce. V některých případech je vhodné ústní zkoušení a mluvený projev. Do komplexního hodnocení může učitel zahrnout i domácí úkoly, samostatné aktivity a zájem o učivo. Žáci se také učí hodnotit sami sebe nebo naopak hodnotit práci spolužáků.

Na I. stupni sledované školy se pro hodnocení za dané klasifikační období používá v 1. ročníku slovní hodnocení a v 2.-5.ročníku se klasifikace provádí známkami, pouze u žáků s diagnostikovaným SVPU na žádost rodičů a doporučení PPP se používá slovní hodnocení v určitém předmětu.

²⁸ Školní vzdělávací program

V této práci popíšu slovní hodnocení, protože není na školách často používané. Na této škole je slovní hodnocení využíváno od roku 1995, kdy škola začala vyučovat ve vzdělávacím programu Obecná škola. Zprvu byla tato novinka v našem současném školství přijímaná rodiči s nedůvěrou, po získaných zkušenostech se významná většina rodičů vyjadřuje o slovním hodnocení kladně. Potíže s ním mají spíše rodiče, pro které je jediným kritériem hodnocení známka.. Také učitelky dávají v prvním ročníku přednost slovnímu hodnocení i přesto, že je časově mnohem víc náročné.

„Při slovním hodnocení se postupuje podle osnovy :

- 1. Zvládnutí očekávaných výstupů formulovaných v učebních osnovách ŠVP.*
- 2. Posouzení osobního pokroku žáka (aktuálního výkonu) vzhledem k předchozím výsledkům práce.*
- 3. Úroveň myšlení žáka, jeho samostatnost, chápání souvislostí. Úroveň vyjadřování žáka.*
- 4. Úroveň aplikací vědomostí.*
- 5. Žákova tvořivost (kreativita).*
- 6. Píle žáka, volní vlastnosti.*
- 7. Přístup žáka ke vzdělávání.*
- 8. Co ovlivňuje výkon žáka.*
- 9. Naznačení dalšího vývoje žáka.“²⁹*

Podle názoru učitelek je tento způsob hodnocení pro prvňáčka vhodnější, protože v něm může postihnout fakt, že úroveň a zralost není na začátku školní docházky stejná.

Významné místo v komplexním hodnocení má sebehodnocení žáků, které je považováno za jednu z klíčových kompetencí.

K sebehodnocení jsou vedeni žáci již od prvního ročníku. Používá se hlavně slovní vyjádření, kdy žák svou práci hodnotí hned po jejím ukončení. Využívá se komunitní kruh, kdy žák hodnotí, co se mu povedlo uplynulý týden. Zajímavé je, že

²⁹ Školní vzdělávací program

často si žák nemůže vzpomenout, za co by se mohl pochválit, spíše si vzpomene na neúspěch. Později si zvyká také na to, že jeho práci hodnotí spolužáci. Na sebehodnocení reagují spolužáci i učitel, podle povahy hodnoceného problému. Ve vyšších ročnících se potom učí hodnotit práci za delší časový úsek. Při skupinové práci nebo při práci na projektech se hodnotí aktivita, podíl práce a schopnost spolupráce. Učitel při této činnosti využívá své pedagogické zkušenosti a taktně dohlíží, aby hodnocení bylo objektivní, aby se v něm neobjevily prvky ponižování nebo zesměšňování. Žáci by měli umět konstatovat, co se naučili, v čem se zdokonalili a jak jsou schopni nové znalosti a dovednosti používat. Pokud se hodnotí neúspěšně, měli by najít příčinu neúspěchu a najít řešení k odstranění chyb. Velký význam sebehodnocení je v tom, že žák nejen konstatuje, ale učí se i argumentovat a zdůvodňovat.

Pro komplexní posouzení žáka slouží také vytváření jeho portfolia. Učitelky většinou používají sběrné nebo hodnotící portfolio. Naučit žáky pracovat s portfoliem není jednoduchá záležitost. Zvláště v první třídě je to velmi obtížný proces, protože ještě neumí číst a psát. Učitelka si musí vymyslet systém symbolů a obrázků, jejichž pomocí se žáci vyjadřují. Další problém nastává, když se učí hodnotit práci spolužáka. Učitel svým pedagogickým taktem musí docílit, aby žáci hodnotili objektivně, ne podle toho, jestli je to jeho kamarád nebo hodnoceného nemá rád. V nižších ročnících vytváření portfolia řídí učitelky, ve vyšších ročnících jsou žáci schopni se o portfolio starat sami.

9.2 Autoevaluace

Při vnitřním hodnocení získává vedení školy zpětnou vazbu, zda se daří plnit vypracovaný vzdělávací program. Hodnocení ukáže kvalitu zpracování ŠVP a jeho aplikaci ve výchovně vzdělávacího procesu. Vedení školy sleduje s jakým úspěchem dosahují žáci očekávané výstupy na konci jednotlivých vzdělávacích období, stanovených v ŠVP. Vedení školy používá různé evaluační formy – vlastní hodnocení a sebehodnocení učitelů, kontrolní a hospitační činnost vedení školy, dotazníky pro učitele, dotazníky pro rodiče, hodnocení ČŠI atd.

Škola má vytvořeny podrobné dotazníky, v nichž podle určené škály učitelé hodnotí materiální, ekonomické, hygienické podmínky pro vzdělávání (prostory, vybavení kabinetů pomůckami, učebnice). Dalším okruhem je hodnocení klima školy a tříd, spolupráce s rodiči. Hodnotí také vedoucí pracovníky školy, jak vytvářejí podmínky pro pedagogickou práci, jak podporují další vzdělávání učitelů. Ukázka dotazníků je v příloze.

Na základě zjištěných informací navrhuje vhodná opatření k nápravě, případně vyvolá diskusi o úpravě ŠVP.

ZÁVĚR

Práce na ŠVP ZV probíhala dva roky. Byly to dva roky diskusí nad významem a potřebností nového programu vzdělávání. Diskusí nad zkvalitněním vyučovacího procesu a jeho přizpůsobení potřebám současné společnosti. Během těch dvou let musela část učitelů radikálně změnit náhled na vzdělávací proces a pohled na žáka. Výsledkem byla práce celého pedagogického týmu.

Podrobné prostudování dokumentu ŠVP vede k hodnocení, že ŠVP je zpracován velmi podrobně a kvalitně. Je plně ve shodě s RVP ZV. Také zpráva školní inspekce nedoporučuje žádné výrazné změny. Samotnému ŠVP se nedá téměř nic vytknout. Snad jen evaluace se zdá příliš podrobná, velký počet sledovaných oblastí a podoblastí by mohl vést k formalizmu, mohl by být vnímán pedagogy jako nadbytečný a obtěžující.

ŠVP lze snad jen vytknout otázku inkluzivního školství. V RVP ZV a tedy i v ŠVP chybí návaznost na evropské směrnice. Škola v programu Delfin popisuje vytváření podmínek pro žáky se specifickými požadavky na učení, to je pro žáky handicapované nebo talentované. To je spíše otázka integrace. Naopak trend v EU je škola, kde jsou děti vzdělávány za stejných podmínek, samozřejmě s individuálním přístupem. To znamená přizpůsobit podmínky vzdělávání tak, aby uspokojily potřeby všech žáků.

Jinou otázkou je, zda RVP ZV a tedy i ŠVP přinesou skutečnou změnu do škol. V jistém směru trpí tato reforma stejnými neduhy, jako předešlé reformy. Některé problémy jsou nedotažené, tvůrci RVP ZV nerespektovali nebo jen v malé připomínky učitelů z praxe (např. často velmi široký rozsah probíraného učiva). Učitelé si tak nemohou vytvořit potřebnou časovou dotaci na rozvíjení požadovaných dovedností.

Podmínkou dobrého vzdělávání je jistě kvalitně napsaný program, kvalitní uplatňování programu a kvalitní učitel. Učitelé by měli nacházet oporu pro své úsilí v příslušných institucích (zřizovatel, kraj) a v neposlední řadě také u svého ministerstva. Vzhledem k často protichůdným opatřením a sérii nekonceptních rozhodnutí si učitelé myslí, že otázky základního školství nejsou prioritou současného ministra školství.

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BARTOŠOVÁ, Iva, Marta FABEROVÁ, Jana PETŘÍKOVÁ a Martin SKUTIL. Charakteristika optimálního učitele 1. stupně ZŠ z pohledu vedoucích pracovníků škol: dílčí výsledky z výzkumu. In: *Proměny učitelského vzdělávání v kontextu reformy základního školství: sborník z pracovního semináře*. Brno: MSD, 2007, s. 6. ISBN 978-80-86633-95-4.

FISHER, Robert. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 2011, 176 s. ISBN 978-80-262-0043-7.

HANSEN ČECHOVÁ, Barbara. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 117 s. ISBN 978-807-3673-88-8.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-717-8303-X.

JANÍK, Tomáš. *Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-731-5080-8.

KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010, 152 s. ISBN 978-807-3677-121.

KOLÁŘ, Zdeněk a Alena VALIŠOVÁ. *Analýza vyučování*. Praha: Grada Publishing, 2009, 232 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2857-5.

MÁLKOVÁ, Gabriela. *Zprostředkované učení: jak učit žáky myslet a učit se*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 116 s. ISBN 978-807-3675-851.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8

PETRUSEK, Miloslav a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2001, 322 s. ISBN 80-717-8579-2.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: Věda o edukčních procesech*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997, 495 s. ISBN 80-7178-170-3.

PALENČÁROVÁ Jana a Karel ŠEBESTA. *Aktivní naslouchání při vyučování: rozvíjení komunikačních dovedností na 1. stupni ZŠ*. Praha: Portál, 2006, 102 s. ISBN 80-736-7101-8.

SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 152 s. ISBN 978-807-3672-461.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Didaktická východiska primárního vzdělávání dětí na základní škole*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. ISBN 80-86039-00-5.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 311 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8942-9.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primární školy a vzdělávání učitelů v historicko-srovnávací perspektivě*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 978-80-8603-941-1.

SPIPKOVÁ, Vladimíra a Hana DVOŘÁKOVÁ. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-731-5081-6.

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 176 s. ISBN 978-80-7367-527-1.

ZOLLER, Eva. *Učíme děti ptát se a přemýšlet*. Praha: Portál, 2012, 88 s. ISBN 978-80-262-0096-3.

Doporučené učební osnovy předmětů ČJL, AJ a M pro základní školu [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/03/Doporucene-ucebni-osnovy-predmetu-CJL-AJ-a-M-pro-zakladni-skolu.pdf>>

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání. 2. dotisk 1. vydání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. 104 s. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/02/Manual_SVP-ZV.pdf>. ISBN 80-87000-03-X

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>

Vzdělávací program Obecná škola: 1.-5. ročník. [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/kompletni-pedagogicka-dokumentace-vzdelavaciho-programu-obecna-skola-cj-12035-97-20-vcetne-vsech-zmen-a-dopluku-1-cast-pro-1-5-rocnik-aktualizace-k-1-zari-2007>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – Integrace průřezových témat do předmětů	I
PŘÍLOHA B – Realizace průřezových témat formou projektů a dalších školních aktivit	XVI
PŘÍLOHA C – Učební osnovy	XX

PŘÍLOHA A – Integrace průřezových témat do předmětů

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění	Prv,Čj	Prv, Hv,Vv,Čj	Hv,Vv,Čj	Aj,M,Hv, Vv	M,Hv,Vv
cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů	Prv,M,Čj	Prv,M,Hv, Čj	Hv,Čj,M	M,Hv	M,Hv
dovednosti pro učení a studium			Čj	Aj,M	Aj,M

Sebepoznání a sebepojetí

já jako zdroj informací o sobě				M	M
druzí jako zdroj informací o mně				M	M
moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty)	Prv	Prv	Čj	M	M
co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování	Čj	Prv		M	M
můj vztah ke mně samému		Prv		M	M
moje učení				M	M
moje vztahy k druhým lidem		Prv		M	M,Vl
zdravé a vyrovnané sebepojetí			Čj	M	M

Sociální rozvoj**Seberegulace a sebeorganizace**

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
cvičení sebekontroly, sebeovládání, vůle	Čj	Hv,Čj,Pov	Hv,Pov	M,Hv	M,Hv
organizace vlastního času, plánování učení a studia	Prv	Prv,M		M	Př,M
stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení				M	M

Psychohygiena

dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému		Hv,Vv	Hv,Vv	Čj,M,Hv, Vv	M.Hv, Vv
sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích				Čj,M,Pov	M,Pov
dobrá organizace času				Př,M	M
dovednosti zvládnání stresových situací				M	M
hledání pomoci při potížích				Čj,M	M

Kreativita

cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality)	Čj	Hv,Vv,Čj	Hv,Vv,Čj	Hv,Vv,Čj	Hv,Vv
tvořivost v mezilidských vztazích					Čj

Poznávání lidí

vzájemné poznávání se ve skupině/třídě	Prv		Aj	Čj,M	M
rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech		Prv		M,Vl	M
chyby při poznávání lidí				M.Vl	Čj,M

Sociální rozvoj**Mezilidské vztahy**

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
péče o dobré vztahy	Prv,M	Hv,M	Hv,M	M,Hv,VI	Čj,M,VI, Hv
chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc	Prv,M	Prv,Vv,M	Prv,Vv,M	Čj,M,VI, Vv, Pov	M,VI,Vv, Pov
lidská práva jako regulativ vztahů				M	M
vztahy a naše skupina/třída	Prv,M	Prv,M	M	M.,VI	M,VI

Komunikace

řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků	Čj	Hv	Hv	Čj,M,Hv	Aj,M,Hv
cvičení pozorování a 3mfatického a aktivního naslouchání	Čj		Čj	M	Čj,M
dovednosti pro sdělování verbální i neverbální	Čj	Prv,Čj	Aj	M	Čj,M
specifické komunikační dovednosti (monologické formy – vstup do tématu „rétorika“)				M	M
dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů)	Čj	Čj	Čj	M	M
komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.)	Prv,M	Prv	Čj		
efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace			Prv	M	M
pravda, lež a předstírání v komunikaci				M	M

Sociální rozvoj**Kooperace a kompetice**

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.	M	M,Pov	M,Pov	M,Vv	M,Vv
rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny);	M	Prv,M,Pov	M,Pov	M	M
rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládnání situací soutěže, konkurence	M	M	M	M,Pov	M,Pov

Morální rozvoj**Řešení problémů a rozhodovací dovednosti**

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí, problémy v mezilidských vztazích	Čj	Prv,Čj		M	Čj,M
zvládnání učebních problémů vázaných na látku předmětů,	M	M	Čj,M	M	M
problémy v seberegulaci				M	M

Hodnoty, postoje, praktická etika

analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí;			Čj	M	Čj,M
vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.;		Prv		M	Čj,M
pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu);				Př,M	M
dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne		Prv		M,Vl	M

Zdroj: Školní vzdělávací program

Výchova demokratického občana (VDO)

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
Občanská společnost a škola					
škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole;	Pov			Pov	Pov
způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů);		Pov	Prv,Pov	Pov	Pov
formy participace žáků na životě místní komunity;					
spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci					
Občan, občanská společnost a stát					
občan jako odpovědný člen společnosti(jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku);		Prv,Hv	Prv,Vv	Vl	Vl
Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana;				Př,Vl	Př
úloha občana v demokratické společnosti;				Vl	
základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciacie, různorodost);				Vl	
principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)					

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
Formy participace občanů v politickém životě					
volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby);					VI
obec jako základní jednotka samosprávy státu;					VI
společenské organizace a hnutí					VI
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování					
demokracie jako protiva diktatury a anarchie;					
principy demokracie;					
základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka);					
význam Ústavy jako základního zákona země;					
demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti					

Zdroj: Školní vzdělávací program

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VEGS)

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>Evropa a svět nás zajímá</i>					
rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa;					VI
místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu;					
naši sousedé v Evropě;					
život dětí v jiných zemích;				Aj	Aj
lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy			Aj	Aj	Aj
	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>Objevujeme Evropu a svět</i>					
naše vlast a Evropa;					
evropské krajiny;					
Evropa a svět;					
mezinárodní setkávání					
státní a evropské symboly;					
Den Evropy;					
život Evropanů a styl života v evropských rodinách;					
životní styl a vzdělávání mladých Evropanů					
<i>Jsme Evropané</i>					
kořeny a zdroje evropské civilizace;					VI
klíčové mezníky evropské historie;					
Evropská integrace;					
instituce Evropské unie a jejich fungování;					VI
čtyři svobody a jejich dopad na život jedince;					
co Evropu spojuje a co ji rozděluje;					
mezinárodní organizace a jejich příspěví k řešení problémů dětí a mládeže					

Zdroj: Školní vzdělávací program

Multikulturní výchova (MV)

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
Kulturní diference					
jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti;		Prv			Vv
člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika;					
poznávání vlastního kulturního zakotvení;			Prv	Vv	
respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy);				VI	
základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě					
Lidské vztahy					
právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci;		Prv			VI
udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost;					
vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti);			Hv	Hv	Hv
předsudky a vžitě stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace);					
důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích;					
uplatňování principu slušného chování (základní morální normy);	Prv				
význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti;					
tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého;					
lidská solidarita, osobní příspěvek k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy					

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
Etnický původ					
rovnocennost všech etnických skupin a kultur;					Př, VI
odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin;					
základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti;					
různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa;					
projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku					
Multikulturalita					
multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti;					
multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování;					
specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost;					
naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem;					
význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání					
Princip sociálního smíru a solidarity					
odpovědnost a přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám;					
nekonfliktní život v multikulturní společnosti;					
aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin;					
otázka lidských práv, základní dokumenty					

Zdroj: Školní vzdělávací program

Enviromentální výchova (EV)

<i>Ekosystémy</i>	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa);	Prv			Př	
pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí);	Prv			Př	
vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii);			Prv	Př,VI	
moře (druhá odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás);					
lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky);		Prv		Př	
kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)					
Základní podmínky života					
voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení);			Prv	VI	
ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás);			Prv		Př
půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině);					
ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů);		Prv		Př	
ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás);					

energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky);					
přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)					Př

Lidské aktivity a problémy životního prostředí

zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství;					
doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace);			Prv	Čj	
průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti);					Čj
odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny);			Vv		Př
ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek);		Vv	Vv		
právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti;					
ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy);		Pov	Pov		
dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)					

<i>Vztah člověka k prostředí</i>	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé);				VI	
náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí);		Vv		Př,VI	VI
aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace);				VI	VI
prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví);					
nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)					

Zdroj: Školní vzdělávací program

Mediální výchova (MEV)

Tematické okruhy receptivních činností	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>kritické čtení a vnímání mediálních sdělení</i>					
pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě;					Př
rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných;					
hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů);			Prv		
hledání rozdílů mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením;					
chápaní podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel;			Prv		Inf
identifikování základních orientačních prvků v textu					Inf
<i>interpretace vztahu mediálních sdělení a reality</i>					
různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce;					Čj,Inf
rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem;					
hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality);					
vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje);					
identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá;					
identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)					

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>stavba mediálních sdělení</i>					
příklady pravidelnosti v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií);				Čj	Čj
principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost);					
příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)					
<i>vnímání autora mediálních sdělení</i>					
identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení;					Čj
výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci;					
prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu					
<i>fungování a vliv médií ve společnosti</i>					
organizace a postavení médií ve společnosti;					
faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování;					
způsoby financování médií a jejich dopady;					
vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy;					
role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování;					
role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam);					
vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ;					
role médií v politických změnách					

Tematické okruhy produktivních činností

	Realizováno v ročníku				
	1.	2.	3.	4.	5.
uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení;				Čj	Čj
tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium;					Pov
technologické možnosti a jejich omezení					

práce v realizačním týmu

redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média;					
utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu;					
stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti;					
faktory ovlivňující práci v týmu;					
pravidelnost mediální produkce					

Zdroj: Školní vzdělávací program

PŘÍLOHA B – Realizace průřezových témat formou projektů a dalších školních aktivit

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

Název tématického okruhu	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník
Osobnostní rozvoj, Sociální rozvoj					
				Tř. hodiny	
					Projekty : Jedeme do Evropy, Globální problémy lidstva, Občanská společnost a škola, Multikulturní den, Co se stalo...?
				Besedy s pracovníky organizace Maják, Zdravotní ústav, Policie ČR, K-centrum	
	Testování šikany (dotazníky)				
Morální rozvoj	1 x ročně návštěva vybraného sociálního zařízení				
	Dětský den				

Zdroj: Školní vzdělávací program

Výchova demokratického občana (VDO)

Název tématického okruhu	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník
Občanská společnost a škola	Slavnosti slabikáře, „Klíčování“	Společné akce s rodiči	Společné akce s rodiči	Společné akce s rodiči	Společné akce s rodiči
					Projekt Občanská společnost a škola
	Den otevřených dveří, Dvoudenní projekt „Výchova demokratického občana“				
	Zapojení školy do sítě M.R.K.E.V., zapojení školy do tříděného odpadu,				
	Spolupráce s neziskovými organizacemi, knihovnou, besedy s policií				
	Mládež a kultura, 2 x ročně filmové představení				

Zdroj: Školní vzdělávací program

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VEGS)

Název tématického okruhu	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník
Evropa a svět nás zajímá	Spolupráce se zahraničními školami				
	Aj, Nj - národní zvyky				
Objevujeme Evropu a svět	Spolupráce se zahraničními školami				

Zdroj: Školní vzdělávací program

Multikulturní výchova (MV)

Název tématického okruhu	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník
Kulturní difference, Lidské vztahy	Komunitní kruhy: - jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti - respektování zvláštností různých etnik - udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou příslušnost - uplatňování principu slušného chování (základní morální normy)				
Multikulturalita	Mezinárodní spolupráce se zahraničními školami				
Princip sociálního smíru	Dětský den				
	Sportovní den				

Zdroj: Školní vzdělávací program

Environmentální výchova (EV)

Název tématického okruhu	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	dopravní výchova	dopravní výchova	dopravní výchova	dopravní výchova	
					Projekt Globální problémy lidstva
	Sběr papíru, PET lahví, víček, Al				
	Spolupráce s neziskovými ekol. Organizacemi, zapojení do M.R.K.E.V.				
	Projektový týden – „Uklidme svět“				
Vztah člověka k přírodě	Projekt Prv „Expedice Sněženska“	Projekt Prv „Expedice Smrk“			

Zdroj: Školní vzdělávací program

Mediální výchova (MEV)

Název tématického okruhu	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník
	Třídnické hodiny				
	Webové stránky školy a vývěska školy – prezentace akcí třídy				

Zdroj: Školní vzdělávací program

Příloha C - Učební osnovy

Český jazyk – 1. ročník

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy z RVP:

1. plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
2. porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
3. respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
4. pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
5. v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
6. volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
7. na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
8. zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
9. píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky, kontroluje vlastní písemný projev
10. seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • žák vázaně slabikuje • slova odděluje krátkou odmlkou • čte věty se správnou intonací a porozuměním • odpovídá na ústní i písemné dotazy týkající se textu 	<ul style="list-style-type: none"> • písmena malé a velké abecedy, psací i tiskací tvary • otevřená, zavřená slabika • shluky souhlásek • slovo, věta 	<p>Prv – texty ze života dětí, rodiny, třídy, společnosti, přírody</p> <p>OSV – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění</p>	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti 	<ul style="list-style-type: none"> • tiché čtení pokynů • aktivní poslouchání 	OSV – cvičení řešení problému	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru 	<ul style="list-style-type: none"> • mluvení tzv. “do ticha“ • aktivní naslouchání 	OSV – cvičení sebekontroly, cvičení aktivního naslouchání	
4.	<ul style="list-style-type: none"> • pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost 	<ul style="list-style-type: none"> • správná výslovnost hlásek, slabik, slov • říkadla, rozpočítadla, jazykolamy 	<p>OSV – co o sobě vím a co ne</p> <p>Hv – lidová říkadla</p>	
5.	<ul style="list-style-type: none"> • v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči 	<ul style="list-style-type: none"> • nádech nosem, ne uprostřed slova • plynulá řeč bez zadržávání 	OSV – řeč těla, zvuků a slov	
6.	<ul style="list-style-type: none"> • volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních situacích 	<ul style="list-style-type: none"> • komunikace v různých situacích /pozdrav, omluva, žádost, prosba, vysvětlení, .../ 	OSV – řeč těla, zvuků a slov	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
7.	<ul style="list-style-type: none"> na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev 	<ul style="list-style-type: none"> posloupnost příběhu: začátek, střed, konec 	Prv – co jsem viděl venku, co se dělo doma, ... sestavení jídelníčku OSV – dovednosti pro sdělování verbální	
8.	<ul style="list-style-type: none"> zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním 	<ul style="list-style-type: none"> správné držení tužky, pera správné sezení při psaní úprava pracovního místa 	všechny předměty, kde se píše	
9.	<ul style="list-style-type: none"> píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky, kontroluje vlastní písemný projev 	<ul style="list-style-type: none"> psaná forma číslic, písmen, slabik, slov 	M Prv	
10.	<ul style="list-style-type: none"> seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh 	<ul style="list-style-type: none"> orientace v ději – co dříve spojení mluveného slova a obrázku 	OSV – dovednosti pro řešení problémů	

Zdroj: Školní vzdělávací program

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy z RVP:

1. rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
2. porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
3. porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost
4. užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
5. rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
6. odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> žák rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova člení slova na hlásky odlišuje dlouhé a krátké samohlásky 	<ul style="list-style-type: none"> písmeno, hláska, slabika, slovo analýza, syntéza hlásek dlouhé, krátké samohlásky 	OSV – cvičení smyslového vnímání	
2.	<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje významy slov pozná slova opačného významu 	<ul style="list-style-type: none"> význam slova slova opačného významu 	OSV – cvičení řešení problému	
3.	<ul style="list-style-type: none"> porovnává a třídí slova podle zobecněného významu: ovoce, zvíře, osoby, nábytek... 	<ul style="list-style-type: none"> zobecnění významu slov 	OSV – cvičení řešení problému	
4.	<ul style="list-style-type: none"> užívá v mluveném projevu správné tvary podst. jmen, příd. jmen a sloves na základě odposlechu, negramatických pravidel 	<ul style="list-style-type: none"> správné tvary podstat. jmen, příd. jmen, sloves u často používaných slov 	OSV – cvičení dovedností zapamatování	
5.	<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího – bez pojmenování druhů vět 	<ul style="list-style-type: none"> intonace věty . ? ! 	OSV – cvičení smyslového vnímání	
6.	<ul style="list-style-type: none"> píše velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat, měst 	<ul style="list-style-type: none"> psaní vět vlastní jména 	Prv – jména spolužáků, členů rodiny, našeho města	

Zdroj: Školní vzdělávací program

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy z RVP:

1. čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
2. vyjadřuje své pocity z přečteného textu
3. rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
4. pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • čte a přednáší z paměti literární texty přiměřené věku 	<ul style="list-style-type: none"> • výraz v přednesu • intonace věty 	Prv – verše ze života dětí, přírody OSV – cvičení dovedností zapamatování	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • vyjadřuje své pocity z přečteného textu 	<ul style="list-style-type: none"> • nálady a jejich vyjádření 	OSV – dovednosti pro sdělování verbální	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, pozná pohádku 	<ul style="list-style-type: none"> • báseň, próza • pohádka 		
4.	<ul style="list-style-type: none"> • pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností 	<ul style="list-style-type: none"> • báseň, próza 	Prv – rodina OSV – kreativita	

Zdroj: Školní vzdělávací program

RECEPTIVNÍ, PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy z RVP:

1. vyslovuje a čte foneticky správně v přiměřeném rozsahu slovní zásoby
2. rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje
3. rozlišuje grafickou a mluvenou podobu slova
4. pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované konverzace dvou osob s dostatkem času pro porozumění

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • opakuje po učiteli slovní zásobu • samostatně a správně vyslovuje a přečte již známá slova • žák je schopen přečíst foneticky správně abecedu a samostatně ji použít 	<ul style="list-style-type: none"> • pozdravy • základní seznamovací fráze • slovní zásoba z prostředí třídy 	OSV –poznávání se ve skupině, třídě	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná dle sluchové analýzy osvojenou slovní zásobu a její význam • na základě nonverbální komunikace dokáže pochopit význam nového slova, fráze a zareagovat na něj • se správnou výslovností přečte již známou slovní zásobu 	<ul style="list-style-type: none"> • základní pokyny a fráze používané ve třídě (listen, look, write, open, close, read, match, draw, colour, point, stand up, sit down) • další (nadstavbové) výrazy potřebné k organizaci skupinové práce, metodických her, ... 	OSV- verbální a nonverbální komunikace	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • na základě poslechu je schopen označit napsané slovo • dokáže přečíst základní slovní zásobu • rozpozná a chápe označení fonetického přepisu slovní zásoby 	<ul style="list-style-type: none"> • základní tematické okruhy (barvy, zvířata, čísla, třída) • zápis a práce s vlastním slovníčkem 		
4.	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže pochopit význam konverzace jako celku, pokud je doprovázen výraznou mimikou, nonverbální komunikací • rozumí jednoduché konverzaci, která se bezprostředně týká jeho běžného života, nebo témat pro děti atraktivních a blízkých 	<ul style="list-style-type: none"> • seznamování se, představování se • (nejen) pohybové hry, písničky a říkanky založené na častém opakování 	VEGS – lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy	

Zdroj: Školní vzdělávací program

Matematika – 1. Ročník

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Očekávané výstupy z RVP:

1. používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
2. čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
3. užívá lineární uspořádání, zobrazí číslo na číselné ose
4. provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
5. řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none">• poznává počet prvků• seznamuje se s grafickou podobou čísel• přiřazuje počet prvků k daným číslicím• vymýšlí a zadává jednoduché slovní úlohy ze svého okolí• chápe význam čísla 0	<ul style="list-style-type: none">• přirozená čísla 1 – 5• číslo 0• přirozená čísla 6 – 10• přirozená čísla 11 – 20	<ul style="list-style-type: none">• Hv – rytmické říkanky - Když jsem chodil do školy• Prv – ovoce, zelenina, zvířata• Vv – dekorativní kreslení• OSV – práce ve skupinách, utváření mezilidských vztahů, dovednost komunikace, řešení problémů, umět se podřídit většině	<ul style="list-style-type: none">• vycházet z činnostního učení• při učení zapojovat všechny smysly

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
2.	<ul style="list-style-type: none"> čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 20 seznamuje se s grafickou podobou symbolů rovnosti a nerovnosti 	<ul style="list-style-type: none"> přirozená čísla 1 – 5 číslo 0 přirozená čísla 6 – 10 přirozená čísla 6 - 20 	<ul style="list-style-type: none"> Čj – psaní číslic Prv – porovnávání předmětů 	<ul style="list-style-type: none"> vycházet z činnostních o učení
3.	<ul style="list-style-type: none"> seznamuje se s číselnou osou přiřazuje čísla k bodům na číselné ose používá číselnou osu 	<ul style="list-style-type: none"> přirozená čísla 1 – 5 číslo 0 přirozená čísla 6 – 10 přirozená čísla 6 - 20 	<ul style="list-style-type: none"> Vv – linie Prv – Pohádka o veliké řepě (před, za...) 	<ul style="list-style-type: none"> vycházet z činnostních o učení
4.	<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje význam operačních znamének +, - provádí z paměti jednoduché početní operace bez přechodu 10 vymýšlí jednoduché slovní úlohy 	<ul style="list-style-type: none"> přirozená čísla 1 – 5 číslo 0 přirozená čísla 6 – 10 přirozená čísla 6 - 20 	<ul style="list-style-type: none"> Prv – život kolem nás OSV – cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů, zvládání zátěžových situací – soutěže, konkurence. 	vycházet z činnostního učení
5.	vymýšlí jednoduché slovní úlohy řeší jednoduché i složitější slovní úlohy	<ul style="list-style-type: none"> přirozená čísla 1 – 5 číslo 0 přirozená čísla 6 – 10 přirozená čísla 6 - 20 	<ul style="list-style-type: none"> OSV – práce ve dvojicích, utváření mezilidských vztahů, dovednost komunikace a spolupráce, učí se myšlenkově navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku 	<ul style="list-style-type: none"> činnostní učení práce ve dvojicích

Zdroj: Školní vzdělávací program

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy z RVP:

1. rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
2. porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
3. rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • poznává a třídí geometrické tvary • vyhledává geometrické tvary ve svém okolí 	<ul style="list-style-type: none"> • geometrické tvary 	<ul style="list-style-type: none"> • Vv – dekorativní střídání tvarů - práce se stavebnicí • OSV - práce ve skupinách, utváření mezilidských vztahů, dovednost komunikace , respektování jiných názorů 	<ul style="list-style-type: none"> • vychází z činnostního učení
2.	<ul style="list-style-type: none"> • porovnává velikost geometrických tvarů 	<ul style="list-style-type: none"> • geometrické tvary 	<ul style="list-style-type: none"> • Vv – dekorativní kreslení 	<ul style="list-style-type: none"> • vychází z činnostního učení

Zdroj: Školní vzdělávací program

Informatika – 5. ročník

ZÁKLADY PRÁCE S POČÍTAČEM

Očekávané výstupy z RVP:

1. využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie
2. respektuje pravidla bezpečné práce s hardware i software a postupuje poučeně v případě jejich závady
3. chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
I.	<ul style="list-style-type: none">• zapne, vypne a restartuje počítač• rozliší vstupní a výstupní přídatná zařízení• vysvětlí pojmy „hardware“• a „software“• ovládá práci s okny• dokáže si přizpůsobit grafické rozhraní (pozadí, spořič, hlavní panel, nabídka START)• bezpečně ovládá myš, orientuje se na klávesnici, dokáže napsat všechny znaky klávesnice, seznámí se s používáním neznakových kláves• dokáže spustit a používat jednoduché aplikace	<ul style="list-style-type: none">• počítač a jeho komponenty• přídatná zařízení• hardware, software• ovládání prostředí OS Windows• ovládací zařízení (myš, klávesnice)• ovládání jednoduchých aplikací (Kalkulačka, Poznámkový blok, Malování)		<ul style="list-style-type: none">• pracovní listy• praktický nácvik

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
2.	<ul style="list-style-type: none"> • dodržuje řád počítačové učebny • ovládá přihlašování a odhlašování ze systému • dodržuje zásady hygieny práce s počítačem 	<ul style="list-style-type: none"> • bezpečnost práce v počítačové učebně • bezpečnost a principy práce v lokální síti • hygiena práce s počítačem 		
3.	<ul style="list-style-type: none"> • vytvoří, kopíruje, odstraní, přesune, přejmenuje složku • vyhledá soubor (podle názvu, data vytvoření) • ukládá a otevírá uložené soubory • dokáže nastavit a spustit testování počítače antivirovým programem 	<ul style="list-style-type: none"> • organizace dat v počítači (práce se složkami a soubory) • antivirové programy 		

Zdroj: Školní vzdělávací program

VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ A KOMUNIKACE

Očekávané výstupy z RVP:

1. při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
2. vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích
3. komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí pojem Internet, určí jeho význam a popíše k čemu Internet slouží • k vyhledávání informací na Internetu používá adresy, odkazy, fulltext 	<ul style="list-style-type: none"> • Internet – základní pojmy (www, e-mail, URL adresa, hypertextový odkaz) 	VI – Česká republika	<ul style="list-style-type: none"> • pracovní listy • praktický nácvik
2.	<ul style="list-style-type: none"> • používá webové stránky jako zdroj informací 	<ul style="list-style-type: none"> • důležité české webové stránky 	PT MEV – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení PT MEV – interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • vytvoří a odešle zprávu, na příchozí zprávy dokáže odpovědět nebo je přeposlat a ke zprávě dokáže přiložit soubor • pracuje s kontakty v adresáři • komunikuje se spolužáky prostřednictvím chatu 	<ul style="list-style-type: none"> • e-mail – základní pojmy a práce s poštovním programem • chat – princip, bezpečnost 		

Zdroj: Školní vzdělávací program

ZPRACOVÁNÍ A VYUŽITÍ INFORMACÍ

Očekávané výstupy z RVP:

1. pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
<i>I.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • vytvoří dokument a uloží jej, dokáže jej otevřít a provedené změny uložit • edituje text (formát písma – typ, barva, velikost, řez, formát odstavce – zarovnání, odsazení) • pracuje se schránkou (kopíruje, vyjme a vloží text) • do dokumentu vloží obrázek (klipart, WordArt) a nastaví jeho vlastnosti • vytvoří obrázky v jednoduchém grafickém editoru, vhodně používá všechny dostupné nástroje, obrázky uloží 	<ul style="list-style-type: none"> • textový editor MS Word • základní typografická a estetická pravidla • Malování – práce s nástroji 	<p>Vv – paleta barev, tvorba odstínů Čj – kontrola pravopisu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pracovní listy • praktický nácvik

Zdroj: Školní vzdělávací program

Prvouka – 1. ročník

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy z RVP:

1. vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
I.	<ul style="list-style-type: none">• orientuje se v budově školy• poznává zaměstnance školy• seznamuje se s prostředím třídy• zná své povinnosti	Škola -, prostředí školy, místnosti ve škole, činnosti ve škole, bezpečná cesta do školy Třída – chování žáků v hodinách a o přestávce - pozdrav, oslovení, hodina	OSV – vzájemné poznávání ve třídě OSV – péče o dobré vztahy OSV – vztahy a naše třída MV – právo všech lidí žít společně MV – uplatňování principu slušného chování	

Zdroj: Školní vzdělávací program

LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy z RVP:

1. rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi
2. odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
3. projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi • pojmenuje členy rodiny • pamatuje si jména rodičů • vypráví o událostech v rodině – svátky, rodinné oslavy 	Rodina - postavení jedince v rodině, role členů rodiny, povolání rodičů Mezilidské vztahy, komunikace	OSV – péče o dobré vztahy	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • seznámí se s významem pracovních činností a povolání • vyjmenuje běžné domácí práce, některých se účastní 	Povolání rodičů – význam Práce v domácnosti , nádobí, nábytek, přístroje pro domácnost		
3.	<ul style="list-style-type: none"> • učí se toleranci • uvědomuje si odlišnosti v řeči • rozlišuje rozdílné povahové vlastnosti • vypráví o svých koníčcích a zájmech 	Podobné a odlišné rysy lidí Pravidla slušného chování Práva a povinnosti žáků školy Volný čas	OSV - vzájemné soužití ve třídě OSV - chování podporující dobré vztahy	

Zdroj: Školní vzdělávací program

LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy z RVP:

1. využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
2. uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • jmenuje jednotlivé části dne • seznamuje se s rozdělením roku na roční období • přiřazuje k ročním obdobím jednotlivé měsíce • určuje celé hodiny 	<p>Orientace v čase – režim dne, dny v týdnu, měsíce, roční období, celé hodiny</p> <p>Běžná, každodenní činnost žáka</p>	OSV – organizace svého času, plánování učení	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje poznatky o sobě, o rodině, zvycích a o práci lidí 	<p>Současnost a minulost v našem životě – předměty denní potřeby, volný čas dítěte, slavíme narozeniny, Vánoce, Velikonoce</p>		

Zdroj: Školní vzdělávací program

ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy z RVP:

1. pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
2. roztrídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
3. provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů
4. provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
5. pečuje o nenáročné rostliny

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
<i>1.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • pozoruje přírodu v ročních obdobích 	Roční období – počasí, základní znaky ročních období, změny Chování živočichů (stěhovaví ptáci, přezimující , srst živočichů, péče o ně) Sporty a hry v jednotlivých ročních obdobích	EV – změny v přírodě, ochrana přírody	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
2.	<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje – ovoce, zeleninu, zemědělské plodiny vysvětlí význam ovoce a zeleniny v jídelníčku školáka rozlišuje užitkové a okrasné rostliny jednoduchým způsobem se stará o pokojové rostliny (zalévání , kypření, otírání listů) poznává kvetoucí rostliny na louce vyjmenuje domácí zvířata a zvířata, žijící ve volné přírodě popíše práce na zahrádce a na poli pozná některé listnaté a jehličnaté stromy vysvětlí, jak se správně chovat v lese pojmenuje zvířata žijící v lese pojmenuje některé živočichy a rostliny u rybníka a v rybníce 	<p>Nejznámější druhy ovoce, zeleniny, zemědělských plodin, pokojových rostlin Zdravá výživa Pokojové rostliny Domácí zvířata a jejich mláďata, základní druhy volně žijících živočichů Základní společenstva – domov, zahrada, les, louka, rybník</p> <p>Ochrana rostlin a živočichů, ohleduplné chování k přírodě Péče o zvířata chovaná v bytě</p>	EV – les, pole, louka, rybník	
4.	<ul style="list-style-type: none"> provádí pozorování přírody 	<ul style="list-style-type: none"> roční období 	<ul style="list-style-type: none"> Ev – vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě 	
5.	<ul style="list-style-type: none"> vypěstuje řeřichu zahradní (fazoli, hrách nebo jinou nenáročnou rostlinu) 	<ul style="list-style-type: none"> pěstování rostlin ze semen v místnosti základní podmínky pro pěstování rostlin 	<ul style="list-style-type: none"> Čj – vyvození písmene Z EV – vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě, vede k uvědomování si podmínek života rostlin 	

Zdroj: Školní vzdělávací program

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy z RVP:

1. uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
2. chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě
3. uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu
4. reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech
5. připraví tabuli pro jednoduché stolování
6. chová se vhodně při stolování

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • popíše své hygienické návyky během dne • vysvětlí používání mycích prostředků • udržuje pořádek na lavici, ve školní tašce, ve třídě • rozlišuje základní části těla • rozlišuje úraz x nemoc • respektuje pravidla chování – předchází úrazům • uplatňuje základní pravidla účastníka silničního provozu 	<p>Hygienické potřeby, sportovní aktivit Základní stavba lidského těla, životní potřeby Péče o zdraví – denní režim, zdravá strava, nemoc, drobná poranění, osobní hygiena Základní části lidského těla (hlava, trup, horní a dolní končetiny) Předcházení úrazům na hřišti, při zimních sportech, plavání, nebezpečí otravy léky</p>	<p>OSV – moje tělo OSV – co vím o sobě</p>	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
2.	<ul style="list-style-type: none"> komunikuje s neznámými lidmi, ale obezřetně ví, komu se může svěřit ,když mu byla komunikace nepříjemná 	Osobní bezpečí	OSV – komunikace v různých situacích	
3.	<ul style="list-style-type: none"> uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu 	Osobní bezpečí – bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce Praktická cvičení v přecházení silnice	VDO – přijímání odpovědnosti za své chování	
4.	<ul style="list-style-type: none"> naslouchá a respektuje pokyny dospělých zachová klid při vyhlášení poplachu a jedná podle pokynů dospělých 	Situace hromadného ohrožení	OSV – komunikace v různých situacích	
5.	<ul style="list-style-type: none"> upraví si stolek k dopolední svačině 	<ul style="list-style-type: none"> jednoduchá úprava stolu základní vybavení kuchyně 	OSV – zvládnutí vlastního chování OSV - utváření dobrých mezilidských vztahů	
6.	<ul style="list-style-type: none"> chová se vhodně při stolování 	<ul style="list-style-type: none"> pravidla správného stolování 	OSV - zvládnutí vlastního chování OSV - utváření dobrých mezilidských vztahů	

Zdroj: Školní vzdělávací program

Přírodověda – 4. ročník

ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy z RVP:

1. objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka
2. vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
3. zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí
4. porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
5. zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat
6. založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu
7. provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování; ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny; volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní; dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí propojenost prvků živé i neživé přírody vyjmenuje základní podmínky života na Zemi porovná rozdíly mezi pojmy počasí a podnebí vysvětlí pojem živá a neživá příroda, správně zařadí jednotlivé přírodniny 	<ul style="list-style-type: none"> životní podmínky (rozmanitost podmínek života na Zemi, význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi, podnebí a počasí) voda a vzduch nerosty a horniny, půda 	Vv – skupinové práce (podmínky života na Zemi)	
2.	<ul style="list-style-type: none"> definuje postavení Země ve vesmíru vysvětlí význam Slunce pro život na Zemi dává do souvislostí střídání dne a noci a ročních období s pohyby Země vysvětlí pojmy magnetická a gravitační síla 	<ul style="list-style-type: none"> vesmír a Země (sluneční soustava, den a noc, roční období) 	M – jednotky času	
3.	<ul style="list-style-type: none"> charakterizuje společenstva les, louka, voda, pole a lidská obydlí popíše stavbu těla živočichů a rostlin a dává ji do souvislostí s jejich přirozeným prostředím vysvětlí pojem humus, vysvětlí jeho vznik 	<ul style="list-style-type: none"> rovnováha v přírodě (význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva) potravní řetězec přezimování rostlin a živočichů na našem území - členění 	Vv – skupinové práce (společenstva) Čj – popis, referáty Hv – písně EV – ekosystémy	
4.	<ul style="list-style-type: none"> zařazuje typické zástupce živočichů, rostlin a hub k příslušnému společenstvu porovná způsob života organismů ve společenstvech třídí živočichy podle způsobu přijímání potravy 	<ul style="list-style-type: none"> rostliny, houby, živočichové (znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka) 	Vv – skupinové práce (živočichové, rostliny) INF – vyhledávání informací	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
5.	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenuje a vysvětlí pravidla chování v přírodě a v CHKO) • rozpozná a třídí aktivity člověka v přírodě na prospěšné a škodlivé • vysvětlí význam zdravého životního prostředí pro člověka • vysvětlí pojem smog • vysvětlí důležitost třídění odpadu • roztřídí odpad 	<ul style="list-style-type: none"> • ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody (odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů • likvidace odpadů • živelné pohromy a ekologické katastrofy 	<p>EV – ochrana biologických druhů, náš životní styl</p> <p>návštěva CHKO</p>	
6.	<ul style="list-style-type: none"> • pěstuje rostliny za různých vegetačních podmínek • popíše rozdíly • odhadne výsledky pěstování • popíše a odůvodní výsledek 	<ul style="list-style-type: none"> • pěstování živého organismu • rostlina a její části – názvosloví • typy půd • podmínky existence živých organismů • důležitost rostlin jako zdroj kyslíku na Zemi 	<p>M – měření</p> <p>Vv – vývojová stadia rostlin</p>	
7.	<ul style="list-style-type: none"> • provádí pozorování přírody • popisuje změny v přírodě • provádí pěstitelské činnosti dle daných podmínek • zaznamenává a hodnotí výsledky pěstování 	<ul style="list-style-type: none"> • základní podmínky pro pěstování rostlin v dané oblasti • pěstování rostlin ze semen v místnosti • pěstování rostlin ze semen na zahradě • jedovaté rostliny, drogy • práce s tabulkou, grafem 	<p>Pp - pěstování rostlin typických pro region</p>	

Zdroj: Školní vzdělávací program

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy z RVP:

1. využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života
2. rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
3. účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob
4. uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
5. předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
6. uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
7. ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc
8. uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku
9. orientuje se v základním vybavení kuchyně a připraví samostatně jednoduchý pokrm; dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování; udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu v kuchyni

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojem kostra a vyjmenuje a ukazuje na modelu její hlavní části pojmenuje a na modelu vyhledá důležité vnitřní orgány vysvětlí nutnost pitného režimu, pohybového režimu třídí potraviny na zdravé a nezdravé vyjádří vlastními slovy pojem nemoc 	<ul style="list-style-type: none"> lidské tělo (základní stavba a funkce) péče o zdraví, zdravá výživa (pitný režim, zdravá strava, nemoc, pohybový režim) 	Vv – sportování, postava v pohybu Pov – pravidelný pohyb, cviky podporující zdravý vývoj jedince Čz – prevence zdraví	
2.	<ul style="list-style-type: none"> vyjmenuje, charakterizuje a porovnává etapy lidského života 	<ul style="list-style-type: none"> lidské tělo (základní stavba a funkce, životní potřeby a projevy) 		
3.	<ul style="list-style-type: none"> sestaví svůj denní režim pojmenuje správné návyky i zlovyky, pokusí se je řešit 	<ul style="list-style-type: none"> péče o zdraví, zdravá výživa (denní režim, osobní, intimní a duševní hygiena) 	Čz – zdravý způsob života	
4.	<ul style="list-style-type: none"> pohybuje se dle pravidel silničního provozu vysvětlí pojem evakuace sestaví evakuační zavazadlo vysvětlí pojmy šikana, týrání, zneužívání vysvětlí k čemu slouží linka důvěry a krizová centra 	<ul style="list-style-type: none"> osobní bezpečí (bezpečné chování v rizikovém prostředí) bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty krizové situace (šikana, týrání, zneužívání, ...), brutalita a jiné formy násilí v médiích služby odborné pomoci situace hromadného ohrožení 	VDO – Listina základních práv a svobod dopravní výchova beseda s odborníkem	
5.	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojem návyková látka uvádí příklady návykových látek, vysvětlí jejich negativní vliv na zdraví 	<ul style="list-style-type: none"> návykové látky a zdraví (odmítání návykových látek, hrací automaty a počítače) péče o zdraví, civilizační choroby (AIDS, rakovina) 	Vv – skupinové práce beseda s odborníkem	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
6.	<ul style="list-style-type: none"> • doporučuje zásady péče o zdraví • vysvětlí význam sportování • vysvětlí pojem správná výživa • sestavuje jídelníček dle zásad správné výživy • pojmenuje základní vybavení kuchyně 		OSV – dobrá organizace času Čj – popis pracovního postupu	
7.	<ul style="list-style-type: none"> • přiřazuje telefonní čísla tísňového volání k institucím (ZS, HZS, policie) • předvede telefonické přivolání pomoci • používá zásady první pomoci (odřeniny, pohmožděniny, zlomeniny) 	<ul style="list-style-type: none"> • péče o zdraví (nemoc, drobné úrazy a poranění, první pomoc) 	Čj – telefonování beseda s odborníkem	
8.	<ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí význam rodiny • posuzuje své postavení v rodině • vysvětlí pojem dospívání • doporučuje zásady ohleduplného chování k opačnému pohlaví 	<ul style="list-style-type: none"> • partnerství, rodičovství • základy sexuální výchovy (rodina a partnerství, biologické a psychické změny v dospívání, etická stránka sexuality, HIV/AIDS-cesty přenosu) 	OSV – pomáhající a prosociální chování	
9.	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenuje základní vybavení kuchyně • při přípravě pokrmu použije vhodné kuchyňské náčiní • připraví samostatně jednoduchý pokrm dle instrukcí • dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování • dodržuje pravidla bezpečnosti a hygieny práce • dokáže v rámci svých schopností poskytnout první pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • základní vybavení kuchyně • technika v kuchyni – význam a použití • výběr, nákup a skladování potravin • popis pracovního postupu • jednoduchá úprava stolu • pravidla správného stolování • organizace práce • první pomoc • čísla IZS 		

Zdroj: Školní vzdělávací program

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy z RVP:

1. určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
2. určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
3. rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map, vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokoulí
4. vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, sídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického
5. zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích
6. rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí pojem nadmořská výška vyhledává na mapě a pojmenovává významná pohoří (hory), významné řeky rybníky, příp. přírodní zajímavosti v blízkosti svého bydliště vyhledá na mapě Liberec 	<ul style="list-style-type: none"> Obec, místní krajina (poloha v krajině, minulost a současnost, význačné budovy, dopravní síť) 	Př – rostlinstvo a živočišstvo v okolí bydliště	
2.	<ul style="list-style-type: none"> vyhledá ČR na mapě Evropy orientuje se na mapě Evropy pojmenovává a ukazuje sousední státy v přírodě se pohybuje podle zásad bezpečného pohybu zdůvodňuje nutnost ochrany životního prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> Okolní krajina, místní oblast, region (zemský povrch a jeho tvary, vodstvo, půdy, rostlinstvo a živočišstvo, orientační body a linie, světové strany, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí) Naše vlast (domov, krajina) 	Čj – vyprávění o cestování, o prázdninách Př – rostlinstvo, živočišstvo, půda EV – vztah člověka k prostředí – naše obec, náš životní styl, lokální ekologický problém	
3.	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí význam globu a map orientuje se v plánech vysvětlí rozdíl mezi plánem a náčrtem porovná základní typy map vybere typ mapy pro danou situaci přiřazuje k piktogramům z legendy mapy vysvětlivky vysvětlí pojem měřítko mapy a jeho význam vyhledává a ukazuje na mapě pohoří, nejdůležitější vodní toky, jezera, nádrže a rybníky ČR 	<ul style="list-style-type: none"> Mapy obecně zeměpisné a tematické (obsah, grafika, vysvětlivky) 	Vv – výroba plánu okolí školy M – slovní úlohy (délky turistických tras)	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
4.	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenuje Prahu jako hlavní město, ukáže ji na mapě • vypráví pověst o založení Prahy • vysvětlí rozdíl mezi podnebím a počasím • charakterizuje podnebí ČR • definuje pojmy povodí, rozvodí, úmoří • vysvětlí rozdíl mezi jezerem a rybníkem a uvádí příklady • ukazuje na mapě historické země ČR a v přiměřeném rozsahu posuzuje jejich podnebí, osídlení, význam a vybírá jejich zvláštnosti • posuzuje průmysl a zemědělství v jednotlivých oblastech • vyhledá na mapě Stř, V, S, Z a J Čechy a Moravu a Slezsko • vyhledá na mapě významná města • vyjmenuje významné průmyslové podniky, kulturní a vzdělávací instituce 	<ul style="list-style-type: none"> • Regiony ČR (Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod) 	<p>Čj – vypravování, reprodukce textu, čtení, vlastní jména Vv – památky, ilustrace EV – ekosystémy - vodní zdroje, základní podmínky života - voda</p>	Všechny zmíněné znalosti, které by měl žák zvládnout jsou uzpůsobené jeho věku a schopnostem.
5.	<ul style="list-style-type: none"> • vysvětluje zážitky z cestování, hodnotí a porovnává jednotlivé oblasti ČR 	<ul style="list-style-type: none"> • Regiony ČR (Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod) 	<p>Čj – vyprávění, popis Vv – zážitky z prázdnin OSV – poznávání lidí – rozvoj pozornosti, chyby při poznávání lidí</p>	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
6.	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje letopočet vzniku ČSR, ČR • sdělí jméno prezidenta a premiéra ČR • definuje a napíše oficiální název ČR • definuje státní uspořádání ČR • vyjmenuje a popíše státní symboly, vysvětlí jejich význam a použití • vysvětlí pojem demokracie 	<ul style="list-style-type: none"> • Naše vlast (národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly) 	<p>VDO –občan – úloha občana v demokratické společnosti, základní principy a hodnoty demokratického systému</p> <p>Vv – výroba znaků, vlajek, pečeti</p>	

Zdroj: Školní vzdělávací program

LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy z RVP:

1. vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)
2. rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci, obhájí při konkrétních činnostech své názory, popřípadě připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky
3. rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy
4. orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích
5. poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenuje příbuzenské vztahy mezi jednotlivými členy své rodiny • na základě vztahů v rodině vyvodí obecná pravidla pro mezilidské vztahy • dokáže pojmenovat svá práva a povinnosti v rodině a škole 	<ul style="list-style-type: none"> • Soužití lidí • Právo a spravedlnost 	OSV – mezilidské vztahy-péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, vztahy a naše třída VDO – občan, občanská společnost a škola – občan jako odpovědný člen společnosti	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • rozhodne a zdůvodní oprávněnost jednání lidí vůči sobě i vzhledem k ostatním na základě jejich věku, postavení a kompetencí • uvede důvody svého rozhodnutí • naslouchá svému spolužákovi • při konfliktu dokáže žáci najít společné řešení 	<ul style="list-style-type: none"> • Soužití lidí • Právo a spravedlnost 	VDO – občan, občanská společnost a stát-listina základních práv a svobod	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • rozliší správné a špatné chování ve třídě i mimo ni • vyjmenuje osoby, které by mu při řešení nevhodného chování mohly pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> • Chování lidí • Úmluva o právech dítěte • Ústava a zákony 	MV – kulturní diference-respektování zvláštností různých etnik OSV – morální rozvoj-dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích	
4.	<ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí pojem „majetek“ a uvede příklady vlastního majetku • určí pravidla pro chování se k vlastnímu majetku • vyvodí pravidla pro chování se k majetku • definuje význam peněz a jejich použití v běžném životě 	<ul style="list-style-type: none"> • Ústava • základní lidská práva a povinnosti • Evropská Unie, euro 		

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
5.	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenuje pozitiva a negativa lidského chování • navrhne změny, které by pomohly zlepšit naše životní prostředí • stanoví si vlastní cíle pro pomoc společnosti i přírodě 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura • Základní globální problémy 	EV – vztah člověka k prostředí-náš životní styl	

Zdroj: Školní vzdělávací program

LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy z RVP:

1. pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
2. využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek
3. rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
4. srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik
5. objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • používá časovou přímku a orientuje se v ní • zařazuje letopočet do století • vysvětlí pojem generace 	<ul style="list-style-type: none"> • orientace v čase a časový řád (dějiny jako časový sled událostí kalendáře, letopočet, generace) 	<p>Čj – čtení Př – fyzikální veličiny M – slovní úlohy</p>	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • vyhledává informace • shrnuje a třídí poznatky • vyjmenuje různé zdroje zisku informací • odůvodní nutnost ochrany kulturního i přírodního bohatství 	<ul style="list-style-type: none"> • orientace v čase a časový řád (dějiny jako časový sled událostí) • práce se slovníkem, encyklopedií 	INF – práce s internetem	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • porovnává způsob života, bydlení, dopravy, ... v současnosti a minulosti • vypráví pověsti o vzniku naší země • vypráví nejvýznamnější pověsti z regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • současnost a minulost v našem životě (proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby) • báje, mýty, pověsti (minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj) 	Vv – ilustrace k pověstem Čj – čtení, vyprávění	
4.	<ul style="list-style-type: none"> • roztrídí a seřadí ve správném historickém sledu pomůcky či obrázky z různých období lidských dějin • dokáže nalézt pozitiva, negativa dané doby • najde a jednoduše prezentuje zajímavé historické události v našem městě a jeho okolí 	<ul style="list-style-type: none"> • pověsti, báje a mýty • prvotní lidské společenství • rod, kmen, národ • společenské uspořádání od dávné minulosti do přítomnosti • regionální zajímavosti 	Čj – vyprávění, čtení	
5.	<ul style="list-style-type: none"> • ke státním svátkům přiřadí důležité historické události • zdůvodní jejich význam 	<ul style="list-style-type: none"> • ČSR, ČR a jejich vznik • stát • vlast, vlastenectví • státní symboly 	Čj - vyprávění	

Zdroj: Školní vzdělávací program

Hudební výchova – 1. ročník

Očekávané výstupy z RVP:

1. zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
2. rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
3. využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
4. reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
5. rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
6. rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • používá základní dechové a pěvecké dovednosti • opakuje jednoduchou melodii • intonuje v rozsahu pěti tónů (c – g) 	<ul style="list-style-type: none"> • dechová cvičení • zpěv jednoduchých písní • klesavá a stoupavá melodie 		
2.	<ul style="list-style-type: none"> • opakuje jednoduché rytmické celky • rytmicky pracuje s lidovými říkadly 	<ul style="list-style-type: none"> • rytmus 2/4 a 3/4 taktu (hra na tělo) • rytmizace textu lidové slovesnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Čj – lidová říkadla 	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • doprovodí rytmicky písně 	<ul style="list-style-type: none"> • rytmus, metrum • rytmické nástroje 		
4.	<ul style="list-style-type: none"> • ovládá jednoduché taneční kroky • vyjádří pohybem tempo a dynamiku melodie 	<ul style="list-style-type: none"> • tempo, dynamika melodie • melodie stoupavá a klesavá • Mazurka 	<ul style="list-style-type: none"> • M – Když jsem chodil do školy - Měla babka 4 jabka • Tv – taneční kroky 	<ul style="list-style-type: none"> • Vánoční vystoupení • Slavnost slabikáře
5.	<ul style="list-style-type: none"> • rozezná zvuk a tón 	<ul style="list-style-type: none"> • zvuk, tón 		
6.	<ul style="list-style-type: none"> • poslouchá krátkou hudební ukázkou • rozpozná skladbu vokální, instrumentální, vokálně instrumentální 	<ul style="list-style-type: none"> • poslech hudby 		

Zdroj: Školní vzdělávací program

Výtvarná výchova – 1. ročník

Očekávané výstupy z RVP:

1. rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
2. v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
3. vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
4. interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
5. na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil
6. vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
7. pracuje podle slovního návodu a předlohy
8. zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
1.	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže zahájit a ukončit svoji výtvarnou činnost přípravou a úklidem svého pracovního prostoru • rozezná základní barvy • namíchá správně barvy a nanáší je na plochu • klade barvy vedle sebe tak, aby byla pokryta celá plocha daného formátu • pojmenuje výtvarný materiál, který používá • učí se spolupracovat ve skupině • rozvíjí svoji fantazii, je schopen empatie 	<ul style="list-style-type: none"> • organizace vyučovací hodiny • rozvíjení výtvarného vnímání, tvořivosti a představivosti • pozorování – specifika ročních období • poznávání výtvarného materiálu, pomůcek a výtvarných technik 	<ul style="list-style-type: none"> • kolektivu • Čj – lidová slovesnost, příběhy s přírodní tematikou • Prv – příroda, lidové zvyky 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomuje si vlastní vjemy, pocity a prožitky a výtvarně je ztvárňuje 	<ul style="list-style-type: none"> • tematické kreslení na základě přímého dojmu 		
3.	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomuje si okolní prostředí jako zdroj inspirace 	<ul style="list-style-type: none"> • lidové zvyky a tradice (Vánoce, Velikonoce) • tematické kreslení na základě zkušeností • ilustrace k danému textu 	<ul style="list-style-type: none"> • Čj – vypravování • Prv – Domov - svátky (Vánoce, Velikonoce) 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> • výtvarně vyjadřuje změny v přírodě • pozoruje, vnímá a výtvarně zachycuje tvar živočichů a rostlin 	<ul style="list-style-type: none"> • objevování světa přírody (zvířata, rostliny) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prv – změny v přírodě (roční období) 	
5.	<ul style="list-style-type: none"> • učí se prezentovat svou práci a vyjádřit svůj záměr 	<ul style="list-style-type: none"> • získání důvěry ve vlastní vyjadřovací schopnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • - hledání pozitivních prvků 	

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
6.	<ul style="list-style-type: none"> • osvojí si práci s nůžkami a lepidlem • vytváří jednoduchými postupy různé předměty z papíru a přírodních materiálů • modeluje jednoduché předměty z modelovací hmoty • poznává lidové zvyky a tradice 	<ul style="list-style-type: none"> • pracovní pomůcky a nástroje – funkce a využití • vlastnosti materiálu – přírodniny, modelovací hmota, papír • lidové zvyky a tradice - Vánoce 		
7.	<ul style="list-style-type: none"> • složí podle návodu jednoduchý výrobek z papíru 	<ul style="list-style-type: none"> • jednoduché pracovní operace a postupy • organizace práce 		
8.	<ul style="list-style-type: none"> • postaví z kostiček jednoduchou stavbu • postaví z geometrických tvarů jednoduchý obrázek 	<ul style="list-style-type: none"> • stavebnice plošné a prostorové 	<ul style="list-style-type: none"> • M- geometrická tělesa 	

Zdroj: Školní vzdělávací program

Pohybová výchova – 1. ročník

Očekávané výstupy z RVP:

1. spojuje pravidelnou každodenní činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
2. zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině, usiluje o jejich zlepšení
3. spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
4. uplatňuje základní pravidla hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
5. reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
<i>1.</i>	<ul style="list-style-type: none">● Respektuje význam přípravy organismu před pohybovou činností a před pohybovou zátěží se rozcvičí.● Napodobuje správné provedení cviků pod vedením učitele.	<ul style="list-style-type: none">● Pravidla a význam otužování Projekt: „Měsíc otužování“● Zdravotně zaměřená cvičení: Průpravná, kondiční, relaxační a kompenzační cvičení● Seznámení žáků se základními sportovními odvětvími + video ukázky a nabídka sportovních kroužků v rámci školy či jiných sportovních organizací, které se školou úzce spolupracují.	<ul style="list-style-type: none">● Prv: Otužování a jeho význam pro zdraví člověka Prv: Zimní a letní sporty	Relaxační a dechová cvičení zařazovat na závěr hodiny nebo po delším běhu.

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
2.	<ul style="list-style-type: none"> • Předvede v souladu s individuálními předpoklady základní pohybové výkony. • Usiluje o jejich zlepšení. • Dodržuje zásady bezpečnosti při pohybových činnostech. • Respektuje ochranu životního prostředí • Překonává přírodní překážky • Předvede jednoduchý taneční krok s hudbou. • Opakuje po učiteli běžeckou abecedu: • Zvládá spojení vysokého startu na signál a běhu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rytmická cvičení: taneční chůze, poskoky, obraty, přísuný krok • Atletika běžecká abeceda: skipping, lifting, vytrvalostní běh, běh z vysokého startu, běh v terénu, skok do dálky z místa, hod míčkem bez rozběhu • Gymnastika průpravná cvičení, akrobacie kotoul vpřed, přeskok lavička, kladina chůze s dopomocí, šplh o tyči s přírazem, cvičení s náčiním - míč, tyče, švihadla • Turistika a pohyb v přírodě přesun do terénu, chůze v terénu, hry v přírodě, ochrana životního prostředí, aplikace pohybových her v přírodním prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Hv: jednoduché taneční kroky Čj: rytmizace říkadel a jejich pohybové ztvárnění • Prv: pravidla bezpečného pohybu chodce Prv: ochrana ŽP 	Rytmická cvičení: taneční chůze na píseň „Tluče bubeníček“ přísuný krok „Pásla ovečky“
3.	<ul style="list-style-type: none"> • Ovládá a dodržuje základní pravidla zjednodušených her. • Při týmových, pohybových hrách spolupracuje s ostatními hráči. • Dodržuje pravidla fair play. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sportovní hry vybíjená, minifotbal, minifloorball. 		

	Školní výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata	Poznámky k realizaci
4.	<ul style="list-style-type: none"> • Žák ovládá a uplatňuje základní pravidla hygieny pohybových činností. • Respektuje význam přípravy organismu před cvičením. • Používá vhodné oblečení a obuv na Pov a sport. • Dodržuje základní pravidla bezpečného pohybu ve cvičebním prostoru a pravidla bezpečného zacházení s náčiním a tělocvičnými pomůckami. • Reaguje na jednotlivé povely a signály. • Zná a dodržuje pravidla fair-play. • Umí vhodně zareagovat v případě úrazu v Pov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Základní poznatky o Pov a sportu • Pravidla chování, bezpečná manipulace s náčiním a nářadím • Smluvené povely a signály • První pomoc v podmínkách Pov: ošetření drobného poranění a přivolání pomoci. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prv: vhodné oblékání, otužování, péče o vlastní zdraví, zdravá výživa, hygienické návyky, 1. pomoc – zdravotvěda. • VDO: principy demokracie, obč. společnost a škola (reprezentace školy) 	
5.	<ul style="list-style-type: none"> • Žák správně reaguje na jednotlivé povely hvizdu píšťalky. • Rozumí základním povelům tělocvičného názvosloví a nápodobou učitele tyto cviky správně provádí. 	<ul style="list-style-type: none"> • Smluvené signály • Pořadová cvičení • Základní tělocvičné názvosloví 		

Zdroj: Školní vzdělávací program

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Dagmar Truksa Vágo

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Rámcový vzdělávací program – aplikace na základní škole

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 135

Celkový počet stran příloh: 62

Počet titulů české literatury a pramenů: 20

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Tereza Vacínová